

Що вчить Біблія
про невидимий світ
і чому це важливо

НАД ПРИРОДНЕ

Майкл С. Хайзер

Supernatural

Copyright © 2015 by Michael S. Heiser

Supernatural Переклад з англійської мови

© 2017, Miqlat

Всі права захищені.

Весь обсяг даного перекладу може бути скопійовано і розповсюджено у будь-якій формі з дозволу автора і власника авторського права. Цей дозвіл стосується лише перекладу, опублікованого в Miqlat.org. Miqlat.org є некомерційною організацією в США, тому дозвіл не поширюється на будь-які інші переклади цією самою мовою чи жодною іншою мовою, опублікованою в Lexham Press.

Якщо не вказано інше, всі цитати зі Святого Письма наведені у перекладі Біблії Рафаїла Турконяка.

Іноді використовується переклад «Свята Біблія: Сучасною мовою (УМТ) та Біблія в пер. Івана Огієнка, 1962 (UBIO).

ISBN

*Присвячується моїм матері й батькові,
Еду та Джен Спероу*

*Хто б міг передбачити, що це наближається?
Гадаю ми знаємо.*

1 Самуїла 1:1-28

Слова подяки за оригінальну англійську версію книги

Оскільки книга «*Надприродне*» лежить в основі моєї книги The Unseen Realm (з англ. *Невидимий світ*), думки, виражені у словах вдячності до останньої книги, хоч і в скороченій формі, будуть доречні й тут.

Подяку слід висловити онлайнній дискусійній групі, яка була створена невдовзі після мого рішення зосередитися у своїй науковій кар'єрі на біблійній теології небесної ради та невидимого світу. Тому не дивно, що я дав їй таку назву: Група з вивчення Небесної Ради. Ця група припинила свою діяльність у 2004 році, після того, як я завершив свою програму докторантури та розпочав трудову діяльність в Logos Bible Software (компанії з розробки біблійного програмного забезпечення Logos, прим. пер.). Утім, цей науковий диспут допоміг мені підготуватися до написання обох книг.

Початок створенню *Невидимого Світу* дав рукопис під назвою The Myth That is True (з англ. *Міф, Який Є Правдою*), котрий я написав для зацікавлених прихильників контенту моєї вебсторінки й мого роману The Façade (з англ. *Фасад*). Велика частка матеріалу вперше з'явилася в інформаційному розсиланні, а згодом й у блозі. Все це робилося для того, аби відповідально започаткувати написання певного матеріалу, який виходив би щомісяця. Перша версія книги The Myth Book (з англ. *Книга Міфу*), як він тоді називався, був закінчений у 2012 році. Вдосконалення рукопису відбувалося завдяки відгукам читацької аудиторії. Конкретні співучасники згадані у словах подяки автора до книги «*Невидимий Світ*».

Публікація книги «*Невидимий Світ*» й, звісно, книги «*Надприродне*», стала можливою, головним чином, завдяки сприянню трьох керівників компанії Faithful Corporation/Logos Bible Software: Боба Прітчета, Дейла Прітчета та Біла Нієнхуса. Вони не лише успішно підняли мій рукопис на наступний рівень, а й передбачили необхідність

створення відфільтрованої версії оригінального матеріалу. Отже, книга «*Надприродне*» є продуктом їх бачення.

Дейв Ламберт, мій редактор, який працював над книгою «*Невидимий Світ*», також готував до друку й книгу «*Надприродне*». Плоди його експертної думки й досвіду можна знайти на кожній сторінці. Він постійно допомагав мені не забувати про цільову аудиторію. І, нарешті, я вдячний моїй дружині, Дренні. Все що я роблю стає можливим завдяки їй.

Зміст

[ЧАСТИНА ПЕРША: Повірити Біблії](#)

[ЧАСТИНА ДРУГА: Невидиме Царство: Бог і боги](#)

[ЧАСТИНА ТРЕТЯ: Царі минулого й майбутнього](#)

[ЧАСТИНА ЧЕТВЕРТА: Небесні повстання](#)

[ЧАСТИНА П'ЯТА: Космічна географія](#)

[ЧАСТИНА ШОСТА: Слово, Ім'я та Ангел](#)

[ЧАСТИНА СЬОМА: Правила ведення бойових дій](#)

[ЧАСТИНА ВОСЬМА: Священне місце](#)

[ЧАСТИНА ДЕВ'ЯТА: Священна війна](#)

[ЧАСТИНА ДЕСЯТА: Сховано на долоні](#)

[ЧАСТИНА ОДИНАДЦЯТА: Надприродний намір](#)

[ЧАСТИНА ДВАНADЦЯТА: Верхи на хмарі](#)

[ЧАСТИНА ТРИНАДЦЯТА: Велика зміна](#)

[ЧАСТИНА ЧОТИРНАДЦЯТА: Не від цього світу](#)

[ЧАСТИНА П'ЯТНАДЦЯТА: Спільники Божественної природи](#)

[ЧАСТИНА ШІСТНАДЦЯТА: Панування над ангелами](#)

[Висновок](#)

[Молитва прощення](#)

[Прохання від автора](#)

ЧАСТИНА ПЕРША

Повірити Біблії

Ви дійсно вірите в те, про що говорить Біблія?

Для деяких це запитання може здатися дивним, особливо як для книги, яку, ймовірно, читатимуть переважно християни. Проте я не вважаю його надто дивним. У Біблії подекуди зустрічаються досить дивні речі – ті, у котрі важко повірити, особливо в умовах сучасного світу.

Я не маю на увазі такі значущі речі, як: чи був Ісус Богом, що прийшов на землю, потім помер на хресті й воскрес. Я навіть не маю на увазі дивовижні історії на кшталт виходу, коли Бог врятував ізраїльський народ від Єгипту, шляхом створення для них проходу через Червоне море. Переважна більшість християн стверджуватимуть, що вони вірять в це. В решті решт, якщо ти не віриш в Бога та Ісуса як в Тих, що могли творити дива, який тоді сенс в тому, щоб називатися християнином?

Я хочу поговорити про маловідомі надприродні речі, з якими ви стикаєтесь читаючи Біблію, але рідко чуєте про них у церкві.

Ось приклад: у 1-й книзі Царів 22 є оповідь про лихого ізраїльського царя Ахава. Він хоче об'єднати сили із царем Юдеї, аби атакувати ворога у місці, що називається галаадський Реммат. Іудейський цар бажає мати бачення майбутнього – хоче дізнатися, що станеться, якщо вони підуть в атаку. Отже, двоє царів звертаються до пророків Ахава та отримують повністю схвальну відповідь. Проте ті пророки розповідають Ахаву лише те, що він хоче чути та обидва царі знають про це. Тому вони вирішують дізнатися від Господнього пророка, чоловіка на ім'я Міхей. Утім, його слова не несуть доброї звістки для Ахави:

А Міхей відповів: ... послухай Господнє слово!.. Я побачив Господа, Бога Ізраїля, Який сидів на Своєму престолі, а все небесне військо стояло довкола Нього – справа від Нього і зліва від Нього. І Господь запитав: Хто обмане Ахава, царя Ізраїля, і той піде, і поляже в Ремматі галаадському? Цей говорив так, а інший – так. Та вийшов дух, став перед Господом і сказав: Я його обману. А Господь запитав його: Яким чином? І той відповів: Я вийду і буду духом омани в устах усіх його пророків! І Він сказав: Обманеш і здолаєш! Вийди і зроби так! І ось тепер Господь дав духа омани в уста всіх цих твоїх пророків, і Господь проголосив на тебе зло! (1Цар 22:19-23)

Ви зрозуміли у що вас просить повірити Біблія? В те, що Бог зустрічається із групою духовних істот для розв'язання питань щодо подій, які відбуваються на землі? Невже це правда?

Ось ще один приклад, ласкаво поданий нам посланням Юди:

І ангелів, які не зберегли свого початкового стану, але покинули своє житло, затримав у вічних кайданах під темрявою для суду великого дня. (Юди 1:6)

Бог послав купку ангелів в підземну в'язницю? Та невірно?

Як я раніше відмітив, у Біблії є безліч дивних речей, що мають відношення до невидимого, духовного світу. Я знайомий із багатьма християнами, які не мають жодних проблем з менш дискусійними (принаймні поміж християн) вченнями Біблії, а саме: хто був Ісус, і що Він робив. Але такі уривки зазвичай викликають у них щось більше, ніж занепокоєння, тому вони їх ігнорують. Я бачу таку тенденцію поруч. Ми з дружиною якось відвідали церкву, де пастор читав серію проповідей, ґрунтуючись на Першому посланні Петра. Одного ранку щойно він став за кафедру, готовий розпочати проповідувати, спираючись на [1 Петра 3:18-22](#), перше, що він промовив, було: «Ми пропустимо ці вірші. Вони просто надто незрозумілі». Те, що він мав на увазі під словом *незрозумілі* стосувалося тих віршів, в котрих згадувалися надприродні елементи, які не вписувалися в його теологію. Наприклад:

Тому що й Христос один раз за гріхи постраждав, – праведний за неправедних, аби привести вас до Бога; убитий тілом, але оживлений Духом; Ним Він і духам, які були у в'язниці, прийшов і проповідував; тим, які колись були непокірні, коли їх за днів Ноя очікувало Боже довготерпіння, як він будував ковчег... (1 Пет 3:18-20)

Хто вони такі й де були ці ув'язнені духи? Той пастор або не знав відповіді, або вона йому не подобалась. Тому він вибрав просте рішення – знехтувати цими віршами.

Як біблеїст, я впевнений, що дивні уривки (і сила-силенна інших маловідомих і малозрозумілих частин Святого Письма) насправді дуже важливі. Вони навчають специфічного розуміння Бога, невидимого світу і нашого власного життя. Уявіть собі, якби ми були обізнані про їх існування і розуміли їх значення, якими б важкими й загадковими вони не були, наскільки це змінило б наш спосіб мислення про Бога, про одне одного і про те, чому ми тут, і яке наше найвище призначення.

У першому посланні апостола Павла до Коринтян, Павло засмучується, що віруючі із цієї церкви звертаються з позовами до суду для вирішення конфліктів одне з одним. Він вважав це марнуванням часу і даремним витрачанням емоційної енергії, крім того що це може негативно відобразитися на вірі. Він благає: «Хіба ви, люди, не знаєте, що вам належить судити світ? Хіба не знаєте, що будете панувати над ангелами!» (1Кор 6:3, парафраза автора)

Судити світ? *Панувати над ангелами?*

Те, про що говорить Павло у цьому загадковому вірші, носить приголомшуючий, доленосний характер. Біблія пов'язує діяльність неземних істот з нашим життям і нашими долями. Прийде час і ми *будемо* судити світ. Ми *будемо* керувати ангелами саме так, як сказав Павло. Більше про це згодом.

Чому Павло може сказати саме те, що він сказав коринтянам (і нам також)? Тому що Біблія оповідає, як Бог створив нас і воліє бачити нас належними до Його небесної сім'ї. Не випадково у Біблії використовуються терміни, запозичені зі сфери сімейних взаємовідносин, а саме: жити під одним дахом, працювати разом. Це – колективний опис Бога, Ісуса, істот невидимого світу і віруючих, *тебе і мене*. Бог бажає, аби людство стало частиною Його сім'ї та брало участь у керуванні Його творінням.

Нам всім відомий принцип *як на небі, так і на землі*. Він взятий з ідей і навіть формулювань, які ми знаходимо у молитві Отче Наш (Мт 6:10). Від самого початку Бог волів, аби Його людська сім'я жила з Ним в ідеальному середовищі укупі з Його сім'єю з невидимого світу, Його небесним воїнством. Оповідь про це – про мету Бога, протистояння їй з боку сил темряви, її начебто провалу та кінцеву успішну реалізацію у майбутньому – є те, про що йдеться у цій книзі, так само як і в Біблії. Нам важко буде оцінити всю драму біблійної оповіді, якщо ми не звернемо увагу на *всіх* акторів, включаючи й надприродних дійових осіб, які є невіддільною частиною епопеї, однак ігноруються більшістю вчителів Біблії.

Члени Божого небесного воїнства не є другорядними, неважливими, чи не пов'язаними з нашою історією, історією людства в Біблії. Вони відіграють центральну роль. Але сучасні читачі Біблії доволі часто читають її зовсім не звертаючи уваги та, як наслідок, не розуміючи того, в який захоплюючий спосіб надприродний світ є присутнім у численних загальновідомих епізодах Біблії. Мені знадобилися десятиліття, аби досягнути те, що я тепер розумію у Біблії. Тому я й хочу розділити з вами плоди цього багаторічного дослідження.

Але не будемо забувати про питання, яке я поставив на початку. *Ви дійсно вірите тому, про що говорить Біблія?* Ось у чому полягає складність. Даремно

пізнавати, що насправді говорить Біблія про невидимий світ, і що він має спільного з вашим життям, якщо ви цьому не вірите.

У 2 Царів 6:8-23 з пророком Елісеєм трапляється біда (черговий раз). Злий цар посилає війська, щоб оточити його дім. Коли його слуга починає панікувати, Елісей відказує йому: «Не бійся, бо тих, хто з нами, більше від тих, хто з ними!». До того, як слуга зміг заперечити, Елісей молився і говорив: «Господи, розкрий очі слуги, і нехай побачить!» Бог відразу відповідає: «І Господь відкрив його очі, і він побачив, як ось гора, повна коней, і вогненні колісниці довкола Елісея...»

Наразі молитва Елісея є моєю молитвою про вас. Нехай Бог відкриє ваші очі, щоб ви побачили й більше ніколи не думали про Біблію як раніше.

ЧАСТИНА ДРУГА

Невидиме Царство: Бог і боги

Люди зачаровані надприродним і надлюдським. Варто лише згадати індустрію розваг за останні роки. Тисячі книг, серіалів, кінофільмів, які з'явилися за останнє десятиліття пропонують нашій увазі ангелів, прибульців, чудовиськ, демонів, привидів, відьом, чарівників, вампірів, вовкулаків і супергероїв. Безліч голлівудських кінохітів демонструють надприродне: *Люди Ікс*, *Месники*, серії про Гарі Поттера, *Супермен* і сага *Сутінки*. Такі серіали, як *Межа*, і звичайно ж *Надприродне* і *Секретні матеріали* отримали ревних прихильників ще задовго до закінчення зйомок нових серій. І дійсно, чи не *завжди* такі речі мали популярність в казках, в книгах, в мистецтві?

Чому?

З одного боку це втеча від звичного. Вони пропонують цікавіший та більш захоплюючий світ, ніж наш власний. Ми переживаємо глибоке збудження, коли у всесвітньому масштабі спостерігаємо сутичку добра зі злом. Епічна боротьба героїв Середзем'я (Гендальфа, Фродо і компанії) проти Темного Володаря Саурона в трилогії *Володар пернів* наразі тримає в полоні читачів (а тепер і кінолюбителів) протягом півстоліття. Чим більш потойбічним є лиходій, тим більш грандіозним є тріумф.

З іншого боку людину приваблюють потойбічні світи також і тому, що, як пишеться в книзі Екклезіаста, Бог «також вклав відчуття вічності в її серце» (Еккл 3:11, УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.). Є щось в природі людини, що жадає чогось за межами людського переживання – чогось божественного. Про це прагнення пише також апостол Павло. Він навчає, що це обумовлено нашим природнім бажанням залишатися живими у світі, який створив Бог. Творіння свідкує про Творця і про світ, який знаходиться за межами нашого буття ([Рим 1:18-23](#)). Фактично Павло сказав, що цей порив є настільки могутнім, що його можна лише усвідомлено стримувати (в. 18).

Однак здається ми не розглядаємо епічну оповідь в Біблії однаково із тим як ми сприймаємо надприродне із книг, фільмів та легенд. І на це є причини. Вони не вичерпуються тільки відсутністю спецефектів. Для декого біблійні герої надто звичайні й добрі. В них відсутній динамізм і геройство. Врешті рещт, це ті самі люди й оповідання, які ми чуємо з дитинства, з часів навчання в недільній школі. Крім цього є культурний бар'єр. Нам важко співвіднести себе із чимось на кшталт

нескінченного параду стародавніх пастухів і чоловіків у платтях, як це і відбувається з великою кількістю акторів під час інсценування євангельської історії у церкві.

Хоч би що там було, я вважаю, що існує навіть важливіший фактор, який пояснює, чому наукова фантастика або надприродне фентезі легше захоплює нашу уяву – це те, як нас навчали думати про невидимий світ у Біблії. Те, що я роками чув у церкві не лише сприяє втраті можливості – воно робить процес пізнання надприродного нудним. І, навіть, гірше того, вчення церкви вихолощує невидимий, надприродний світ, інтерпретуючи його як такий, що є безсилим.

Багато з того, що християни вважають правдою про невидимий світ, насправді не є правдою як такою. У ангелів немає крил (херувими не рахуються, оскільки вони ніколи не називаються ангелами та мають суто тваринний характер; ангели натомість завжди мають вигляд людини). Демонів не прикрашають роги та хвіст. Перед ними не стоїть завдання змусити нас згрішити (ми й самі гарно з цим упораємося). І поки Біблія справедливо зображає жахливість одержимості дияволом, розумне зло робить більше поганого, аніж просто перетворює людей в театральних ляльок. Більш того, ангели та демони є другорядними гравцями. Складається враження, що церква ніколи не добереться до великих махінаторів та їх порядку денного.

Боги існують

У першому розділі я запитав вас, чи ви насправді вірите в те, що говорить Біблія? Вважайте це перевіркою Ваших знань.

Біблія каже, що у Бога є оперативна група небесних істот, що виконують Його рішення. Мова йде про Боже зібрання, раду, суд ([Пс 88:5-7](#); [Дан 7:10](#)). Один із красномовніших віршів – це [Псалом 81:1](#). Версія англійського перекладу Біблії Блага Звістка (GNT) найкращим чином це описує: «Бог головує у небесній раді; у зібранні богів Він виносить Своє рішення» (дослівний переклад, прим. пер.).

Лише подумайте наскільки приголомшливий вірш! Дійсно, коли я вперше його прочитав, він мене збентежив. Але насправді цей вірш означає саме те, про що він просто і зрозуміло говорить. Як і будь-який інший уривок, [Псалом 81:1](#) (або Псалом 82:1 в інших перекладах Біблії, прим. пер.) слід розуміти в контексті того, що ще говорить Біблія про цей випадок, що вона навчає про *богів*, і яке визначення треба дати цьому терміну.

Давньоєврейською мовою слово *боги* звучить як *елохім*. Довгий час більшість із нас розуміли слово *елохім* в єдиному значенні – як одне з імен Бога Отця. Тому можливо буде складно сприйняти його у ширшому сенсі. Проте це слово стосується будь-якого мешканця невидимого духовного світу. Саме тому воно вживається стосовно Самого Бога ([Бут 1:1](#)), демонів ([Повт 32:17](#)) та мертвих людей у загробному житті ([1Сам 28:11](#)). Будь-яка згадана у Біблії істота, котра позбавлена тілесної оболонки, і чия домашня адреса є світ духів, має назву *елохім*.

Давньоєврейський термін не стосується конкретної сукупності здібностей, які має лише Бог. Біблія відрізняє Бога від усіх інших богів іншими способами, не вживаючи слово *елохім*. Наприклад Біблія наказує богам вклонитися біблійному Богові ([Пс 28:1](#)). Він їх Творець і Цар ([Пс 94:3](#); [148:1-5](#)). У [Псалмі 88:6-7](#) (дослівний переклад англійської версії Пс. 89:6-7 Біблії Блага Звістка, GNT, прим. пер.) говориться: «Ніхто на небі не зрівняється з Тобою [[1Цар 8:23](#); [Пс 96:9](#)]. Тебе страшаться у раді святих». Ті, хто писав Біблію досить відверто стверджують, що Бог Ізраїлю немає Собі рівних – Він «Бог богів» ([Повт 10:17](#); [Пс 135:2](#)).

Ці істоти з «ради святих» – реальні. У першій частині цієї книги, я цитував уривок, де Бог мав зустріч зі Своїм військом щодо питання здійснення розправи над царем Ахавом. В тому уривку члени цієї небесної команди називалися духами. Якщо ми віримо, що світ духів існує, і в ньому живе Бог і духовні істоти, створені Ним (на кшталт ангелів), нам треба визнати, що Божий оперативний загін, описаний в віршах, процитованих мною вище, також дійсно існує. Інакше ми лише на словах визнаємо духовну реальність.

І оскільки Біблія ідентифікує членів небесної ради, як духів, ми можемо зробити висновок, що боги – не просто ідоли із каменю і дерева. Боввани не працюють на Бога у небесній раді. Певна річ, люди, які жили у стародавньому світі й вклонялися альтернативним богам, дійсно робили собі ідолів. Але вони були свідомі того, що власноруч створені ідоли не мали реальної сили. Ці виготовлені істукани були лише предметами, в яких боги могли жити та отримувати пожертвування. Таким чином передавалися знання послідовникам, що виконували ритуали, під час яких прохали богів зійти до них і оселитися у боввані.

Структура і діяльність ради

Боги, згадані у [Псалмі 81:1](#), далі у шостому вірші називаються «синами Всевишнього [Бога]». У Біблії «Сини Бога» з'являються декілька раз, зазвичай у

присутності Бога (як у книзі [Йова 1:6; 2:1](#)). У книзі [Йова 38:1](#) нам розповідається, що вони були поруч, коли Бог починав формувати землю і створювати людство.

І це дуже цікаво. Бог називає цих духовних істот Своїми синами. Через те, що Він їх створив, використання «сімейної» термінології має сенс. Ви так само звертаєтесь до ваших нащадків, називаючи їх синами й дочками, оскільки ви брали участь у їх створенні. Але, крім того, що він є їх Батьком, Бог є також їх Царем. У стародавньому світі, царі правили через свої величезні родини. Право на царювання успадковувалося. Влада була родинним бізнесом. Бог є Господарем Своєї ради. А Його сини займають наступний найвищий ранг, завдяки своїм стосункам з Ним. Однак щось трапилося, і деякі з них проявили віроломство, про що ми також будемо розмірковувати далі у цій книзі.

Божі сини також задіяні у прийнятті рішень. Нам відомо з [1 Цар 22](#) (та й з багатьох інших оповідей), що Божа справа містить в собі взаємодію з історією людства. Коли Бог вирішив, що настав час лихому Ахаві померти, Він виніс рішення про те, яким чином це відбуватиметься, на розгляд Своєї ради.

Засідання небесної ради в [Псалмі 81](#) і [1-й книзі Царів 22](#) – не єдині місця в Біблії, які мають до нас відношення. Декілька з них визначили долю імперій.

У [книзі пророка Даниїла 4](#), Вавилонський цар Навуходоносор був покараний Богом тимчасовим божевіллям. Вирок був винесений «постановою Всевишнього» ([Дан 4:24](#)) та «постановою Сторожів Божих» ([Дан 4:17](#), УВІО Біблія в пер. Івана Огієнка, 1962, прим. пер.). *Сторожі Божі* або *Спостерігачі* – це був термін, яким називалися небесні істоти Божої ради. Їх завданням було спостерігати за ділами людства; вони ніколи не спали.

Біблійні сцени засідань небесної ради слугують нам підтвердженням того, що члени Божої ради *беруть участь* в Божому управлінні. Принаймні, в деяких випадках Бог оголошує рішення до виконання, але дає Своїм божественним представникам право вирішувати, якими засобами скористатися.

У Божій раді також задіяні ангели. На оригінальних мовах Біблії, як у Старому, так і Новому Завітах, термін, який перекладений як *ангел* насправді означає *посланець*. Слово *ангел*, власне, описує службові обов'язки. Ангели доставляють людям повідомлення. Пізніше ми більше дізнаємось про ангелів та їх обов'язки, а також про функції інших членів Божої ради.

Чому це має значення

Ваша реакція на все прочитане в книзі до цього моменту може бути на кшталт: «Який захоплюючий матеріал! Раніше я такого ніколи не помічав у Біблії. Але як може вплинути вся ця інформація на моє повсякденне життя, і на функціонування церкви?» А відповідь буде такою: істини, представлені у цій книзі *безпосередньо* пов'язані з нашим розумінням того, ким є Бог, яке відношення ми маємо до Нього і в чому сутність нашого призначення на землі. Для ліпшого розуміння, в кінці кожної частини я робитиму підсумок, на зразок цього, в якому буду пояснювати можливості практичного застосування викладених в тій чи іншій частині істин.

В цій частині ми обговорили як в Біблії зображена космічна адміністрація Бога, як це допомагає нам зрозуміти Бога, і яке, зрештою, відношення Бог має до нас.

По-перше, діяльність небесної сім'ї слугує зразком того, як Бог ставиться до своєї сім'ї на землі. Ми ще подискутуємо про це у наступній частині. Але для прикладу, вам, мабуть, цікаво, чому Богові взагалі потрібна якась рада. Бог не *потребує* допомоги в будь-чому, що Він робить, навіть в духовному світі. Він же Бог! Але у Біблії чітко говориться, що для виконання роботи Він використовує менших істот.

Йому не *потрібна* небесна рада, але Він вважає за необхідне її використовувати. І ми теж Йому не потрібні. Якби Бог побажав, Він міг би лише промовити вголос до всіх, кому потрібна добра звістка, надати необхідне підбадьорення, щоб люди навернулися до Нього й сказати, що це добре. Він зміг би переконати людей любити інших, змусивши їх почути Його голос. Утім, Він цього не хоче. Насправді ж Він використовує людей – тебе і мене – для виконання справи.

По-друге, Бог цілком міг би заздалегідь визначити події, аби все сталося так, як Він цього воліє, але Він того не бажає. В історії про царя Ахава Бог дозволяє Своїм небесним асистентам вирішувати, яким чином виконати Його волю. Іншими словами, Він дає дозвіл на використання їх свободи волі. І це підтверджує факт, що не все визначено наперед – як у невидимому світі, так і у нашому земному житті.

Біблійний невидимий світ має структуру, в якій Бог обіймає посаду генерального директора. Ті, хто працюють на нього є Його сім'єю. Вони розділяють владні повноваження і беруть участь у роботі компанії.

Як не дивно, Біблія подібним чином говорить і про людство. Із самого початку в Едемському саду Бог створив людей для спільного управління землею. Бог промовив до Адама і Єви: «Зростаєте і розмножуєтеся, наповніть землю і володійте

нею» ([Бут 1:28](#)). Адам і Єва були дітьми Бога – Його земною сім'єю. Бог волів жити разом з ними та надати їм можливість перетворити увесь світ в Едемський сад.

Для більшості читачів ця концепція знайома. Проте неочевидним є те, що не лише Адам і Єва були членами родини Бога в Едемі. Там також була і Його небесна сім'я. Едемський сад був місцем, в якому жив Бог. А там, де живе Бог, мешкає і його сім'я. Ми вважаємо небеса місцем, де ми житимемо з Богом і Його ангелами – Його небесною сім'єю. Так воно мало бути з самого початку, так воно й *буде*. Невипадково Біблія закінчується оповіддю про те, як небеса повертаються на землю в новому всесвітньому Едемі (Об 21-22).

Для розуміння свого призначення, нам треба повернутися в часи, коли Божі дві родини займали одну і ту саму територію. Нам належить повернутися до саду.

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

Царі минулого й майбутнього

Ми коротко почули про небесну раду Бога – Його невидиму сім'ю та групу оперативного реагування. Нам треба буде зрозуміти ще набагато більше, зокрема те, як вписуються в цю картину головні її учасники – Ісус і Сатана. Але перед тим, як повернутися до того, що відбувається в невидимому світі, нам варто подумати по-новому про себе. Боже управління в духовному невидимому світі через Його раду є еталоном Його володарювання на землі – тим, що богослови називають царством Бога. Все це розпочалося в книзі Буття, в Едемському саду.

Едем – головний офіс Бога

Що перше спадає вам на думку, коли чуєте словосполучення «Едемський сад»? Більшість людей, з якими я розмовляв, думають про Адама та Єву. Едем був їхньою домівкою. Там їх оселив Бог (Бут 2:15-22).

Проте Едем також був Божою домівкою. Єзекіїл називає Едем «Божим садом» ([Єз 28:13](#); [31:8-9](#), Свята Біблія сучасною мовою УМТ, прим. пер.). І це не дивує. Дивним може здатися те, що назвавши «Божим садом» Едем, Єзекіїл відразу іменує його «святою Божою горою» ([28:14](#)). В багатьох стародавніх релігіях розкішні сади та неприступні гори вважалися оселею богів. Описуючи Едем, Біблія використовує обидва описи. Едем був Божою домівкою, в якій Він провадив Свою діяльність. Це була Його штаб-квартира або головний офіс.

А там, де знаходиться Бог, поруч буде і Його рада.

Носії Божого образу

Один із найважливіших віршів Біблії повідомляє нам, що Бог і Його рада перебували в Едемі. В книзі [Буття 1:26](#) Бог сказав: «Створимо людину за *Нашим* образом» (курсив доданий автором). Бог публічно проголошує Свій намір. До кого ж Він звертається? До Свого небесного воїнства – Його ради. Він не спілкується з іншими Особами Трійці, тому що Бог не може знати нічого такого, щоб Їм не було

відомо. Однак тут саме в момент звернення, група, до якої Він промовляє, дізнається про те, що Бог вирішив зробити.

Повідомлення легке для сприйняття. Воно настільки зрозуміле, наскільки я б сказав друзям: «Скуштуймо піци! *Зробімо це!*» Досить ясно. Проте є дещо, на що варто звернути увагу. Насправді група, до якої Бог звертається, не бере участі у реалізації Його рішення.

На відміну від інших відомих нам епізодів засідань Божої ради, в цьому випадку члени Божої ради не беруть участі у виконанні цього рішення. Коли в наступному вірші створюється людство ([Бут 1:27](#)), Бог одноосібно виконує цю роботу. Бог сам створює людину. Повертаючись до аналогії з піцою: коли б після озвучення ідеї я повіз всіх в піцерію і за власний кошт пригостив, то я виконав би все сам. Саме таку ситуацію ми спостерігаємо й тут.

Природно, що Бог наодинці творив людей. Надприродні істоти в Його раді не наділені такою силою. Проте виникає інша незрозуміла річ: у книзі [Буття 1:27](#), людина створена за *Божим* образом («І створив Бог людину — за Божим образом створив її...»). До чого ж тоді вислів «за *Нашим* образом», який згадується у [26-му](#) вірші?

Насправді ось до чого. Чергування висловів «за *Нашим* образом» і «за *Божим* образом» у книзі [Буття 1:26-27](#) відкриває нам щось приголомшливе. Боже твердження «Створимо людину за *Нашим* образом» означає, що Він і ті, з ким Він спілкується мають щось спільне. І щоб то спільне не було, люди теж наділені цим, оскільки їх створює Бог. Ми не лише в чомусь подібні Богу, ми також схожі й на божественних істот з Його ради.

Цю ідею «чогось спільного» передає словосполучення «образ Божий». Ліпший переклад книги [Буття 1:26](#) був би: Бог створив людей *подібними* до Його образу. Бути людиною значить *бути* носієм Божого образу. Ми, так би мовити, є Божими представниками.

Образ Божий не є вмінням, яке даровано нам Богом на кшталт інтелекту. Ми можемо втрачати вміння, проте не в силі загубити статус носія Божої подоби. Тоді б ми не були людьми! Кожна людина від зачаття до смерті назавжди залишається людиною і назавжди є носієм Божого образу. Ось чому людське життя священне.

Ми представники Бога. Але як ми представляємо Бога? В попередній частині ми побачили, що Бог розділяє Свою владу з небесними істотами, які належать до Його невидимої оперативної групи. Те саме Він чинить з людьми на землі. Бог – це верховний Цар всього видимого і невидимого. Він править. Він розділяє Своє

управління зі Своєю сім'єю в духовному світі та у світі людей. Ми беремо участь у творенні такого світу, яким Він воліє його бачити та насолоджуємося цим разом з Ним.

Згодом Бог показує нам як це слід робити. Безумовним прикладом представництва Бога є Ісус. Він називається образом невидимого Бога ([Кол 1:15](#)) та образом Його сутності ([Євр 1:3](#)). Ось чому ми маємо наслідувати Ісуса ([Рим 8:29](#); [2Кор 3:18](#)).

Дві ради, одне призначення

Маю надію, що ви розумієте основний напрямок думки. Так, люди – це адміністрація Бога, Його рада на *землі*. Ми створені, щоб жити в Божій присутності спільно з Його небесною сім'єю. Ми створені радіти й служити Йому вічно. Спочатку задум був такий, щоб це також відбувалося й на землі. Едем був тим місцем, де перетиналися небеса й земля. Бог і Його небесна рада мешкали у тому ж самому місці, що і людство.

Але з якою метою?

Бог сказав Адаму і Єві: «Народіть багато дітей, щоб жили вони по всій землі й панували над нею. ... Пануйте над усім живим, що рухається по землі!» ([Бут 1:28](#), УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.). Таке завдання було поставлене носіям образу Божого. Вони мали служити Богові, як царські розпорядники Божого творіння. Людство повинно було розповсюджуватися по землі та поширювати Едем по всій планеті, аби зростало царство Боже. Для двох людей це було важким завданням, тому Бог побажав, щоб Адам і Єва народжували дітей.

Як нам відомо, Адам, Єва та їх нащадки зазнали краху. Людство згрішило. Якби цього не сталося, земля поступово перетворилася б на глобальний Едем. Ми б мали вічне життя на досконалій планеті разом з Богом та Його духовною сім'єю.

Бог полюбив людей, тому Він простив Адама і Єву. Але з того моменту решта людства приречена йти по їх стопах. Ми всі згрішили та заслуговуємо смерті без Божого втручання ([Рим 6:23](#)). Ми смертні, а тому і грішники, які потребують спасіння.

Бог хоче, щоб ми приєдналися до небесної сім'ї, стали частиною Його ради й жили в Його присутності. Ця ідея допомагає зрозуміти окремі надзвичайні речі, про які говорить Біблія.

Це пояснює, чому Біблія звертається до віруючих як до «синів Божих» або «дітей Божих» ([Ів 1:12](#); [11:52](#); [Гал 3:26](#); [1Ів 3:1-3](#)). Це пояснює, чому віруючі називаються «усиновленими» в Божу сім'ю ([Гал 4:5-6](#); [Рим 8:14-16](#)). Це пояснює, чому про нас кажуть, як про «спадкоємців» Бога і Його царства ([Гал 4:7](#); [Тит 3:7](#); [Як 2:5](#)) та як про «учасників Божественної природи» ([2Пет 1:4](#); див. також [1Ів 3:2](#)). Це пояснює і слова Ісуса, коли Він говорить про те, що після Його повернення Він дасть віруючим «їсти з дерева життя, що є в Божому раю» ([Об 2:7](#)). Це також пояснює, чому Він обіцяє поділитися за нами владою над народами ([Об 2:26-28](#)), і навіть Своїм власним престолом ([Об 3:21](#)). Ми рухаємося *вперед* в цьому житті задля повернення *назад* до Едему. *Небеса повернуться на землю.*

Ось *чим* ми й будемо займатися у потойбічному житті – панувати в новому глобальному Едемі. Будемо отримувати задоволення, виконуючи те, що спочатку планувалося для Адама і Єви. Сутність вічного життя – це не про гру на арфах чи цілодобовий спів. Вона полягає у відкритті й насолодженні бездоганим творінням у всій неймовірній повноті поруч із Богом, воскреслим Ісусом і нашими земними *та* надприродними співносіями Божого образу.

Чому це має значення

Можливо все це зараз не буде для Вас очевидним, але із всього наведеного вище впливає багато доленосних ідей. Якщо ми будемо свідомі того, що живимо так, ніби ми представляємо Бога й сприяємо здійсненню Його планів, навіть, якщо ми ще не маємо конкретного плану перед очима, це може змінити наше відношення до того, як ми проводимо кожен день свого життя.

Первісним планом Бога було зробити всю землю подібною Едему. Бог вбачав у людях учасників розширення Його доброго панування по всій землі як це колись було в Едемі. Бог наказав Адамові та Єві народжувати дітей і ставати господарями та розпорядниками творіння ([Бут 1:26-28](#)). Цей наказ не був забутий і після гріхопадіння. По суті, він був знов оголошений після жахливих подій потопу ([Бут 8:17](#); [9:1](#)). Хоч Едем і був втрачений, Бог замислив відновити його. Зрештою, Його панування – Його царство – відновиться у повній дії з поверненням Ісуса. Бог створить нові небеса і землю – ті, які згідно з книгою [Об'явлення 21 і 22](#) дуже схожі на Едем. Тим часом ми можемо всюди розповсюджувати Божу істину та добру звістку про Ісуса. Ми також можемо представляти Бога всім людям, яких ми всюди зустрічаємо. Ми є Божими агентами по відновленню Едему тут і зараз, які з нетерпінням чекають на те, коли Ісус доведе цей план до повного завершення.

Усвідомлення себе Божими агентами та носіями Його образу означає те, *що прийняті нами рішення дуже важливі*. Християни, які вже вільні від гріха, можуть виконувати Божий план з допомогою Святого Духа. Ми знаходимося тут, щоб розповсюджувати благість життя з Богом і розповідати людям, яким потрібне Євангеліє, що вони теж можуть отримати радість від цього. У своєму житті ми зустрічаємо багатьох людей. Пам'ять про такі зустрічі вплине на їх життя, і на життя багатьох інших людей, з якими вони матимуть спілкування. Ми справляємо на них швидкоплинне враження або життя з Богом або життя без Бога. Компромісної позиції тут бути не може.

Знання про те, що всі люди є носіями Божого образу повинні також нагадувати нам про сакральність людського життя. І це набагато більше, ніж важливі етичні рішення, які торкаються понять життя і смерті. Те, про що ми дізналися має надзвичайну силу в плані того, як ми розуміємо і як відносимося один до одного. Расизму не має місця у світі Бога. Несправедливість несумісна зі званням представника Бога. Зловживання владою у родині, на роботі чи в державних установах є обурливим для Бога. Бог так не вчиняв зі своїми дітьми в Едемському саду, тому і ми не маємо права так діяти стосовно інших носіїв Божого образу.

І останнє, Боже представництво означає, що будь-яка праця, яка прославляє Його є *духовним покликом*. Будь-яке легітимне завдання або буде наближати наш світ до Едему і буде благословенням для носіїв Його образу, або ні. Бог не вважає людей, які несуть церковне служіння, святішими або особливішими за інших тільки тому, що це входить до їх посадових обов'язків. Бог небайдужий до того як кожен з нас представляє Його на своєму місці. Або ми протистоїмо темряві, розповідаючи про життя з Богом і про Його кінцеву мету для всіх людей, або ні. При цьому не потрібно шукати вражаючих можливостей. Головне скористатися будь-якою, яка відкривається на нашому шляху.

Наскільки вражаючим був намір Бога в Едемі, і як швидко, по суті, вмерло це бачення. *Лише* Бог досконалий. Свобода в руках недосконалих істот – навіть божественних – може мати катастрофічні наслідки.

ЧАСТИНА ЧЕТВЕРТА

Небесні повстання

Я закінчив попередню частину думкою про те, що свобода волі, якою наділені недосконалі істоти, чи то божественні або людські, може мати катастрофічні наслідки. І це ще стримане висловлювання. Зображені в перших розділах Біблії лиха, учасниками яких є обидві категорії істот проілюструють цю думку.

Згадайте як Бог вирішив поділитися владою як з божественними істотами в надприродному царстві, так і з людьми на землі. Саме у цьому контексті Бог зробив заяву: «Створімо людство за *Нашим* образом» ([Бут 1:26](#), курсив доданий автором) і потім створив людей за *Його* образом. Духовні істоти й люди є носіями образу Божого. Ми наділені Його повноваженнями та представляємо Його, як співправителі.

З одного боку, це було чудове рішення. Свобода волі – це те що робить нас частково схожими на Бога. Ми не могли б бути подібними до Нього, якби не мали її. Такі поняття як любов і самопожертва йдуть в небуття без свободи волі. Якщо ви лише запрограмовані на «любов», тоді така складова як прийняття рішення просто відсутня. Ця любов не справжня. Слова та вчинки – не щирі. Розмірковуючи про це, я пригадую останній епізод фільму Зоряні Війни, *Повернення Джедая*. Дух Обівана Кенобі каже своєму батькові Люку, що Дарт Вейдер нагадує «більше машину, аніж людину». Однак в кінці ми бачимо, що це не правда. Вейдер рятує Люка від імператора ціною власного життя. Він не був просто запрограмованою машиною. Його рішення виходить із серця. Його людська природа – це його свобода волі.

Проте рішення Бога має свою темну сторону. Маючи дар свободи, розумні істоти можуть і прийматимуть хибні рішення або навмисне чинитимуть бунт. І це, власне, трапляється невідворотно, оскільки лише Бог є істинно досконалою істотою. Лише Собі Він може дійсно довіряти. Через це в Едемі все пішло шкереберть.

Лихо в раю

Обміркуйте ситуацію, що склалася в Едемі. Адам і Єва не були самотні. З ними був Бог і Його рада. Едем – це небесно-людський штаб, завданням якого було «*оволодіння*» рештою землі ([Бут 1:26-28](#)) – тобто насадженням життя Едему по всіх куточках планети. Проте один член ради був не задоволений планами Бога.

Як ми побачили на прикладі [1-го розділу книги Буття](#), на що є натік в [3-му розділі](#), Едем був домом також і для інших божественних істот. У [22-му вірші 3-го розділу](#) після того, як Адам і Єва згрішили, Бог сказав: «Ось Адам став наче *один із Нас*, який знає добро і зло» (курсив доданий автором). Ця фраза має те саме значення, яке ми бачимо у книзі [Буття 1:26](#) («за Нашим образом»).

Нам відомо, що головний персонаж [3-ї книги Буття](#), Змій, не був справжнім змієм. Він не був навіть твариною. Всі спроби посадити його в тераріум в зоопарку не мали б успіху, та і йому самому це було б не до вподоби. Він був божественною істотою. У книзі [Об'явлення 12:9](#) його називають Дияволом та Сатаною.

Деякі християни наважуються стверджувати, опираючись на книгу [Об'явлення 12:7-12](#), що невдовзі після створення світу, відбулося повстання ангелів:

І сталася на небі війна: Михаїл та його ангели розпочали бій зі змієм. І змій воював, і його ангели. І не перемогли: не знайшлося для них більше місця на небі. І скинутий був великий дракон, давній змій, котрий зветься диявол і сатана, який обманює весь світ; скинутий він був на землю, і його ангели були скинуті з ним. (Об 12:7-9)

Проте описана війна на небі пов'язана із народженням месії (Об 12:4-5, 10):

І змій став перед жінкою, яка мала народити, щоб, коли народить, пожерти її Дитину. І вона народила Дитину чоловічої статі, Котра має пасти всі народи залізним жезлом. І взяте було її Дитя до Бога і до Його престолу...

І я почув гучний голос на небі, що промовляв: Тепер настало спасіння і сила, і Царство нашого Бога, і влада Його Христа, оскільки скинуто обвинувача наших братів, який обвинувачує перед нашим Богом день і ніч.

В Біблії не зазначено, що до подій в Едемі будь-хто із носіїв Божого образу – надприродних чи людських – протистояв Божій волі або був замішаний у закаті. Обставини змінилися драматичним чином в [3-му розділі книги Буття](#).

Злочин Змія полягав в тому, що він вирішив відверто відхилити владу Бога. Бог визначив, що Адам і Єва мають приєднатися до, так би мовити, сімейного бізнесу – поширення Едему на землі. Але ворог цього не бажав. Він поставив себе на місце Бога. Він сказав у своєму розумі: «Я у небеса зійду, престол свій вознесу я вище зірок Божих. Я сяду на Святій горі, де боги зустрічаються» ([Іс 14:13](#), УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.).

Проте на нього очікувало гірке розчарування. Оскільки хитрість Змія стала причиною гріхопадіння Адама і Єви, його було вигнано із Божого дому ([Єзек 28:14-16](#)) і скинуто на землю. Мовою Біблії він був «розбитий об землю» ([Іс 14:12](#)). Він потрапив у місце, де царює смерть і немає вічного життя. Замість того, аби бути господарем життя, він став володарем мертвих. Це означало, що великий ворог відтепер має право володіння над всім людством, оскільки події Едему спричинили втрату безсмертя на землі. Тепер, аби мати вічне життя з Богом в новому Едемі, людство має бути викупленим.

Негативними наслідками стала низка проклять. Прокляття Змія містило в собі частково і пророцтво. Бог сказав, що насіння Єви та насіння Змія будуть конфліктувати: «І тоді Господь Бог сказав змієві:... Я покладу ворожнечу між тобою і жінкою, між твоїм насінням і її насінням...» ([Бут 3:14-15](#)). Що таке насіння Єви? Це – людство. А що ж таке насіння Змія? Ну це щось більш абстрактне. Апостол Іван наводить у якості прикладу іудейських лідерів, які ненавиділи Ісуса. Він казав до них: «Ваш батько диявол» ([Ів 8:44](#)). Ісус називає дияволом Іуду – того, хто зрадив Його ([Ів 6:70](#)). Насіння Змія – це всі, хто разом з ним протистоять Божому плану.

Погане насіння

Біда не змусила на себе довго чекати. Один із дітей Адама і Єви став вбивцею. Каїн вбив Авеля, тому що «був від лукавого» ([1Ів 3:12](#)). Зі зростанням людського населення розмножувалося і зло ([Бут 6:5](#)).

Наразі відбувається ще один надприродний переступ, про який можливо мало говорять під час недільних проповідей, який, проте, має неабиякий вплив на поширення зла на землі. Цього разу кількість повстанців збільшується. Інфекційна хвороба зла, що поширюється через людство і згадується в книзі [Буття 6:5](#), пов'язана з оповіддю в книзі [Буття 6:1-4](#). Мова йде про Божих синів, що народили дітей, відомих як велетні або Нефіліми.

В першій книзі Біблії багато не розповідається про те, що саме сталося, але уривки цієї оповіді трапляються в інших місцях Святого Письма. І автори Нового Завіту, добре знаючи про єврейські традиції, посилаються на них у своїх творах.

Наприклад, Петро та Юда пишуть про ангелів, які згрішили перед потопом ([2Пет 2:4-6](#); [Юда 5-6](#)). Деяко із їх розповідей запозичено із древньоєврейських джерел, які не згадуються в Біблії. Петро та Юда розповідають про Божих синів, ув'язнених під землею. Іншими словами, вони відбувають термін покарання в пеклі

до останніх днів. Тоді вони стануть частиною останнього Божого суду – чогось, що Біблія називає «Днем Господа».

Джерела, використані апостолами Петром та Юдою – добре відомі вчителям Біблії. Одним із них була 1-ша книга Еноха, котра користувалася популярністю серед іудеїв часів Ісуса і християн ранньої церкви, хоч і не вважається святою та богонатхненною. Проте Петро і Юда вважають деякі думки з неї достатньо важливими, щоб використати їх у своїх посланнях.

Ці джерела припускають, що Божі сини хотіли чи то «допомогти» людям, давши їм божественні знання, та згодом відійшли від наміченого плану, чи мали бажання зімітувати Бога, створивши своїх власних носіїв їхнього образу. Ці джерела також дають пояснення, звідки взялися демони. Демони – це покійні духи мертвих Нефілімів (велетнів), вбитих перед і під час потопу. Вони блукають по землі, турбують людей і шукають повторного втілення. В біблійних книгах, котрі слідує за книгою Буття, нащадків тих велетнів, про яких згадується в книзі [Буття 6:1-4](#) називають Енакімці й Рафаїмці ([Чис 13:32-33](#); [Повт 2:10-12](#)). Деякі з цих Рафаїмців зустрічаються в підземному царстві мертвих ([Іс 14:9-11](#)), куди було скинуто Змія. Новозавітні автори згодом назвуть те місце пеклом.

Ці думки показують, що іудейські автори ранньої пори розуміли загрозу описаного в книзі [Буття 6:1-4](#). Сини Божі намагалися на свій лад переітерувати ідею Едема, де співіснувало божественне і людське. Вони вважали, що знають краще, ніж Бог, що має відбуватися на землі, так само як і прадавній ворог. Спроба змінити Божий план з відновлення Його володарювання на землі, лише погіршала і без того погане становище.

Епізод з книги [Буття 6:1-4](#) став не лише жахливим впливом насіння Змія – навмисним протистоянням Богові – це було прелюдією до ще гірших подій, які сталися згодом. В дні Мойсея та Ісуса Навина, намагаючись оволодіти Обітованою Землею, вони стикаються із супротивниками – розсіяними кланами велетнів ([Повт 2-3](#)). Цих велетнів називали по-різному. У книзі [Чисел 13:32-33](#) ([УВІО Біблія в пер. Івана Огієнка, 1962, прим. пер.](#)) їх називають синами Енака. Конкретно їх вважали живими нащадками Нефілімів – потомками Божих синів, згаданих у книзі [Буття 6:1-4](#). У Старому Завіті ми читаємо, що ізраїльський народ вів боротьбу з ворогом велетенських розмірів аж до часів царя Давида. Він прибрав Голіафа ([1Сам 17](#)), а його люди вбили Голіафових братів, аби нарешті покласти кінець загрози ([2Сам 21:15-22](#)).

Чому це має значення

Пророче прокляття Змія, а згодом і небесного переступу, являють собою початкові стадії, як її називають богослови, духовної війни – битви між добром і злом, затяжної війни між Богом і Його народом. Зона бойових дій, де проходить ця війна, знаходиться у двох царствах: видимому і невидимому.

Якими б дивними ці історії не були, проте вони дають важливий урок: коли справа дійшла до долі людства, у Бога з'явилися божественні конкуренти. І Бог має їх по цей день. Протистояння Божій волі щодо землі й людства живе і діє як в духовному царстві, так і серед людей. Проте Бог має Свої власні плани щодо возз'єднання неба і землі. Вороже перешкоджання не залишиться непокараним. Людство має надто високу ціну. План Бога для Його людської родини не міняється і не скасовується.

Ці події також дають позитивні уроки. Попри те, що ця затяжна війна проти Бога розпочалася у зв'язку з Божим рішенням створити людські й божественні носії Його образу, наділені Його атрибутом свободи волі, Бог при цьому не є *джерелом* зла.

Ніде в Біблії не говориться, що Бог спонукає носіїв Його образу чинити непокору чи про те, що їх непослух був визначений наперед. Той факт, що Бог знає майбутнє, не означає, що воно заздалегідь визначене. Нам це достеменно відомо з оповідей на кшталт [1Сам 23:1-14](#), в яких розповідається про період, коли Давид врятував від филистимців місто Кеїла. Після Бою Саул дізнається, що Давид був у місті. Вже деякий час Саул намагається вбити Давида, тому що страждає від параноїдального страху, що останній хоче забрати у нього престол. Саул відсилає армію до Кеїли з надією заманити Давида в пастку посеред міста. Коли Давид прочув про план Саула, він запитує Бога:

Чи видадуть жителі Кейли мене йому? Чи прийде Саул, як почув про це Твій слуга?» І Господь відповів: «Так, він прийде... Вони видадуть тебе». ([1 Сам 23:11,12](#), УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.)

Давид тоді вчиняє так, як кожен з нас зробив би – він якомога швидше втікає із міста. *І це говорить нам про те, чому передбачені Богом події ще не означають, що вони відбудуться.* В книзі [1Самуїла 23](#) Бог передбачив дві події, що так ніколи й не відбулися. Бог передбачив повстання ангелів і гріхопадіння людини, але це ніяк не означає, що Він спричинив це. Передбачення не означає визначення долі наперед.

Нам треба розглядати згадані події у цьому контексті. Богу було відомо, що Адам і Єва вчинять гріх. Він не здивувався. Він знає все, що є і все, що може бути. Однак той факт, що Він передбачав прихід зла й повстань в Його світ через людей і надприродну істоту, яка спокусила людство на спротив, не означає, що все це спричинив Він.

Ми можемо і повинні розглядати зло, яке переживаємо у нашому житті й часі саме в такому світлі. Бог передбачив гріхопадіння і мав наготові план як це виправити. Він також знав, що ми народимось грішниками й будемо зазнавати невдач (будемо відвертими – безліч невдач). Проте Він не визначав наперед ці невдачі. Коли ми чинимо гріх – це наш власний гріх. Ми грішимо тому, що вирішуємо це робити. Ми не повинні казати, що це Бог так захотів, або що в нас не було іншого вибору тому, що ми були приречені на це.

Однак Бог полюбив нас ще грішниками. «Христос за нас помер, коли ми були ще грішниками» ([Рим 5:6-8](#)). Він полюбив нас, хоч і знав, що ми будемо робити. Він не лише дав нам волю грішити, ми вільні вірити в Добру Звістку і жити для Ісуса.

Бог також знає, як і ми знаємо зі свого досвіду, що люди потрапляють в погані ситуації, навіть християни. Зло перебуває у цьому світі завдяки людям (і небесним істотам), які мають волю чинити лихе. Наш Бог не є якимось спотвореним божеством, що передрікає жахливі обставини чи потребує, щоб чинились страшні злочини й гріхи задля успішного спрацювання якогось більшого плану. Бог не потребує зла, і на тому крапка. Його задуми поширюватимуться всупереч злу – перемагаючи його і, зрештою, віддавши його на засудження.

Ми могли б запитати: а чому Бог відразу не винищить зло? На це є причина: для того, аби знищити зло, Бог мусить знищити носіїв Його образу, як людей, так і божественних істот, які є недосконалими, на відміну від Нього. Це вирішило б проблему зла, але означало б, що Божа прадавня ідея створити інших божественних істот і людей, які могли б жити та панувати з Ним, була величезною помилкою. А Бог не помиляється.

Або ми могли б побажати, аби Бог не обдаровував нас свободою, але де б ми тоді зараз були? Прийнявши рішення дати нам свободу, Бог не захотів зробити нас нерозумними рабами або роботами. Бо це і є альтернативою свободі волі. Але оскільки свобода – це властивість, яку ми розділяємо з Богом, то без неї ми не змогли б бути справжніми носіями Його образу. Бог не робот. Він створив нас схожими на Себе. Це також не було помилкою. Богу надто вже сподобалась ідея створення людства, аби приймати якесь альтернативне рішення. Тому в Нього був

винайдений спосіб, щоб після того, як зло увійшло в цей світ, викупити людство, оновити Едем і стерти кожну сльозу ([Об 7:17](#); [21:4](#)).

Наразі ми спостерігаємо затяжну війну проти Бога. У Бога є стратегія ведення війни. Але ситуація погіршиться перед тим, як Він зробить перший крок.

ЧАСТИНА П'ЯТА

Космічна географія

Всі божественні переступи, які ми розглянули в попередньому розділі мають між собою дещо спільне. Це все були надприродні переступи, що мали на меті перешкоджання Божому плану щодо людства та відновленню Божого володарювання. У цьому розділі ми торкнемося ще одного повстання, яке на цей раз було ініційоване вже людьми.

Це повстання створило скрутне становище, в якому ми досі знаходимось і в якому не обійшлося без надприродних істот. Титанічна боротьба по відновленню Божого володарювання на землі настільки загострилася, що лише повернення Ісуса вирішить її остаточно.

Вавилонська вежа

Історія про Вавилонську вежу ([Бут 11:1-9](#)) водночас одна із найбільш відомих, і найменш зрозумілих оповідей в Біблії. Коли про неї розповідають дітям в недільних школах, то зазвичай згадують про те, як Бог змішав людські мови.

Після потопу Бог повторив повеління, яке Він дав Адаму та Єві – щоб вони розмножувалися по землі. Бог намагався стимулювати початок процесу поширення Свого впливу через людство. Це знову не допомогло. Люди відмовились. Керуючись вродженою схильністю до повстань, їм здалося, що вони мають кращу ідею. Вони вирішили збудувати вежу, *аби уникнути розкидання по всій землі* ([Бут 11:4](#), УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.). Дивна логіка. Певна річ, що дивовижна вежа принесла б їм славу, але яким чином це завадило б їх розкиданню по всій землі?

Відповідь криється у самій вежі. Біблеїсти та археологи знають про так звані зикурати, які будувалися в древньому Вавилоні та околиць містах. Вони слугували місцем, де люди могли зустрічатися з богами та *складали частину храмових комплексів*. Замість того, щоб перетворювати землю в Едем, поширюючи повсюди знання про Бога і Його владу, люди вирішують обмежити Бога одним місцем.

Це не викликало Божого задоволення, оскільки не входило в Його плани. Як наслідок, Він знову звертається до членів Своєї ради із наступною заявою: «Тож *давайте*, зійшовши, *помішаємо* там їхню мову» ([Бут 11:7](#), курсив доданий автором).

Бог так і вчинив. Людство було розділене і розпорошене. Цей випадок пояснює, як виникли народи, згадані у [10-му розділі книги Буття](#).

Для більшості християн ця історія відома. А тепер розглянемо ту, яку вони не знають.

Боги та їх народи

[11-й розділ книги Буття](#) не єдиний, в якому описуються події навколо Вавилонської Вежі. Книга [Повторення 32:8-9](#) розповідає про це так:

Коли Всевишній розподіляв народи, коли розсіював синів Адама, Він встановив границі народів відповідно до кількості Божих синів; і Його народ, Яків, став Господньою часткою, Ізраїль – наділом Його спадщини.

У деяких перекладах Біблії замість «Божих синів» вжито словосполучення «Ізраїлевих синів». Але *Ізраїль не існував за часів Вавилонської Вежі*. Бог покликав Авраама тільки після Вавилонських подій ([Бут 12](#)). Тому «Ізраїлеві сини» не може бути вірним викладом. Термін «Божі сини» ми знаходимо в сувоях Мертвого Моря – найстаріших рукописах Біблії.

Важливим є те, як сформульований вислів. Коли Бог розподіляв народи, *вони були розподілені поміж Божих синів*. Бог роздав народи членам Своєї небесної ради. Це і є біблійне пояснення тому, чому інші народи стали вклонятися іншим богам. До Вавилону, Бог волів мати відносини з усім людством. Однак вавилонське повстання все змінило. Бог вирішив дозволити членам Своєї небесної ради керувати іншими народами.

Бог засудив людство. Навіть після потопу вони не спромоглися втілювати проект царства, який Він започаткував в Едемі. Тому Бог подумав створити новий народ, Свою «частку» – Ізраїль, як описується в книзі [Повторення 32:9](#). Початком цієї справи стало покликання Авраама ([Буття 12](#)). Це наступний розділ після історії про Вавилонську Вежу.

Розподіл народів поміж інших богів складає основу всього Старого Завіту. Яким чином? Решта Старого Завіту розповідає про Бога Ізраїлю і Його народ,

ізраїльтян, які конфліктують з богами інших народів і людьми, що належать до цих народів.

Від початку Бог не мав такого наміру. Це правда, що Він засудив народи у Вавилоні, однак Бог ніколи не бажав полишати їх. Коли Він заключив завіт з Авраамом, то дав зрозуміти, що всі племена землі будуть благословенні через Авраама і його нащадків ([Бут 12:3](#)). Бог планував, що настане час і Він поверне народи до Своєї сім'ї.

Апостол Павло про все це знав. Проповідуючи поганським філософам в Афінах, він говорить:

Створив Він з одного весь людський рід, щоби жив по всій поверхні землі, визначивши задалегідь окреслені пори та межі їхнього проживання, щоб шукали Бога: може, відчують Його і знайдуть, бо ж недалеко Він від кожного з нас. ([Дії 17:26-27](#))

Через Мойсея Бог попередив Свій народ, щоб не вклонялися «війську Небесному» ([Повт 4:19-20](#), УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.). Таку характеристику членів небесної ради ми знаходимо і в інших місцях ([1Цар 22:19](#)). В [Діях 17:26-27](#) зрозуміло, що Бог бажає, аби народи почали прагнути Його.

Проте боги, що були поставлені над народами, втрутились в цей план у два способи.

Раніше в [Псалмі 81:1](#) ([Пс. 82:1](#) Біблії в пер. Івана Огієнка, 1962, прим. пер.) ми побачили, що Бог зібрав богів ради. Весь псалом присвячений цій події. Боги, поставлені над народами, керували ними не по справедливості. Їх методи були протилежні істинному бажанню Бога і принципам чесності. Щойно зібрання почалося Бог звинувачує їх: «Доки будете не по правді судити й зважати на особи грішників? ([Пс 81:2](#)). Суворо критикуючи їх беззаконня далі ще у двох віршах, Господь пояснює, як само богам не вдалося допомогти народам, які жили у темряві, віднайти дорогу назад до істинного Бога: «Вони не пізнали і не зрозуміли, блукають у темряві, – тож захитаються всі основи землі» ([Пс 81:5](#)).

Як не сумно, але в підсумку ізраїльтяни вклонилися богам, «яких Він не призначав їм» ([Повт 29:25](#); див. також [32:17](#)), замість того, щоб прагнути пізнавати істинного Бога. Бог відреагував миттєво і жорстко ([Пс 82:6-7](#), УВІО Біблія в пер. Івана Огієнка, 1962, прим. пер.): «Я сказав був: Ви боги, і сини ви Всевишнього всі, та однак повмираєте ви, як людина, і попадаєте, як кожен із вельмож».

Боги втратять своє безсмертя ([Пс 82:7](#), УВІО Біблія в пер. Івана Огієнка, 1962, прим. пер.) і помруть, як люди. Нам відомо з інших місць писань, що цей суд асоціюється з останнім часом ([Іс 34:1-4](#)). В кінці 81-го Псалма автор плекає надію, що прийде день, коли Бог нарешті поверне народи як Свій спадок. Згодом у Новому Завіті ми побачимо як Бог отримав те, чого бажав.

Світобачення згідно з 32-им розділом книги Повторення

Відповідно до картини світу, яка змальована в [32-му розділі книги Повторення](#), *біблійна географія має космічну перспективу*. Згідно з цією перспективою земля як така може бути або свята, тобто присвячена Яхве, або вона знаходиться у володінні іншого бога. Це бачення світу відображено в багатьох інших місцях Біблії. Наприклад, в Старому Завіті книга пророка Даниїла посилається на чужі народи, якими правлять божественні «князі» ([Дан 10:13; 20-21](#), УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.). Ще один приклад: коли Давид утікав від Царя Саула, то був змушений покинути Ізраїль і переховуватись на території филистимців. В [першій книзі Самуїла 26:19](#) Давид плакався: «Вони вигнали мене з Господньої землі туди, де я зможу вклонитися лише чужим богам» (дослівний переклад версії англійського перекладу Біблії Блага Звістка, GNT). Давид зовсім не обмінюється богами. До того ж він не заперечує присутність Бога повсюди. Проте Ізраїль був святою землею, місцем, яке належало істинному Богові. Давид, втім опинився у володіннях іншого бога.

Моя улюблена історія зі Старого Завіту підтверджує це. У [2 Царів 5](#) був такий собі Неман, який служив командувачем армій Сирії та хворів на проказу. Прислухавшись до вказівок Елісея занурити своє тіло сім разів у Йордані, він дивним чином зцілюється від прокази. Тоді Неман говорить до Елісея: «Ось я пізнав, що немає Бога в усій землі, але хіба в Ізраїлі!» ([5:15](#)). Оскільки пророк не взяв за це плату, Неман смиренно попросив принаймні завантажити мула землею, щоб привезти з собою додому. *Земля?* Навіщо просити землю? А тому що та земля належала Богові Ізраїлю. Вона була святою.

Не випадково ми стикаємося із таким самим баченням в Новому Завіті. Апостол Павло використовує низку термінів, які описують ворожих небесних істот ([Еф 1:20-21](#); [3:10](#); [6:12](#); [Кол 1:16](#); [2:15](#)): панування, влади, начальства, престоли. Що між ними спільного? Все це добре відомі терміни для опису володарювання за географічною ознакою.

Апостол Павло написав два послання до церкви у Коринті з метою звернути увагу на деякі обставини, про які він почув. У першому посланні він велів лідерам церкви вилучити чоловіка, що чинив перелюб і не кається ([1Кор 5:1-13](#)). Цікаво як він про це написав, а саме: «віддати такого сатані» ([1Кор 5:5](#)). Як взагалі розуміти цю фразу?

Заява апостола Павла стає зрозумілою лише в контексті космічно-географічного бачення Старого Завіту. В теології Старого Завіту «часткою» Яхве став Ізраїль і ханаанський край – земля, подарована ізраїльському народові. Божа присутність очищала землю, робила її святою. На початку Яхве був присутнім у скинії. Коли ізраїльтяни вирішували відпочити, вони розташовувалися табором і розміщали в центрі ковчег завіту, перетворюючи таким чином територію ізраїльського стану на святу землю. Згодом Ізраїль оселився в Ханаані та присутність Яхве була в храмі, освячуючи Обіцяний Край, роблячи його святою землею. Яхве і Його народ були вдома. Наразі, Яхве Своєю присутністю оселяється у віруючих – ми є храмом Бога ([1Кор 6:19](#); [2Кор 6:16](#); [Рим 8:9](#)). Це означає, що віруючі, тобто тіло Христове, являють собою новий Божий народ, новий Ізраїль. Апостол Павло прямо говорить про це в посланні до [Галатів 3](#):

Ті, хто від віри, – сини Авраама. ...

Адже через віру в Ісуса Христа ви всі — сини Божі. Оскільки ви, які в Христа хрестилися, у Христа зодягнулися. Немає юдея, ні грека; немає ані раба, ані вільного; немає чоловічого роду, ні жіночого, бо в Ісусі Христі ви всі — одно. А якщо ви Христові, то ви є нащадками Авраама і, згідно з обітницею, — спадкоємці. (Гал 3:7, 26-29)

Оскільки віруючі та місце, в якому вони збираються – це свята земля, то гріх має бути звідти вилучений. Подібно до того як земля довкола ізраїльського стану і народи, що їх оточували були під владою інших богів і не вважалися святими, так і в новозавітні часи, а також і сьогодні, світ не є святою землею. З огляду на це апостол Павло наказує відправити нерозкаяного віруючого назад у світ, у володіння сатани. Бути вилученим із церкви означало бути повернутим в нечестиву землю – туди, звідки походить гріх.

Чому це має значення

Космічна географія, яка стала наслідком Божого суду над народами у Вавилоні, є контекстом, на тлі якого відбувається боротьба Ізраїлю. Вона також

створює передумови для Євангелія. Добра Звістка про те, що зробив Ісус на хресті заключається в тому, що тепер до Божого народу належать не виключно іудеї, а натомість всі ті, хто вірить в Ісуса ([Гал 3](#)). Коли Його учні виходять у світ, володіння сатани перетворюється на територію Бога. Царство Бога наступає, повертаючи собі контроль над народами.

Ми маємо засвоїти, по-перше, що *цей* світ – не наша домівка. Темрява поширилась по земній кулі. Невіруючі, власне, знаходяться в заручниках у духовних сил. Щоб звільнитися їм потрібна Добра Звістка. І не забувайте: наша зброя – *Євангеліє*. Ми не маємо повноважень протистояти князям і владі напряду. Для цього не існує ніякого духовного дару, який би нам передали Апостоли. Проте добросовісне поширення Євангелія змінить хід подій. Велике Доручення – це духовний план битви. Ми дізнаємося про це більше в наступних розділах.

По-друге, ми маємо знати, нам потрібно вважати всі зібрання істинних віруючих святою землею. Для Бога не важливий зовнішній вигляд, будівля або кількість членів церкви. Що дійсно має значення, так це те, що коли двоє чи троє зберуться разом, то Ісус буде поміж ними ([Мт 18:20](#)). Місце освячене. Кожне зібрання віруючих, незалежно від розміру і популярності, знаходиться на передовій духовної війни. Кожна церква виконує одне й теж завдання. Сили темряви не досягнуть мети.

Ми повернемося до ідеї космічної географії, коли дійдемо до служіння Ісуса. Наразі лінія фронту окреслена. Бог осудив народи світу і позбавив їх спадщини. І зараз для Нього настав час почати все знову та відділити Свою власну частку – свій народ.

ЧАСТИНА ШОСТА

Слово, Ім'я та Ангел

В останньому розділі ми дізнались про космічну географію в Біблії. Бог полишив народи у відповідь на повстання людей біля Вавилонської Вежі. Він доручив їх членам небесної ради – синам Божим ([Повт 32:8-9](#)). Тепер, на заміну покинутим народам, Він створить нових людей – Свій власний народ. Вони стануть Його агентами по відновленню Божого царства на землі. Проте виконання цього завдання переросте в запеклу боротьбу, оскільки інші боги та підконтрольні їм люди стануть лютими ворогами Ізраїлю і Бога.

Божий новий народ розпочне своє існування з людини на ім'я Аврам, яке буде згодом змінено на Авраам. Невдовзі після суду біля Вавилону, Бог відвідав його.

Авраам зустрічається зі Словом

Більшість християн знайомі з тим, як Бог відвідав Авраама у книзі [Буття 12](#). Бог велить Аврааму залишити свій дім і йти до незнайомого йому краю. Бог запевняє, що буде направляти його, буде його Богом і дає йому особливі завітні обіцянки. Він дасть можливість Аврааму і Саррі народити сина, попри їх похилий вік. Від нього походитимуть численні народи – люди, що сформуують нову земну Божу сім'ю. Через них благословляться всі народи.

Ми схильні вважати, що при зустрічах з Богом, Авраам чув начебто голос з неба або чийсь голос лунав у нього в голові, або що Бог явився йому крізь сон. В Біблії є чіткі приклади, коли Бог так вчиняв з пророками й іншими людьми. Проте з Авраамом трапляється щось раніше нечуване. Бог зробив щось набагато разюче. Він прийшов у вигляді людини. Авраам мав розмову з Богом віч-на-віч.

Ми дізнаємося про це з книги [Буття 12:6-7](#). Біблія каже, що Бог з'явився перед Авраамом. Три розділи потому, Бог появляється знову ([Бут 15:1-6](#)). Цього разу Бог приходить до Авраама, як «слово Господнє» у *видінні*. Це не був голос, який лунав у голові, оскільки «слово» вивело Авраама назовні й показало зірки, аби він чітко зрозумів, що матиме незліченне число нащадків ([Бут 15:5](#)).

Були й інші випадки, коли Бог з'являвся Аврааму в образі людини ([Бут 18](#)). Він вчиняв так само з Ісааком, обіцяним Авраамові сином ([Бут 26:1-5](#)), і з Яковом, сином Ісаака ([Бут 28:10-22](#); [31:11-12](#); [32:24-30](#)).

«Слово» чи голос Бога як спосіб Його самовираження у подобі людини виникає у несподіваних місцях. Один із моїх найулюбленіших випадків знаходимо в [1 Сам 3](#). Юнак Самуїл вночі, намагаючись заснути, чує наполегливий голос, що кличе його. Згодом священник Ілія, у якого жив і служив Самуїл, зрозумів, що то був Бог. У [10-му](#) вірші Бог повернувся до Самуїла: «І прийшов Господь, постав і закликав його так, як перший раз та вдруге». Ми розуміємо, що це був Бог у вигляді людини тому, що Він описується, як той, який стоїть. Крім того, у кінці розділу ([1Сам 3:19-20](#)) говориться, що «Слово Господнє» призвичаїлось навідуватися до Самуїла.

Іншим пророком, до якого «Слово Господнє» приходило у фізичній подобі людини, був Єремія. В книзі пророка [Єремії 1](#), коли він отримає покликання стати пророком, Єремія каже, що «слово» прийшло до нього. Єремія ототожнює «слово» із самим Богом. Господь доторкнувся до нього *Своєю рукою* ([Єр 1:1-9](#)).

Бог у подобі людини

Поява Бога в образі людини була невіддільною частиною Старого Завіту ще задовго до Його приходу як Ісуса із Назарета. Коли ви замислитесь над цим, то зрозумієте, що в цьому є сенс. Бог зовсім не схожий на нас. Біблія стверджує, що жодна людина не може осягнути справжню сутність Бога, присутність Його слави, і залишитися живою. Коли біблійні персонажі фізично зустрічалися з Богом, то очікували, що помруть ([Бут 32:30](#); [Повт 5:24](#); [Суд 6:22-24](#)). Проте вони не гинули, оскільки Бог відфільтрував Свою присутність таким чином, щоб людський розум зміг це опрацювати – через вогонь, хмару, і частіше, ніж більшість християн собі уявляє, – через людину.

В багатьох випадках поява Бога у вигляді людини описується як зустріч з «Господнім Ангелом». Цей Ангел – відомий персонаж. Наприклад, Він з'явився Мойсею у полум'ї вогню з куща ([Вих 3:1-3](#)). Бог у цьому кущі пообіцяв Мойсею задіяти його для того, аби вивести Його народ із Єгипту. Бог візуально являвся Якову уві сні в Віфлеємі ([Бут 28:10-22](#)), де Він називається Господом (Яхве). Згодом Господній Ангел приходив до Якова в іншому сні й прямо каже йому, що Він – це той самий Бог, якого Яків раніше зустрічав у Бетелі ([Бут 31:11-13](#)).

Багато вчителів Біблії не наважуються розпізнати в цьому Ангелі самого Бога. Однак є декілька надійних ознак, котрі вказують на Нього. Ймовірно найважливішу з них ми бачимо невдовзі після того, як Бог дає Мойсею Закон. Бог звертається до Мойсея, коли ізраїльтяни готуються йти до обітованого краю:

Я посилаю Ангела до тебе стерегти тебе в дорозі й привести до місця, що Я приготував. Будь уважний і слухайся Його. Не будь лихий з ним, бо Він не вибачить твоїх переступів, в Ньому – Моє ім'я. Але якщо ти й справді слухатимешся Його й робитимеш так, як Я кажу, то Я буду ворогом твоїх ворогів і недругом твоїх недругів. (Вих 23:20-22, УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.)

Це незвичайний Ангел. Він може прощати або не прощати переступи. Цей Ангел має в собі ім'я Бога. Це дивне, проте важливе твердження. У Старому Завіті «Ім'я» було способом звертання до самого Бога, Його присутності чи Його істоти. Наприклад, в книзі пророка [Ісаї 30:27-28](#), Господнє ім'я представлено як особа – як сам Бог:

Ось Господнє Ім'я йде через безліч часу, – палаючий гнів, слово Його уст зі славою, слово великого гніву, і гнів люті пожирає, як вогонь. І Його Дух, як вода, що пливе в долині... (Іс 30:27-28)

Навіть сьогодні глибоко віруючі євреї звертаються до Бога *ха-шем* («Ім'я»).

Іншим способом переконатися в тому, що цей Ангел був Богом у людській подобі є порівняння оповіді в книзі [Вихід 23:20-22](#) з іншими уривками. Ангел, який зустрів Мойсея у полум'ї вогню у куші – Ангел з Ім'ям Бога в собі – дійсно вивів ізраїльський народ з Єгипту до Обітованої Землі ([Суд 2:1-3](#)). Але подібно вчинив Господь ([ІНав 24:17-18](#)) і Його власна присутність ([Повт 4:37-38](#)). Господь, присутність і Ангел Господній – різні способи вказати на одну і ту саму фігуру – Бога. Однак Ангел має подобу людини.

Мало хто помічає один з уривків Біблії, який є переконливим, але водночас і доволі важкозрозумілим. Це сцена передсмертних хвилин, коли вмираючий Яків хоче благословити дітей Йосипа. Благословляючи він згадує епізоди зі свого життя – деякі зустрічі з Богом. Він розпочинає благословення так ([Бут 48:15-16](#)):

Бог, перед Яким вгодили мої батьки, – Авраам та Ісаак, – Бог, Який мене годує з дитинства аж до цього дня, Ангел, який мене спасає від усякого зла...

І, що неймовірно, далі у [16-му](#) вірші він молиться: «нехай благословить цих дітей». Він не говорить «нехай вони поблагословлять цих дітей», маючи на увазі двох різних осіб – Бога та Ангела. Він об'єднує їх в одне ціле: нехай *поблагословить* цих дітей.

Ще більше дивує уяву подія у книзі [Суддів 6](#): покликання Гедеона. В *одному і тому самому епізоді* знаходимо *обох*: Господа та Ангела Господнього ([Суд 6:22-23](#)). Навіть у Старому Завіті, Бог мав більше, ніж один образ. І один з цих образів мав вигляд людини.

Ісус: Слово, Ім'я та Ангел

Зображення Бога, про які ми щойно дізналися, мають бути знайомі. Це все старозавітні версії того, як Новий Завіт розповідає про Ісуса.

Авраам зустрівся зі словом – Богом у подобі людини. В Євангелії від [Івана 1:1](#) апостол пише: «На початку було Слово, і Слово було в Бога, і Слово було Бог». В [14-му](#) вірші Іван каже, що це Слово «стало тілом, і перебувало між нами». Коли іудей, який жив у першому столітті читав Євангеліє від Івана, він або вона розуміли під цим саме Бога, який прийшов як Слово. Власне кажучи, Ісус однаково стверджує, що Авраам «бачив Його день», і що Він був тут ще задовго до Авраама ([Ів 8:56-58](#)).

Мойсей зустрічав Господнього Ангела – Бога у подобі людини – у палаючому кущі, та згодом. Ангел вивів Ізраїль з Єгипту та ввів в Обітовану Землю. Проте Юда писав у своєму короткому посланні: «Хочу нагадати вам, хоча ви це все вже знаєте, що Господь [у деяких древньогрецьких рукописах: «Ісус»], Який колись урятував народ Свій і вивів із Єгипетської землі, пізніше віддав на загибель тих, хто не увірував» ([Юди 1:5](#), УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.). Ангел був Богом у подобі людини. Цей Ангел був другою особою Трійці, що згодом народиться від Діви Марії.

Божа присутність – Ім'я – відрізняло цього Ангела від інших. У Новому Завіті Ісус інколи говорить про Бога Отця, як про Ім'я. Молячись в Гетсиманському саду перед тим, як Його схопили, судили, а згодом розіп'яли, Ісус промовляє: «А тепер Ти прослав Мене, Отче, у Себе тією славою, яку Я мав у Тебе ще перед тим, як світ постав. Я виявив Твоє Ім'я людям, яких Ти Мені дав зі світу. ... І Я виявив їм Твоє Ім'я» ([Ів 17:5-6](#); [26](#)). Що Він хотів сказати Своїми останніми словами? Він не мав на увазі, що збирається відкрити людям яке в Бога ім'я. Це були Юдеї. Вони напевно знали, що ім'я Бога було Яхве. Читаючи Старий Завіт, вони могли знайти ім'я Бога в тисячах віршів. Коли Ісус сказав, що Він виявив людям Ім'я Бога, Він мав на думці, що Собою явив людям *Бога*. Він був Богом, який стояв перед ними. *Він був Ім'ям, що стало тілом.*

Чому це має значення

У своєму вивченні ми зайшли вже досить далеко, аби зрозуміти розстановку сил згідно з Біблією. Усі відомі вам біблійні оповіді відбуваються в контексті всеохоплюючого духовного конфлікту у невидимому світі. Це сутичка богів за принципом «переможець отримує все».

З точки зору Біблії стосовно невидимого світу, Бог має серйозних ворогів – інших богів, яких Він створив. Свого часу вони були вірні Йому, проте обрали свій власний шлях. Цих повсталих богів апостол Павло називає пануваннями, світовими правителями темряви, владами, престолами у невидимому світі ([Еф 6:12](#); [Кол 1:16](#)). Вони й досі тут. Ніщо в Новому Завіті не свідкує про те, що вони десь поділися. Вони живуть, щоб протидіяти Божому правлінню і позбавити Його можливості вічного возз'єднання з сім'єю людей, яку Він любить, через благу звістку.

Одним з представників цих сил темряви є володар мертвих. Він по праву претендує на людство, оскільки обманувши Адама і Єву він спричинив втрату ними безсмертя. Він поставив собі за мету знищити народ Яхве. Після того як ізраїльтяни ввійшли в Ханаан, нащадки ворожих Божих синів мали на меті за будь-яку ціну завадити Божому народу оволодіти землею. Після того, як Ізраїль все ж таки отримав свій край, мета сил темряви залишилась незмінною, але їхня стратегія змінилася. Тепер вони спокушали Божий народ вклонятися іншим богам в надії на те, що Яхве власноручно позбавиться від них за це. Так і сталося: Бог відправив Свій народ у вигнання.

Проте сили темряви знали й дещо інше: Яхве не відмовиться від Свого плану. Прокляття прадавнього заколотника передрікало, що колись нащадок Єви прийде і покінчить з наслідками людського падіння в Едемі. Вони відчували, що одного дня з'явиться обіцяний Нащадок, але, як нам відомо зі слів апостола Павла, вони достеменно не відали про плани Бога ([1Кор 2:6-8](#); [Еф 3:10](#); [6:12](#)). А все тому, що то була тайна, навмисно прихована від усіх Всевишнім.

ЧАСТИНА СЬОМА

Правила ведення бойових дій

Наразі ми дізнались, що Бог відмовився від народів у Вавилоні. Менші боги, призначені цим народам, отримали право панувати над людьми (Повт 32:8-9). Коли Бог почав все знову, обравши Авраама, стало зрозумілим, що Він планував повернути до себе народи через вплив Ізраїлю ([Бут 12:3](#)). Але для цього було необхідно змусити поставлених над народами богів поступитися владою і правом на поклоніння ([Пс 81:6-8](#)). Це означало початок конфлікту як у видимому, так й в невидимому світі. Щойно з'явився Ізраїль, як боги беруть його під свій приціл.

Хто такий Яхве?

Не проходить багато часу як Ізраїль опиняється в небезпеці. В оповіді про Йосипа (Бут 37-50) пояснюється, чому Ізраїль пішов до Єгипту. По Божому провидінню шкода, яку хотіли заподіяти Йосипу його брати обертається спасінням Ізраїля від голоду ([Бут 46:3-4](#); [50:20](#)). Бог навмисне не велить Ізраїлю негайно залишати Єгипет. Бог знав, що фараон, який шанував Йосипа помре і його місце займе ворог ([Вих 1](#)). Він передбачав, що Єгипет змусить ізраїльтян важко працювати ([Бут 15:13-16](#)) й знав, що прийде час і Він врятує Ізраїль ([Бут 46:4](#)).

Але навіщо чекати? В Бога завжди є вагомі підстави для страждань. Ми просто інколи не можемо це зрозуміти. Писання дає роз'яснення з цього приводу.

Після того як Мойсей втікає з Єгипту та оселяється в пустелі, Бог закликає його з куща у полум'ї вогню ([Вих 3:1-14](#)) повернутися до Єгипту. Його накази прості: сказати Фараонові «Відпусти Мій народ» ([Вих 5:1](#)). Фараон був іншої думки. У Єгипті він був богом в тілі – символом усієї слави й влади. Він не збирався дозволяти якомусь невидимому Богу єврейських пастухів говорити йому, що робити. Він навіть не знав чи існував насправді Бог Мойсея. І, глузуючи, він відповів: «Хто Він, щоб я дослухався до Його голосу, аби відпустити Ізраїльських синів?» ([Вих 5:2](#)).

Він ось-ось мав отримати відповідь, від якої стане боляче. І Бог підставив його під удар. Він сказав до Мойсея «Я ж зроблю його серце закам'янілим, і він не відпустить народу» ([Вих 4:21](#)). Бог втрутився в бійку. Після століть пригноблення ізраїльтян, прийшов час Єгипту і його богам отримати покарання. Частиною задуму

стало озлоблення Фараона. Біблія каже нам, що урази були спрямовані на єгипетських богів. Особливо остання, метою якої була смерть первістків ([Вих 12:12](#); [Числ 33:4](#)) і яка виявилася прямою атакою на домівку Фараона: «І сталося опівночі: Господь уразив кожного первістка в Єгипетській землі – від первістка фараона, який сидить на престолі, до первістка полонянки, яка в ямі, та кожне первородне з домашніх тварин» ([Вих 12:29](#)).

Фараон глузував з Бога і, як наслідок, відбулися драматичні зміни. Як згодом скаже апостол Павло: «Не обманюйтеся, – Бог осміяний бути не може. Бо що лише людина посіє, те й пожне» ([Гал 6:7](#)). Злива ударів, які отримав Єгипет на шляху звільнення Ізраїлю від єгипетського рабства, принесла бажаний результат. Аж до Ханаану рознеслася звістка про те, якого прочухана отримав Єгипет і його боги від Бога Ізраїлю ([ІНав 2:8-10](#); порівняйте із [Вих 15:16-18](#); [ІНав 9:9](#)). Йотор, мадіямський тесть Мойсея підсумовує урок після довгоочікуваного повернення Мойсея: «Тепер я дізнався, через те, що напали на них, що великий Господь, більший від усіх богів» ([Вих 18:11](#)).

Не дивно, що перебуваючи вже по інший бік Червоного моря, Мойсей ставить риторичне запитання, насміхаючись над фараоном і його загиблим військом: *Хто поміж богами подібний до Тебе, Господи?* ([Вих 15:11](#)).

Тільки-но вийшовши з Єгипту і переткнувши Червоне море, ізраїльтяни знали, куди прямувати. Вони збиралися зустрітись з Богом у Його тодішньому земному домі й штаб-квартирі – на горі Синай.

Власне кажучи, ізраїльтяни мало що знали про Бога. В часи їх виходу з Єгипту Біблії ще *взагалі* не існувало. Уся їхня обізнаність про Всевишнього була результатом почутих від батьків історій, які передавалися із покоління в покоління. Наразі ми, читаючи біблійну історію, чітко розуміємо, що задумав Бог. Ізраїльтяни мали багато чому навчитися, а Синай став для них, так би мовити, класною кімнатою.

Ізраїль – сім'я та представники Бога на землі

Коли Мойсей прийшов до фараона перед виходом, він повідомив йому, що у Бога є послання: «Ізраїль – Мій первородний син! ... Відпусти Мій народ, щоби приніс Мені жертву!» ([Вих 4:22-23](#)). Ідея Бога про сина – в цьому випадку звернення до всіх нащадків Авраама – важлива. Вона повертає нас до часів, коли Богом були створені Адам і Єва.

Бог волів мати людську сім'ю. Він бажав жити на створеній Ним землі спільно з людьми, яких Він теж створив. Він хотів, аби Його невидима сім'я і Його людська сім'я жили з Ним і служили Йому. Він хотів, щоб люди розмножувалися і щоб вся земля уподібнилася Едему. Але коли Бог відмовився від людства при подіях біля Вавилонської Вежі, в Нього не стало дітей, допоки не був покликаний Авраам. Ізраїль став новою сім'єю Бога. Прийшов час повернутися до первісного плану. Тепер роль носіїв Божого образу, що відводилася колись Адамові і Єві, виконуватиме Ізраїль.

Шлях до Синаю став поверненням додому. Там була навіть небесна рада, яка пильнувала за новим етапом втілення Божого плану. Вони стали свідками заповіту між Богом та Його народом – Закону.

Закон Бога передала Божа рада

Вас напевно здивували мої слова про те, що небесна рада була присутня на горі Синай, коли Бог давав Десять Заповідей. Якщо ви коли-небудь бачили якийсь кінофільм про вихід і подорож до Синаю, то ви напевно не бачили в ньому ангелів. Проте Біблія стверджує, що вони там були. Вона навіть говорить, що вони передавали Божий Закон ([Дії 7:52-53](#); [Євр 2:1-2](#)).

У Біблії також йдеться про те, що Закон був написаний «Божим пальцем» ([Повт 9:9-10](#)). І цей образ повинен бути вам вже знайомий – Бог в подобі людини. Бог був на горі Синай у вигляді людини подібно до оповідей в книзі Буття про Господнього Ангела. Він та Його небесне військо дали Закон Мойсею й Ізраїлю.

Отримавши Закон, Мойсей, Аарон разом зі своїми синами, а також сімдесят старійшин Ізраїля знову побачили Бога Ізраїлю у подобі людини. Цього разу вони зустрілися там, щоб поїсти ([Вих 24:9-11](#)). Подібно до того, як Таємна Вечеря в часи Ісуса скріпила Новий Завіт Його крові, ця обідня позначила Завіт Бога з Ізраїлем на горі Синай – Закон.

Бог дав Ізраїлю Закон, аби вони були святими ([Лев 19:2](#)). Він захотів відділити Ізраїль від інших людей, щоб усі мали змогу розрізнити в них Його власну сім'ю. Подібно до того, як Бог є цілковито відмінний від решти богів та всього того, що на землі, так само і Божий народ повинен був відрізнитися від всіх інших людей.

Що ж таке святість? Яка ідея криється за нею? Святість не означала дивакуватість. Святість полягала в ототожнюванні себе з Господом, посвяті себе Богові й насолоді від всього доброго у житті, що є результатом праведності перед

Богом. Бог бажав, аби Ізраїль заохочував інші народи повернутися до Нього ([Повт 4:6-8](#); [28:9-10](#)). Ось чому Біблія називає Ізраїль «царським священством» ([Вих 19:6](#)) і «світлом народів» ([Іс 42:6](#); [49:6](#); див. також [51:4](#); [60:3](#)). Вся нація успадкувала роль Авраама в тому, щоб стати благословенням для всіх народів ([Бут 12:3](#)).

Відданість, обумовлена вірою

Налагодження стосунків з Богом – ще один із методів, котрий можна використати в розмові про спасіння. Але не беручи до уваги те, що ми вивчали у недільній школі, ізраїльтяни не отримували спасіння через виконання правил, дотримуючись Закону. Ні у Старому, ні у Новому Завітах спасіння неможливо заробити й, навіть, заслужити. Воно *дарується* благодаттю Бога у відповідь на віру.

Як і ми, що народжені після смерті й воскресіння Христа, ізраїльський народ повинен був мати віру. Вони мусили *вірити*, що їх Бог – це Бог богів, Котрий обрав їх бути Його народом. Лише вони мали доступ до Бога богів. Закон був даний не задля спасіння. Через нього вони мали продемонструвати відданість Богові, в якого вони повірили. Спасіння ізраїльтян полягало у вірі в обіцянки та характер Бога богів, у відмові від поклоніння чужим богам. Воно полягало у *довірі* та *відданості*, що йдуть від серця, а не в зароблянні очок перед Богом.

Цар Давид робив жахливі речі: вчинив перелюб і організував вбивство ([2Сам 11](#)). Згідно з Законом він вважався порушником і заслуговував смерті за свої злочини. Проте він ніколи не сумнівався у своїй вірі в Яхве як Всевишнього Бога. Він ніколи не проявляв свою лояльність до інших богів. І Бог виказав йому милість.

Те саме стосується і Нового Завіту. Віра в Євангеліє означає віру в Бога Ізраїлю, який прийшов на землю, як людина, добровільно помер на хресті, ставши жертвою за наші гріхи та воскрес на третій день. Ми мусимо прийняти це вірою і продемонструвати нашу відданість Ісусові, відмовившись від усіх інших богів. Незалежно від того, що ці інші боги можуть стверджувати відносно спасіння, Біблія нас вчить, що немає спасіння в іншому імені, окрім Ісуса ([Дії 4:12](#)) і що віра мусить залишатися непохитною ([Рим 11:17-24](#); [Євр 3:19](#); [10:22](#), [38-39](#)). Особисті поразки – це не те саме, що проміняти Ісуса на іншого бога. І Бог розрізняє ці речі.

Чому це має значення

Вихід і події на горі Синай мають дуже цікаву символічність. Сцена, де Мойсей та інші їдять з Богом у подібі людини на горі Синай відразу приковує до

себе нашу увагу. З Мойсеєм знаходяться сімдесят старійшин. Якщо ви порахуєте народи в книзі [Буття 10](#), від яких Бог відмовився після подій біля Вавилонської Вежі, то вийде число сімдесят. Ті народи були призначені синам Бога – іншим меншим богам – після їх засудження Богом Ізраїлю ([Повт 4:19-20](#); [32:8-9](#)). Чому саме сімдесят старійшин, сімдесят синів Бога і сімдесят позбавлених спадку народів?

Такі відповідності не випадкові. Коли Ісус розпочав Своє земне служіння, Він послав сімдесят учнів ([Лк 10:1](#)). Це стало передвісником Великого Доручення. Число символічно відображало ідею, згідно з якою учні Ісуса повинні повернути народи до правління Божого царства. Це царство набуде своєї повної форми в кінці днів в новому глобальному Едемі, який описаний у [книзі Об'явлення 21-22](#). Повторення числа сімдесят слугує посланням, сутність якого полягає в тому, що нова земна сім'я Бога – Ізраїль, тобто сини Авраама – стануть інструментом по відновленню втраченого.

Проте це ще не кінець. Апостол Павло написав у посланні до [Галатів 3](#), що віруючі успадкували обіцянки, дані Авраамові. Той, хто вірить в Ісуса – є дитиною Авраама через віру ([Гал 3:26-29](#)). Це означає, що ми з вами маємо завдання забрати народи в богів. Наша справа – повернути людей, що знаходяться під духовною владою інших богів, до віри в Ісуса. Ми є новою людською радою Бога на землі. І коли ми будемо прославлені, то приєднаємось до Його небесної сім'ї в новому Едемі.

Біблія передає ці ідеї в різних місцях. У книзі Об'явлення описується, що в останні дні віруючі разом з Ісусом успадкують панування над народами ([Об 3:21](#)). Це означає, що ми замінимо синів Бога, що домінували над народами з часів Вавилону. Ось чому Іван каже, що віруючі мають владу стати Божими дітьми ([Ів 1:12](#); порівняйте із [Ів 3:1-3](#)). В останні дні ми фактично займемо місце божественних, але вороже налаштованих синів Бога.

Тому коли апостол Павло рекомендує віруючим припинити звертатися у світські суди для вирішення своїх суперечок, він каже: «Чи не знаєте, що ми будемо судити ангелів?» ([1Кор 6:3](#)). Коли ми станемо божественними (прославленими) на новій землі, *ми будемо рангом вищі за ангелів*. Одного дня ми станемо схожі на Ісуса ([Ів 3:1-3](#); [1Кор 15:35-49](#)) і правитимемо народами ([Об 2:26](#)), що нині підконтрольні ворожим богам. Віруючі, духовне насіння Авраама, згодом анулюють позбавлення народів спадку, а разом з тим і скасують прокляття смерті, що діє ще від часів гріхопадіння в Едемі.

Нам слід жити з вірою в те, що саме таким є наше призначення. Весь старозавітний задум веде до нас. Верніться подумки в Едемський сад. Бог волів, щоб дві Його сім'ї – божественна і людська – спільно жили й панували в Едемі. Той план було зруйновано через бунт, але згодом було відновлено визволенням Ізраїля з Єгипту. З роду Авраама прийде месія та покінчить з поразкою, що сталася в Едемі ([Бут 3:15](#)). Без Ізраїлю ми не мали б призначення.

Саме з цієї причини боги і їх послідовники знову намагатимуться стерти Ізраїль з лиця землі.

ЧАСТИНА ВОСЬМА

Священне місце

Ізраїльтяни провели на горі Синай понад рік. Чому так довго? Вони вже ввійшли в заповіт з Богом і отримали Десять Заповідей. Проте вони мушили ще багато чому навчитися. Одна справа – дати обіцянку вірити в Бога і проявляти відданість Богу їхніх прабатьків Авраама, Ісака і Якова, та інша річ – знати, що Бог очікує від них, і який Він є.

Принцип святості

Безліч дивних старозавітних законів і ритуалів ґрунтуються на необхідності навчити людей того, що Бог *відмінний* від усього іншого. Він – унікальний по Своїй природі й характеру; Він цілковито *інакший* від людства і будь-чого іншого. Для Ізраїлю цю істину потрібно було підкріплювати повсякчасно. Інакше вони могли б вважати Бога чимось пересічним.

Слово, яке використовується в Біблії для опису Божої унікальної несхожості – це *святість*. Воно означає «бути відокремленим» або «бути відмінним». Концепція не обов'язково вказує на моральність, тобто модель нашої поведінки, яка б відображала відмінні моральні стандарти Бога, хоча вона і включає цю ідею ([Лев 19:2](#)).

Богу не достатньо було дати ізраїльтянам лише інтелектуальне пояснення святості. Він волів, аби концепція Його несхожості пронизувала життя древнього Ізраїлю. Біблія розповідає нам, що це досягалося завдяки ритуалам (символічним діям) і правилам наближення до священних місць.

В чому «несхожість» Бога?

Можна було б стисло відповісти – «в усьому», проте це надто абстрактне твердження. Біблія надзвичайно прагматична, і обряди та правила повсякденного життя ізраїльтян яскраво відображують це.

Наприклад, Біблія вчить нас, що Бог був не лише джерелом життя Ізраїлю – Він і був життям. Бог не належить до цього світу, де панують смерть, хвороби й

недосконалість. Він зі сфери надприродного, тоді як ми є мешканцями землі. Займаний Ним земний простір завдяки Його присутності стає священним і *позаземним*. Простір, який займаємо ми – є звичайним. Бог – цілковита протилежність звичайному.

У древньому Ізраїлі ця ідея передавалась тим фактом, що для того, аби займати один простір з Богом, люди мали бути запрошені та пройти через особливу процедуру очищення, що регулювалася багатьма законами Старого Завіту.

Ізраїльтяни могли бути визнані негідними (оголошені «нечистими») займати священне місце через різноманітні дії та умови. Людина вважалася нечистою через статеві стосунки, втрату крові, певні фізичні вади, торкання мертвого тіла (людського чи тварини). Ізраїльтянам заборонялося вживати у їжу окремих хижих птахів, котрі харчувалися падаллю (яструби, коршаки; [Лев 11:13-19](#)) чи тварин, котрі могли бути знайдені на/чи всередині трупу (ящірки, миші; [Лев 11:24-40](#)).

У цих випадках стан нечистоти не стосувався моралі, радше лиш асоціювався з втратою життя, а, отже, несумісністю цього стану з досконалістю Бога. Навіть при всій простоті логіки, це не сприймалося в рамках нашого сучасного розуміння. Втрата крові та виділення статевої секретії вважалося втратою того, що створює і підтримує життя. Бог ніяк не міг пов'язуватись із *втратою* життя. Навпаки, Він асоціювався з Тим, Хто дає життя. Необхідність «очищення» після втрати згаданих рідин нагадувало б про природу Бога. Схоже «очищення» вимагалось і після огидливого контакту з мертвечиною. В Ізраїлі людина могла бути позбавлена права присутності у священних місцях через недосконалість чи травми. У цьому випадку така недосконалість несумісна із Божою досконалістю.

Усі ці закони мали на меті підвести ізраїльтян до надприродного бачення світу.

Розв'язання проблеми нечистоти

Для древніх ізраїльтян «нечистота» і непридатність ввійти у священне місце було серйозним питанням. Перебуваючи у стані нечистоти, вони не могли приносити жертви у вказаних місцях. Рішенням для цього стало ритуальне очищення, що інколи складалося з приношення жертви або певного періоду очікування.

Нам здається дещо дивною логіка жертвоприношення шляхом пролиття крові – мащення чи бризкання кров'ю на людину чи предмет задля їх очищення й

отримання дозволу зайти у священне місце. Проте жертвоприношення шляхом пролиття крові мали теологічну мету – вони вводили поняття заміщення. Оскільки кров символізувала життєву силу ([Лев 17:11](#)), позбавлення життя тварини давало розуміння того, що наближення до Бога на будь-яких інших умовах, окрім як на Його власних, означало б смерть. Кров жертви слугувала милостивим заміщенням, метою якого було очищення оскверненого і нечистого стану ізраїльтянина.

Метою всього цього було показати, що Бог *зберігав* життя ізраїльтянина шляхом заміщення жертви. Життя людини було більш священне, ніж життя тварини, оскільки люди створені за образом Божим ([Бут 1:26](#); [9:6](#)). Ізраїльтяни завдячували своїм існуванням надприродному втручання, яке дало змогу Аврааму і Сарі народити дитину ([Бут 12:1-3](#)). Проте людське життя перебувало в небезпеці у присутності святого Бога. Жертвоприношення нагадували їм, що Бог має владу над життям і смертю. І Бог волів явити їм милість.

Небеса (і пекло) на землі

Акцентування уваги на Божій несхожості давало певну інформацію не лише про Бога, а й про надприродні межі. Ідея про «відмінність світів» мала фундаментальний характер для надприродного світогляду Ізраїлю. Якщо місце, в якому перебував Бог, було святим, то решта території ні, тобто вона вважалася або звичайною, або, в деяких випадках, навіть ворожою чи лихою.

Присутність Бога була нагадуванням про Едем. Скинія і храм були оздоблені таким чином, аби змусити людей думати про Едем – про місце, де зустрічалися небеса і земля. Золотий свічник зроблений і прикрашений на кшталт дерева ([Вих 25:31-40](#)) слугував аналогією Дереву Життя в Едемі й оберігав завісу, яка перекривала шлях до Святого Святих – місця, де був поставлений ковчег завіту, кришка якого була зроблена таким чином, аби функціонувати як престол Бога ([Вих 25:10-22](#)).

Херувими, що знаходилися всередині Святого Святих були також чітко пов'язані з Едемом. Вони охороняли місце перебування Бога в Едемі ([Бут 3:24](#)). Херувими всередині Святого Святих оберігали кришку ковчега завіту ([Вих 25:18-20](#)). З часом, коли Соломон побудував храм, скинія була переміщена всередину храму і два херувими велетенських розмірів були встановлені понад ковчегом, символізуючи престол для Бога, де ковчег був підніжжям для Нього ([1Хр 28:2](#)).

Храм також був декорований на кшталт Едемського Саду, наповнений образами буйної рослинності та зображенням тварин ([1Цар 6-7](#)). В будові храму

були вигравірувані квіти, леви, оливкові та гранатові дерева. Він візуально нагадував про місце, де Бог вперше прийшов на землю, щоби жити зі Своєю людською сім'єю.

Ізраїльтянам треба було нагадувати також і про темну сторону космічної географії. Якщо табір ізраїльтян, а згодом народ Ізраїлю, був святою землею – домівкою Бога і Його народу, то територія за межами Ізраїлю була *нечестивою* землею. Задовго до Синаю Бог відмовився від інших народів, віддавши їх під управління менших богів. ([Повт 4:19-20](#); [32:8-9](#)). Прийде день і Він поверне ці народи, але в біблійні дні вони були царствами темряви.

Урок закріплювала вельми пам'ятна деталь одного ізраїльського обряду. День Спокути (Йом Кіпур), який проводився щорічно та описаний в книзі [Левит 16](#), був цінним наочним посібником для нагадування людям про існування святої та нечестивої землі.

В ньому були задіяні два козли: один приносився в жертву і його кров'ю окроплювалася святиня, щоб на увесь наступний рік очистити її від людського осквернення. Принесений в жертву козел був «для Господа». Другого козла не вбивали. Його відпускали в пустелю, після того, як первосвященник символічно перекладав на нього гріхи людей. Він призначався «для Азазела» (Лев 16:7-8, УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.)

Хто такий чи що таке «Азазел»? В деяких перекладах замість слова Азазел вжито *цан-відбувайло*. В сувоях Мертвого Моря згадане древньоєврейське слово є власною назвою – іменем демона. Під час подорожі по пустелі до Обітованого Краю, ізраїльтяни приносили жертви демонам ([Лев 17:7](#), УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.), боячись, що ті загрожуватимуть їх табору. Все ж таки пустеля знаходилася за межами ізраїльського табору, і тому там жили лихі істоти. Тому звичаєві необхідно було поставити край, і для цього слугував козел, призначений для Азазела. Ця тварина ніяк не була приношенням злим богам, оскільки ніколи не приносилася в жертву. Навпаки, його відправлення в пустелю символізувало очищення святої землі (ізраїльського табору) від гріха.

Чому це має значення

Новий Завіт щось змінив, але деякі речі залишилися незмінними. Бог і досі залишається *інакшим*. Його святість вимагає від нас очищення, щоб мати право перебувати в Його присутності. Для нас це звершується вірою в те, що Ісус зробив на хресті.

Усе, що Ісус зробив замість нас, мало надприродні конотації. Він виходив у пустелю, де очікувано можна зустрітись із силами зла, і переборов спроби Сатани спокусити Його. Після цього Він розпочав служіння, кульмінацією якого стала перемога над Дияволом, «хто має владу смерті» ([Євр 2:14](#)). Розіп'яли Ісуса за межами святого міста ([Євр 13:12](#)). Він став нечистим, бо взяв на Себе наші гріхи, а Єрусалим вважався святою землею.

Смерть і воскресіння Ісуса освячують нас, роблять гідними ввійти в Божу присутність. Наші гріхи «усунути» ([Рим 11:27](#); див. також [1Пв 3:5](#)). Хоч ми і є нечистими грішниками, але коли перебуваємо у Христі, то стаємо святими. Хоч ми і є недосконалыми, проте наші вади залишаються непоміченими, якщо ми з Ісусом. З одного боку все досить просто, однак з іншого – має дуже глибокий зміст.

Ми схильні вважати, що Ізраїльтяни багато в чому користуються більшими привілеями, ніж ми. Як-не-як, поміж них була Божа присутність. Вони жили у світі, де надприродна космічна географія була *реальною*. Ми гадаємо, що були б більш духовними, перебували б в гармонії з Богом, якби мали те, що було в них, і якби постійні нагадування про Бога були нашою реальністю.

Новий Завіт нам каже, що *так воно і є*.

Нам не потрібна скинія чи храм, аби позначити місце, яке є священним. Наші тіла є священним місцем. Апостол Павло називає наші тіла «наметом» ([2Кор 5:4](#)). В нас живе та сама божественна присутність, що наповнювала Святе Святих в скинії й в храмі ([Рим 8:9-11](#)). Згодом наше тіло – земна оселя нашого духу – помре лише для того, аби бути заміненим на «дім нерукотворний» ([2Кор 5:1-3](#)), небесне помешкання – новий Едем. Небеса повертаються на землю ([Об 22:1-3](#)).

Оскільки сьогодні Бог оселяється у віруючих Своїм Духом, кожна церква – зібрання віруючих – це свята земля. Тому апостол Павло із сумом в серці казав коринтянам вилучити нерозкаяного християнина, який жив гріховним життям, наказавши їм «віддати такого сатані» ([1Кор 5:5](#)). Церква була святою землею. За межами зібрання віруючих була територія сатани – місце, до якого належить гріх і самознищення, яке він спричиняє.

Час подивитися на себе надприродними очима. Ви – Боже дитя, яке гідне бути у священному місці не завдяки тому, що Ви робите, чи тому, що Ви не робите, а через те, що Ви у Христі, усиновлені Богом ([Рим 8:15](#); [Гал 4:5](#)). Він визволив вас з царства темряви «та переніс до Царства Свого улюбленого Сина» ([Кол 1:13](#)).

Ми ніколи, ні на мить, не повинні забувати, ким ми є у Христі, і що це означає для світу.

ЧАСТИНА ДЕВ'ЯТА

Священна війна

Біблія – суперечлива книга. Люди, котрі не вважають її за Слово Бога, часто заперечують те, про що вона стверджує. Проте деякі її частини ставлять у незручне становище навіть християн. Таким прикладом є війна, яку вів Ізраїль задля завоювання Обітованої Землі.

Чому так відбувається? Головним чином через вбивства. Складається враження, що вони носять стихійний та всеохоплюючий характер. Яка була необхідність винищувати цілі поселення в окремих містах – чоловіків, жінок, дітей і навіть худобу? Чому просто не змусити жителів підкоритися? Не було б краще вислати їх, аніж вбивати?

На ці зауваження є відповідь. Однак я виявив, що відповідь, як і саме питання бентежить християн. Знайти логічне обґрунтування і мотиви оповідей про завоювання можливо лише тоді, коли ми розглядатимемо їх через призму надприродного світогляду ізраїльтянина.

Надприродна логіка Ізраїлю

Битви за Обітовану Землю були зумовлені двома факторами. І обидва ці фактори походили з глибокого переконання ізраїльського народу в тому, що їхній світ являє собою не лише місце перебування людства, але й нагороду у невидимій духовній війні. Ми вже говорили про обидва цих чинники, проте згадаймо їх ще раз.

Перший фактор стосується наслідків подій біля Вавилонської Вежі. Народи повстали проти Бога і Він прийняв рішення про припинення прямих відносин з людьми з цих народів. Бог передав право управляти народами Божим сином – членам Його небесної ради ([Повт 4:19-20, 32:8-9](#)). З часом, Він покликав Авраама і надав можливість йому і його дружині Сарі народити дитину (Ісака), від якого і походить народ Ізраїлю.

З [81-го Псалма](#) ми дізналися, що ці менші боги звабились. Вони дозволили відбутися беззаконню. Люди стали вклонятися їм замість того, щоб поклонятися Богові. Таким чином вони стали ворогами Бога та Його народу – Ізраїля. Оскільки деякі з цих народів проживали в межах Ханаанського краю, який Бог пообіцяв віддати Ізраїлю після виходу з рабства, то Мойсей разом з ізраїльтянами порохували

їх своїми смертельними ворогами. І їхні боги зроблять все можливе, аби знищити Ізраїль.

Наступний чинник був ще жахливішим для ізраїльтян. Найкращим чином це ілюструє подія, що сталася при підході ізраїльтян до кордону з Ханааном, до Обітованої Землі.

Мойсей послав двох розвідників, аби довідатись, що то за земля і хто її населяє. Повернувшись, розвідники засвідчили, що земля сама по собі була чудовою – вона текла «молоком і медом» – точно як обіцяв їм Бог ([Чис 13:27](#)). Але згодом вони повідомляють приголомшливу звістку: «Земля, якою ми мандрували, щоб розвідати, населена людьми-велетнями, котрі без зайвих зусиль переможуть народ ізраїльський. Ми навіть бачили там нефілімій, нащадків Анака, що походять із Нефіліма. І ми відчували себе, немов коники, і певно, що їм ми також здавалися кониками» ([Чис 13:32-33](#), УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.).

Ми вже познайомилися з Нефілімами раніше. Це було зловісне породження Божих синів і людських дочок, описане ще в книзі [Буття 6:1-4](#). Велетенські за розмірами сини Енака, яких побачили шпигуни в Ханаані, були їх нащадками, які були розпорошені по всьому Ханаанському Краю поміж народів і населяли міста, котрі ізраїльтяни мали завоювати, щоб оволодіти землею ([Чис 13:28-29](#)). Завдання завоювати землю і перемогти її богів, яке з самого початку здавалося доволі важким, наразі виглядало майже неможливим. Тепер, аби підкорити цей край, вони мають зустрітися з воїнами аномальних фізичних розмірів.

Лише два розвідники – Ісус Навин і Халев – вірили, що Бог допоможе ізраїльтянам завдати поразки сином Енака. Решта пророкували їм поразку. Замість того, щоб довіритися Богу – тому самому Богу, який вщент зруйнував фараона і його армію – що Він заступиться і допоможе перемогти, вони почали скиглити: «Не виходьмо, бо ніяк не зможемо виступити проти цього народу, оскільки він значно сильніший за нас!» ([Чис 13:31](#)).

Бог відповів: «Доки цей народ підбурюватиме Мене? Доки не віритимуть Мені посеред усіх ознак, котрі Я вчинив серед них?» ([Чис 14:11](#)). Так, Бог дуже розізлився й пригрозив лишити Ізраїль спадку – зробити те саме, що Він вчинив з народами біля Вавилонської вежі, – і в черговий раз розпочати все знову, цього разу з Мойсеєм: «Уражу їх смертю і знищу їх! А тебе й дім твого батька зроблю великим та численним народом, – більшим, ніж цей» ([Чис 14:12](#)).

Мойсей благав Бога змилюватися ([Чис 14:13-19](#)) і Бог передумав, проте Він не міг залишити непоміченим людську невіру. Для них це мало стати наукою. І покарання буде суровим. Він каже Мойсею:

Я ще раз виявлю милосердя до них – за твоїм словом. Але живу Я, і живе Моє Ім'я, і Господня слава наповнить усю землю! Тому всі люди, які бачили Мою славу й ознаки, котрі Я вчинив у Єгипті і в цій пустелі, та випробовували Мене ось уже в десятий раз, і не послухалися Мого голосу, – таки не побачать землі, котру Я пообіцяв у клятві їхнім батькам! Але їхні діти, які є тут зі Мною, які не знають ще ні добра, ні зла, усякий недосвідчений та молодий, – цим Я дам землю! А всі, хто підбурював Мене, не побачать її!...

У цій пустелі поляжуть ваші кості, – уся ваша кількість, ваші пораховані від двадцятилітніх і старші, які нарікали на Мене. Ніхто з вас не ввійде в землю, над якою Я простягнув Свою руку, поклявшись вас на ній поселити, – крім Халева, сина Єфонії, та Ісуса, сина Навина. А дітей, про яких ви сказали, що стануть здобиччю, Я введу в землю, і вони успадкують землю, яку ви відкинули. ([Чис 14:20-31](#))

У біблійні часи вираз «десять разів» був образним висловом і означав «знову й знову» ([Бут 31:7](#); [Йов 19:3](#), УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.). До цього моменту Бог терпливо зносив людські скарги. Замість того, щоб радіти, що вони вже більше не раби в Єгипті, вони висловлюють незадоволення своєю їдою ([Чис 11:1-14](#); [31-35](#)) та Мойсеєм – ватажком, якого для них обрав Бог ([Чис 12:1-16](#)). Але Його терпець увірвався; цього разу їх невіра матиме жахливі наслідки. Ізраїль блукатиме по пустелі упродовж 40 років, доки не вимруть усі невіруючі дорослі.

Другий шанс

Ізраїль отримує другий шанс, аби оволодіти Обітованою Землею. У книзі [Повторення 2-3](#) відзначається, що після сорокарічного блукання, ізраїльтяни опиняються на території по інший бік ріки Йордан (ще її називають «Трансйорданією»), на схід від Обітованої Землі. До трансйорданської території належали краї Едом, Моав і Аммон. Ці землі Бог дарував нащадкам Лота, племінника Авраама та Ісава, брата Якова. Люди, що жили в тих краях у своїй більшості були родичами ізраїльтянам. Проте там жили й інші.

Бог велів Мойсею піти туди з конкретною метою. Вони не збиралися гостювати у своїх далеких родичів. Згодом ізраїльтяни пішли дорогою до регіону Башан – місцевості з жахливою репутацією. В древніх, небіблійних оповідях Башан знали як «місце змія». На фоні цієї подорожі згадуються два великих башанських міста, Астарот і Едраїн ([Повт 1:4](#); [Інав 13:12](#)). Їх вважали ворітьми до потойбічного

світу мертвих. У контексті надприродного світосприйняття Ізраїлю, Бог привів їх до воріт пекла.

І це було ще не все.

Бог привів ізраїльтян туди на зустріч з двома царями, Огом і Сеоном. Обидва були амореянами ([Повт 3:2-3](#); [31:4](#)) і правителями тих, кого Біблія називає рефаїнці. Книга [Повторенні 2:11](#) загрозово зазначає, що енакімців теж «вважали рефаїнцями». Через Мойсея Бог привів свій народ в іншу місцевість, яку населяли такі ж велетні, які колись налякали ізраїльських розвідників, що тоді й спричинило невіру ([Чис 13:32-33](#)) і, як наслідок, сорокалітнє блукання по пустелі.

Чому Бог привів їх сюди? Тому що це протиборство було передвістям того, що необхідно буде виконати по закінченню сорока років. Згодом ізраїльтянам прийдеться перейти Йордан, щоб оселитися у дарованій їм Богом землі. Бог випробовував Свій народ. Чи повірять і розпочнуть боротьбу цього разу? Якщо так, то перемога надасть їм впевненості та віри для того, що лежить ще попереду.

Роками раніше ізраїльтяни врятувалися втечею. Проте цього разу історія мала інший кінець. Як сказав Мойсей: «Та Господь, наш Бог, видав його [Сеона] перед нашим обличчям, і ми побили його, його синів та весь його народ... І Господь, наш Бог, видав його в наші руки, – також Ога, васанського царя, та весь його народ, – і ми побили його так, що навіть не залишили йому потомства» ([Повт 2:33](#); [3:3](#)). Пророк Амос, детально розповідаючи про протиборство багато років потому у своїй власній біблійній книзі, описує результат ось так: «Я ж [Господь] відкинув Аморея від їхнього обличчя, в якого його висота була, наче висота кедра, і він був сильний, наче дуб, і я відкинув його плід угорі та його коріння внизу» ([Ам 2:9](#)).

Другий шанс розпочався для них в суровий спосіб. Богу було необхідно, щоб вони сміливо зустріли страхи – жахи, через які вони сорок років безцільно блукали по пустелі. На їх боці був Бог, який розділив Червоне море. Прийшов час все пригадати.

«Приречені на загибель»

Ізраїль отримав перемогу над Сеоном та Огом. І саме тут ми вперше розуміємо, чому підкорення Обітованої Землі інколи включало повне винищення. Усе населення міст, у яких мешкали велетні Рефаїмці, було «приречене на загибель» ([Повт 3:6](#)). І метою була не помста. Метою було забезпечення ліквідації родоводу Нефілімів. Для ізраїльтян родові клани велетнів були демонічними – такими, що

були породжені грішними, непокірними занепалими божественними істотами. Ізраїль не міг співіснувати з тими, хто мав демонічну спадковість.

Минув час і, перед тим як ізраїльтяни перейшли через Йордан в Ханаанський край, Мойсей помер. Кермо влади перейшло до Ісуса Навина. Він провів багато військових кампаній під час підкорення ізраїльтянами Обітованої Землі. Ці операції були скеровані двома чинниками, про які я говорив на початку цієї частини: витурити ворожі народи та у процесі цього знищити родові клани велетнів.

В контексті вищезгаданого, оволодіння Обітованою Землею можна назвати священною війною – битвою проти сил темряви, проти ворога, що знаходився під впливом ворожих богів, які згідно з Біблією були реальними духовними істотами.

Закономірність завоювання гарно підсумовує уривок із книги [Ісуса Навина 11:21-22](#):

У той час прийшов Ісус і вигубив нащадків Енакіма з гір, з Хеврона, з Давора, з Анавота, з усього ізраїльського роду і з усієї Юдиної гори, — разом з їхніми містами вигубив їх Ісус. Не залишили сини ізраїльські енакімців, хіба що залишилися вони тільки в Газі, у Геті й в Аседоті.

Чому це має значення

Військові операції Ісуса Навина переважно мали успіх, але не були завершені. Декільком велетням вдалося втекти. Можливо, на перший погляд, це не мало суттєвого значення, проте стало тінню майбутніх подій. Деякі з них опинилися у Геті, філістимському місті ([ІНав 13:3](#)), рідному місті Голіафа, що жив в часи царя Давида ([1Сам 17:4](#)). Голіаф не був єдиним велетнем у Геті ([1Хр 20:5-8](#)). Не всі приречені на загибель підчас завоювання Обітованої Землі, власне, були винищені. І факт того, що у ході завоювання території не були виконані усі головні вказівки, мав наслідки для ізраїльтян.

Книга Суддів повідомляє нам, що на момент смерті Ісуса Навина, завоювання все ще не було завершене. Воно так ніколи й не було повністю здійснено. Ізраїльтяни вирішили, що вони зробили цілком достатньо, але ослушалися Божого наказу і не покінчили з іншими народами. А часткова покора є непокорою.

Минуть століття, а ізраїльський народ продовжуватиме платити за своє рішення не підкорятися повністю планам Бога. У книзі Суддів наголошується ця жахлива циклічність: час від часу ворожі народи заволодівали Ізраїлем, і їхня відданість, що мала базуватися на вірі в Бога, майже згасла. Справи покращилися в

часи царювання Давида і його сина Соломона. Але як тільки не стало Соломона, Ізраїль загруз у громадянській війні та ідолопоклонстві.

Тріумфальне підкорення Обітованої Землі затьмарило повне фіаско. Перемогу забрали в них з-під носа. Ідея Божого верховенства – Його план з відновлення Едему – з тріском провалилася. Надприродне світобачення, яке походило з подій у Вавилоні й полягало в тому, що злі боги стали управляти невіруючими народами, залишилось незмінним. Ізраїль зазнав поразки й був розпорошений, а обіцяний їм край став належати іншим богам і підконтрольним їм народам. Це саме світобачення проходить червоною ниткою також і через Новий Завіт. Апостол Павло використовує такі терміни як *панування*, *влади*, *сили* та *престоли*, описуючи сили темряви. Кожен зі згаданих термінів вживався в глибокій давнині для позначення географічного управління.

Причиною краху Ізраїлю була непокора і невіра Божого народу. Люди слабкі. Нас може цікавити, чому Бог взагалі панькається з нами. Однак коли ми згадаємо Едем, то все стає на свої місця. Бог присвятив Себе людству. Ми – носії Його образу і Його земна сім'я. Його прадавній задум по управлінню землею враховував нас. Якби Бог полишив ідею задіяти людство у Його дорадчому управлінні землею, то це було б сигналом, що Він не може щось реалізувати або Його задум із самого початку був хибною ідеєю. Але Бог досягає Своїх цілей. Він не робить помилок, як згадувалося раніше.

Прийшов час задіяти новий підхід до давньої проблеми гріха і краху. Довіряти людству роботу по відродженню панування едемського царства було неслухно. Тільки Бог міг виконати те, що вимагалось. Лише Він міг дотриматися зобов'язань, передбачених Його власними заповідями. Проте людство не відсторонюється. Натомість *Бог Сам має стати людиною*. Бог змушений самотійно виконати Закон і заповіді та, згодом, понести кару за гріхи всього людства. Але для впровадження цього надзвичайного рішення необхідно тримати це в таємниці від всіх включно з розумними неземними істотами, котрі вороже налаштовані до Його задумів. І це не було легким завданням.

ЧАСТИНА ДЕСЯТА

Сховано на видному місці

Бог намагався відродити Свою прадавню мету щодо Едемського саду ще з часів гріхопадіння, а саме – жити спільно з небесною і людською сім'ями на землі. Він велів Адамові та Єві плодитись, розмножуватись і, таким чином, здійснювати блага управління рештою планети. Бог хотів бачити всю землю місцем, де зустрічаються небесне і земне, де людство могло б насолоджуватись божественним, а божественне могло б отримувати задоволення від землі й людства. Нам відомо як воно вийшло.

Історія краху

Людство згрішило і було позбавлене Божої присутності. Едем зачинився. Потойбічного ворога, змія, позбавили Божої присутності та скинули на землю, в місце де панує смерть, де життя не триває вічно. Він став володарем мертвих, і тому має претензії на кожную людину, яка коли-небудь житиме на землі. Люди згрішили, а плата за гріх смерть ([Рим 6:23](#)).

Після потопу Бог повторно ставить завдання по відродженню Едему перед Ноем і його родиною: плодіться і розмножуйтесь. Це була нова спроба. Але людство збунтувалось. Замість того, щоб підкоритися Богові й всюди поширювати знання про Нього і Його владу, вони будують вежу для Божого сходження до них.

Знову крах і Бог ведеться на це. Він змішав мови народів і віддав їх під управління Своєї небесної ради. Згодом Він вирішив спробувати розпочати з новою людською сім'єю через Авраама і Сару. Відразу після відродження правління Свого царства, Він повернеться до інших народів через нащадків Авраама ([Бут 12:3](#)).

Цей план також зазнав фіаско. Наступна спроба вивести Ізраїль із Єгипту і привести до гори Синай, а, з часом, до Обітованої Землі теж зазнала невдачі. Врешті-решт, Бог обирає Давида, а, згодом, Соломона. Проте після смерті останнього, Ізраїль пішов за іншими богами та ізраїльтяни стали ворогами один одному. Бог був змушений вигнати їх з Обітованого Краю та відправити їх у вигнання.

Історія людства, за виключенням часу, коли вони знаходились у Божій присутності, – це оповідь про невдачі. Причиною цьому всьому було гріхопадіння

людства. Всі люди недосконалі й відчужені від Бога. Жодному людському ватажку було неможливим довірити започаткування й управління Божим царством. Вони відмовлялися проявляти відданість лише одному Богу та йшли своїм шляхом. Люди грішили, зазнавали невдач і приєднувались до володаря мертвих – запеклого ворога Бога. Однак без людей неможливо впровадити в життя бачення Бога про радість спільного царювання в новому Едемі. І єдиним рішенням для виконання людством своєї частки зобов'язань згідно з Божим планом було оновлення людини. Прокляття гріхопадіння мало бути скасоване.

І для цього у Бога був план.

Рішення і водночас проблема

Богу потрібна була людина, яка була б кимось більшим, ніж просто людиною – кимось, хто б власними силами зміг встояти перед спокусою, завжди був би у покорі, гідний стати царем, і хто б зміг покінчити з прокляттям через смерть і воскресіння. Це могло відбутися лише за умови, що Сам Бог стане людиною. Бог у *вигляді людини* виконає Свій план для всього людства і відновить Едем. Едем стане реальністю лише після того, як люди отримають прощення і стануть божественними як Ісус через силу воскресіння ([1Пв 3:1-3](#)).

Проте виникла проблема. Якби задум про людину, яка була водночас Богом і прийшла на землю з метою померти й воскреснути задля втілення прадавнього бачення Бога, став надбанням громадськості, темні сили не купилися б на нього.

Саме про це говорив апостол Павло у своєму зверненні до церкви у Коринті:

Але ми говоримо про Божу премудрість, захovanу в таємниці, яку відкрив Бог перед віками для нашої слави; її ніхто з правителів цього віку не пізнав, бо коли б пізнали, то не розіп'яли би Господа слави. ([1Кор 2:7-8](#))

Про кого говорить апостол Павло? Слово *правителі* може стосуватися начальників серед людей на кшталт Понтія Пілата та іудейських лідерів. Однак апостол Павло має на увазі також потойбічні, демонічні сили ([Еф 2:2](#)). Необхідно було утаїти план від Божих ворогів як серед людей, так і серед божественних істот. Все залежало від смерті й воскресіння Боголюдини.

Проте як зберегти план в таємниці?

Прихований Месія

Богочоловік, від Якого залежало відновлення Едему, звичайно був Месією – Ісусом з Назарету. Але чи не здивувало вас моє твердження про те, що месіанський план був таємницею? Хіба ми не можемо просто прочитати Старий Завіт і зрозуміти план цілком? Ні, не можемо.

Як не дивно, у Старому Завіті немає жодного вірша, де було б вжите слово *месія* по відношенні до людини, яка насправді була Богом і вмерла б за гріхи людства. Навіть у книзі пророка [Ісаї 53:11](#), в якій зображено «страждаючого слугу». Слово *месія* не з'являється ні в цьому розділі, ні будь-де інше у книзі пророка Ісаї. Слово «слуга» стосується народу Ізраїля, а не особистого спасителя ([Іс 41:8](#); [44:1-2](#); [21](#); [45:4](#); [48:20](#); [49:3](#)). А слово *месія*, що означає «помазаний», майже завжди згадується стосовно Давида чи одного з його нащадків, котрий царюватиме після нього.

Власне кажучи, докази, які підтверджують мою думку про відсутність в Старому Завіті образу божественного месії, який помре і воскресне, легко віднайти у Новому Завіті.

Замисліться над реакцією учнів, коли Ісус сказав, що збирається до Єрусалиму, щоб померти. Це повідомлення збентежило і занепокоїло їх ([Мт 17:22-23](#); [Мр 9:30-32](#)). Вони не відповіли Йому: «Ну, звичайно ж! Ми ж читали про це в Писанні». Петро навіть дорікнув Ісусові за те, що Той таке каже ([Мт 16:21-23](#)).

Учні й гадки не мали про цей новий Божий план. Вони вважали Ісуса лише нащадком Давида і законним спадкоємцем його престолу – Тим, хто творив дива як це робили й старозавітні пророки.

Навіть *після* воскресіння, учням слід було пережити *надприродне* прозріння, аби побачити месію-мученика. Після того, як Ісус воскрес, Він явився до них і сказав:

І промовив до них: Ось слова, які Я сказав вам, коли ще був з вами: Має збутися все написане про Мене і в Законі Мойсея, і в Пророків, і в Псалмах! Тоді розкрив їхній розум, щоби зрозуміли Писання. ([Лк 24:44-45](#))

«Новий план» Бога, згідно з яким Він помре і, згодом, воскресне з мертвих задля скасовувати прокляття гріхопадіння, – зовсім не явний у Старому Завіті. Натомість підказки для розуміння цього плану наявні в усьому Старому Завіті у

великій кількості. Проте все не відкрито повністю в одному місці. Образ Месії відкриваються лише при аналізі подій минулого, і навіть за таких умов лише тільки тим, хто знає що саме очікує знайти.

Розумні надприродні сили зла звичайно знали, що прийшов пророкований син Давидів ([Мт 8:28-29](#); [Лк 4:31-35](#)). Для них це було цілком зрозуміло зі Старого Завіту. Проте жодне з того, що казали демони, не створює враження їх розуміння того факту, що Ісус прийшов на землю померти й воскреснути задля скасування прокляття.

За словами апостола Павла, навіть якби вони разом із сатаною зрозуміли це, вони ніколи не змусили б таких людей як Юда зрадити Ісуса на радість тим, хто бажав Його смерті. Диявол і його посіпаки не були дурнями. Проте вони були *введені в оману* і вбили Ісуса як і планував Бог. Вони запустили в хід низку подій, які приведуть до їх власної погибелі. Це була Богом спричинена дезорієнтація.

Фрагменти образу

Оглядаючись назад на події минулих днів, ми можемо краще розгледіти фрагменти образу Месії, аніж це могли зробити учні. Попри те, що немає жодного вірша, що описує божественного месіанського сина Давида, який помер та воскреснув з метою скасування прокляття, фрагменти цього образу пронизують увесь Старий Завіт. Зрозумівши як спрацював план, ви можете знайти кінець нитки та розплутати цей загадковий клубок.

Наприклад, запитайте, «Хто такий син Божий?» і в Старому Завіті ви не знайдете відповіді про те, що це «Ісус». Божим сином був Адам, який був першою людиною. Ізраїль теж називають Божим сином ([Вих 4:23](#); [Ос 11:1](#)). Ізраїльський цар нарікається Божим сином ([Пс 2:7](#)). В Новому Завіті Ісуса називають «другим Адамом» і «Сином Божим» ([Рим 1:4](#); [1Кор 15:45-47](#); [2Кор 1:19](#)).

Ми могли б запитати також, «Хто є Божий слуга?». Адам служив Богу ([Бут 2:15](#)). Ізраїль теж називається слугою Бога ([Іс 41:8](#); [44:1-2](#); [21](#); [45:4](#); [49:3](#)). Давид разом з іншими ізраїльськими царями з його роду називаються слугами Бога ([2Сам 3:18](#); [Пс 89:3](#); [1Цар 3:7](#); [2Хр 32:16](#) – УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.). Також й Ісус був слугою ([Дії 3:13, 4:30](#); [Фил 2:1-8](#)).

Чи страждали ці сини й слуги Бога? Чи прийшов колись кінець їх земному існуванню? Чи відновлялося воно? Чи є у них майбутнє в новому Едемі? Відповідь на всі ці запитання – «так». Адам, Ізраїль і царі з роду Давидового були позбавлені

Божої присутності – місця на землі, в якому жив Бог (Едем і Обітована Земля). Однак вони були й будуть викуплені в новому Едемі, щоб жити разом із Богом і воскреслим Ісусом.

Річ в тім, що всі ці образи певною мірою вказують на Ісуса, і *Він об'єднує в собі всі ці образи як завершальний елемент*. Він є збірним образом, який стає видимим, коли всі деталі пазлу знайдені й поставлені на свої місця. Все було наче на долоні та, все ж таки, залишалось непоміченим без погляду у минуле.

Чому це має значення

Наділені розумом злі істоти – сатана, демони, менші боги, які керують народами – не знають всього. Вони не мають розуму Бога і не в змозі осягнути Його. Ми схильні вважати, що оскільки вони надприродні, то значить всезнаючі. Це не вірно. Існує одна єдина всезнаюча істота – це Бог. І так сталося, що Він на нашому боці.

Через гріхопадіння сатана правомірно володів юрисдикцією відносно нас всіх. Що мається на увазі? Через гріх Адама «у всіх людей увійшла смерть» ([Рим 5:12](#)). Змія було проклято і вигнано керувати царством мертвих – потойбічним світом чи, як ми його називаємо – пеклом. Через гріхопадіння кожен приречений вмерти й піти в царство мертвих, де править диявол.

Проте все змінилося після *першого* пришествя Ісуса, коли Він виконав Божий план спасіння, померши на хресті й воскреснувши з мертвих. Першим кроком по відновленню Едему було забезпечення людей способом для уникнення прокляття смерті. Всі віруючі, що стали членами Божої сім'ї та Його царства тепер вже не є заручниками прокляття смерті та володаря мертвих. Ось чому Ісус, розпочавши служіння по відродженню царства ([Лк 10:1-9](#)), промовив: «Бачив Я сатану, який, наче блискавка, з неба впав» ([Лк 10:18](#)). Ісус був свідомий того, що Своєю смертю і воскресінням викупить борг грішника і залишить сатану без права власності на наші душі. Царство було початком кінця для володаря мертвих.

Ми мусимо пам'ятати хто ми є, і звідки походить наша індивідуальність. Віруючі, колективно як церква, називаються *тілом Христовим*. Тіло Ісуса воскресло. Ми воскреснемо, бо Він воскрес ([1Кор 15:20-23](#)). Він є *первісток* серед покійних. Ми є «церквою первістків, записаних на небі» ([Євр 12:22-24](#)). Як казав євангеліст Іван: «А тим, які прийняли Його, дав владу стати Божими дітьми» ([Ів 1:12](#)). *Сатана більше не володіє правом власності на дітей Божих*, тому що вони повстануть з мертвих. Немає сенсу шукати живих в царині мертвих.

Бог нікому не відкриє Свої карти – ні людям, ні ангелам, ні вірним, ні ворогам. Деталі плану стосовно того, як Месія виконає задум Бога, мали залишатися таємницею. Проте Бог дасть їм чітко зрозуміти, що щойно з'явиться Месія, Він буде Богом в тілі людини, і відновлення едемського царства буде завершальним дійством. В наступних двох частинах ми побачимо, що отримано достатньо інформації для того, аби вселити віру в душі людей і змусити темні сили запусити програму самознищення.

ЧАСТИНА ОДИНАДЦЯТА

Надприродний намір

В останній частині ми побачили як Старий Завіт презентує Месію, ховаючи Його у всіх на виду. Ключем до Божого плану з відновлення Едему і спокуті людства була хресна смерть і воскресіння з мертвих месії Ісуса.

Лише ставши людиною, Бог міг бути певен, що людський цар з роду Давидового керуватиме Його народом і ніколи не згрішить, і духовно не зрадить. Лише за умови, що цей цар помре замість людей і воскресне з мертвих, Бог зможе справедливо осудити гріх і водночас забезпечити спасіння. Лише через смерть і воскресіння Месії грішні люди все ж таки матимуть місце в раді Божої сім'ї та керуватимуть оновленим едемським царством, як було заплановано з самого початку.

Проте замисліться, що для цього було необхідно: Ісус мав якимось чином забезпечити так, щоб надприродні сили темряви використали людей для вбивства Ісуса, не розуміючи при цьому, що ж вони насправді роблять. Як висловився апостол Павло у посланні до Коринтян ([1Кор 2:6-8](#)): коли б насправді знали, які будуть результати, вони б ніколи не розіп'яли Господа.

Життя та служіння Ісуса можуть бути краще зрозумілими у світлі згаданих обставин. У читачів Нового Завіту може, приміром, легко скластися враження, що служіння Ісуса, яке в підсумку завершилося смертю на хресті, було випадковою подією. Врешті-решт, не всі Євангелії пропонують нашій увазі однакові історії: наприклад, оповідь про народження Ісуса ми знаходимо лише у двох з них (від Матвія та від Луки) і тільки в одному з них згадується про мудреців (Мт.2). В різних Євангеліях однакові події приведені в дещо відмінному порядку. Однак вчинки Ісуса, котрі записані в Євангеліях і, наслідком яких стала хресна смерть, а саме зцілення хворих, проповідь Божого царства, прощення грішників, викриття лицемірства, – були чимось більшим, ніж просто випадковими вчинками мандруючого мудреця, який час від часу творив дива. У євангельських оповідях відбувається щось більше, ніж видається на перший погляд. В тому, що робив Ісус вбачається важливий підтекст.

Перехитрити зло

Хрещення Ісуса стало подією, що зумовила початок Його публічного служіння. Саме під час цього дійства Бог констатував, що Ісус був Його Сином ([Мр 1:11](#)), а Іван Хреститель розпізнав в Ньому Того, хто на Себе «бере гріх світу» ([Ів 1:29](#)). Читаючи ці слова в Євангелії від Івана на думку відразу спадає розп'яття. Однак учні Івана про це не думали. Відверто кажучи, ніхто тоді не думав про розп'яття. Навіть майже в кінці служіння Ісуса, коли минуло понад три роки після Його хрещення і Він почав говорити про Свою смерть, Його учні не сприймали цю ідею ([Мт 17:22-23](#); [Мр 9:30-32](#)). Менш за все вони хотіли чути від свого Господа, що Він незабаром помре. То була якась маячня для них, бо вони не розуміли, що хресна смерть Ісуса була запланована з самого початку. А чому вони не розуміли? Тому що в Старому Завіті, як ми вже згадували у попередній частині, той план не був презентований відкрито.

Після хрещення Дух повів Ісуса в пустелю протистояти сатані ([Мт 4:1](#); [Мр 1:12](#); [Лк 4:1-13](#)). З того, що диявол прийшов спокусити Ісуса, ми розуміємо, що сатана знав, Ким був Ісус – що він був Месією, який мав на меті повернення Божого «самоврядування» на землю. Врешті-решт, «помазаник» (месія) мав бути царем із роду Давидового. Сатана, «князь цього світу» ([Ів 12:31](#)), розумів, що Ісус замахнеться на його владу над народами, від яких Бог тимчасово відмовився у Вавилоні перед створенням Ізраїлю ([Повт 4:19-20](#); [32:8-9](#)).

Більшість з нас пригадують епізод з розмови між Ісусом та Сатаною. Сатана тричі спокушав Ісуса ([Мт 4:3-11](#)). Аби схилити Ісуса розірвати відносини з Богом, третя стратегія Сатани полягала в тому, щоб запропонувати Божому Сину народи світу – саме ті, що згідно з його припущенням і прийшов повернути Ісус:

Знову бере Його диявол на дуже високу гору, показує Йому всі царства світу та їхню славу й каже: Усе це дам Тобі, якщо, упавши ниць, поклонишся мені. ([Мт 4:8-9](#))

Пропозиція сатани мала на меті переінакшити Божий план хитрим чином. Це стало б результатом, якого Бог жадав – повернення народів, яких Він позбавив спадку і можливості бути Його народом. Місія виконана. Все що потрібно було зробити Ісусу – це вклонитися сатані, а не Богові.

Спроба Сатани показує, що на той момент він все ще не усвідомлював, що Божий план *вимагав* смерті Ісуса. Ісус теж не дає йому підказок. Він не пояснює Сатані Свою відмову. Він лише велів йому йти геть. Бог поверне Собі своє, коли і як

Він Сам того забажає. Місія Ісуса полягала не лише в управлінні всіма народами, а й у відбудові сім'ї. Те що в сім'ї будуть і інші народи, окрім Ізраїлю, означало, що гріх повинен бути спокутуваний. Як це і планувалося спочатку, Боже управління включатиме Його дітей. Хрест був невіддільним елементом викупу людства і, як наслідок, здійсненням Божого плану. Ісуса не можливо було обманути, проте диявол буде введений в оману в належний час.

Передчуття Едему

Відразу після спокуси у пустелі, Ісус зробив дві речі: призвав Своїх перших учнів (Петра, Андрія, Якова та Івана) і зцілив біснуватого ([Мр 1:16-28](#); [Лк 4:31-5:11](#)). Покликання учнів і зцілення продовжились, формуючи початок алгоритму дій. Покликаючи все більше учнів, Він наділяв їх силою виганяти бісів і виліковувати всяку хворобу, каліцтво та патологію ([Лк 9:1-5](#)).

На початку Ісус покликав дванадцять учнів, і ця цифра не випадкова. Вона співвідноситься із дванадцятьма колінами Ізраїлю. Ісус розпочав працювати над планом царства, тримаючи в полі зору Ізраїль. Врешті-решт, вони були Божою часткою, обраною посеред решти народів ([Повт 32:8-9](#)). Згодом апостол Павло, тримаючись того ж самого бачення, розпочне розповсюдження благої звістки з іудеїв, і з часом піде до поганів ([Рим 1:16-17](#), УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.).

Ісус не зупинився на Дванадцяти. В Євангелії від Луки 10, Він уповноважує ще сімдесят людей зцілювати й виганяти бісів ([Лк 10:1](#), [9](#), [17](#)). Кількість знов-таки не випадкова. Це число народів, які згадуються у книзі [Буття 10](#) – саме ті народи, які Бог тимчасово покинув у Вавилоні та віддав під управління менших богів ([Повт 4:19-20](#); [32:8-9](#)). У деяких перекладах цих віршів згадується число *сімдесят два* замість сімдесяти. Це пов'язано зі стародавніми рукописами Старого Завіту, де назви народів у книзі [Буття 10](#) викладені таким чином, що зрештою в сумі виходить саме сімдесят два. В будь-якому разі, головне, що кількість цих посланих людей відповідає кількості перерахованих народів у книзі [Буття 10](#). Подібно до того, як поклик Дванадцяти був знаком приходу царства до Ізраїлю, відправлення сімдесяти свідчило про повернення до царства народів.

Коли сімдесят повертаються ([Лк 10:17](#)), Ісус відповідає наступним чином: «Бачив Я сатану, який, наче блискавка, з неба впав» ([Лк 10:18](#)). Повідомлення вражає своєю драматичністю. Велике повернення вступало в стадію реалізації. Щойно люди належатимуть Ісусу, Сатана не зможе претендувати на людство. Його

доступ до Бога з метою «обвинувачення віруючих» ([Об 12:10](#)) було закрито. Він став прокурором без справи.

Прийди й візьми Мене

Після років проповіді про прийдешнє царство Бога, демонстрації людям Божої любові й того, як буде виглядати життя в едемському світі, Ісус розпочав підготовку до смерті – тої справжньої цілі, заради якої Він прийшов.

Перед тим як здійснити Свою останню подорож до Єрусалиму, Ісус веде учнів на крайню північ Ізраїлю. Йому треба було спровокувати розп'яття. Годі й казати про те, що не можна було знайти кращого місця для того, щоб кинути виклик надприродним силам.

Він привів учнів в місце, яке мало назву Кесарія Филипова. Але так називали це місце Римляни. В часи Старого Завіту ця місцина мала назву Башан. Ми згадували про неї у [дев'ятій](#) частині. Башан вважався воротами в царину мертвих – брамами пекла. Кесарія Филипова розташована у підніжжя гори Аермон. Згідно з юдейською думкою, це було саме те місце, в якому бунтівливі Божі сини, про яких йдеться в книзі [Буття 6:1-4](#) спустились на землю. Словом, в старозавітні часи Башан і Аермон вважались епіцентром космічних сил зла.

Саме в цьому місці Ісус поставив всім добре відоме запитання: «А ви Мене за кого вважаєте?» ([Мт 16:15](#)). Симон-Петро відповів: «Ти є Христос, Син Бога Живого!» ([16](#)). Ісус похвалив його та й додав:

Блаженний ти, Симоне, сину Йонин, бо не тіло і кров тобі це відкрили, а Мій Отець Небесний. І Я тобі кажу, що ти є Петро; і на цій скелі Я збудую Свою Церкву, і брами аду не переможуть її. ([Мт 16:17-18](#))

Навколо визначення терміну «скеля», який використав Ісус, віками тривали суперечки. Але ключем до розуміння терміну є географія цього місця. Кесарія Филипова розташована в найвіддаленішому північному регіоні Башана. В часи Старого Завіту цей район вважався місцезнаходженням брам в царство мертвих і розташоване це місце було біля підніжжя гори. Слово «скеля» й означає цю гору. «Брамами пекла» як раз і було те місце, в якому Ісус знаходився тоді зі своїми учнями.

Ісус кидав виклик темним силам. Через гріхопадіння людство втратило вічне життя з Богом, заслуживши натомість смерть і довічне розлучення з Ним. Володар

мертвих – змії, відомий також як сатана і диявол – отримав право власності над людством. Кожна людина мала приєднуватися до нього в царстві мертвих. Проте в Бога були інші наміри. Таємний план послати Ісуса для того, щоб Він поніс кару за гріх людей стане лобовою атакою на брами пекла. Володар мертвих та його воїнство не встоять перед Божим царством. В тому уривку в Євангелії від [Матвія 16](#), Ісус, де-факто, направляє до вхідних дверей диявола, аби оскаржити його право власності. Ісус волів спровокувати сатану. Чому? Тому що Ісусу настав час померти, аби привести в дію таємний план Бога.

І ніби Ісусу було недостатньо виклику на словах, тому ще Він одразу робить ще один крок вперед. Всі троє – Матвій, Марк і Лука – погоджуються в тому, що наступною подією в служінні Ісуса було преображення. В Євангелії від [Марка 9:2-8](#) написано:

А через шість днів Ісус бере Петра, Якова та Івана і виводить тільки їх самих на високу гору. І Він преобразився перед ними. Одяг Його став блискучим і таким білосніжним, що жодний білильник на землі не зміг би так вибілити. І з'явився їм Ілля з Мойсеєм, які розмовляли з Ісусом. І озвався Петро, і сказав Ісусові: Учителю, добре нам тут бути. Зробімо три намети: один Тобі, один Мойсеєві та один Іллі! Однак він не знав, що говорив, – так вони були налякані. І з'явилася хмара, яка оповила їх, і пролунав голос із хмари: Це Син Мій Улюблений, Його слухайте! І враз, озирнувшись навколо, не побачили біля себе вже нікого, крім одного Ісуса.

На горі Аермон відбувається преображення. Ісус вибрав саме це місце, аби відкрити Петрові, Якову та Івану, ким Він був – втіленням Божої слави. Він повідомляв сатані й силам темряви: *Я прийшов на землю, щоб забрати Своє. Царство Боже наблизилось.* Він фактично казав: «Ось Він Я – давайте, зробіть з цим щось».

Невипадково, відразу після преображення, Ісус повернувся до Єрусалиму і почав розповідати учням, що Йому належить там вмерти, хоч вони не бажали про те й чути. Однак сатана та інші злі духи проковтнули наживку Ісуса і почали діяти. Терміново були вжиті заходи аби позбутися Його. Але Ісусу саме це й було потрібно. Його смерть стала ключем до всього.

Чому це має значення

Служіння Ісуса мало певну мету. Він чітко усвідомлював Свою роль у відродженні Божого царства на землі, яке буде розширюватися до дня Його повернення – дня, в який буде проголошено створення глобального Едему.

Наше життя не має настільки ж великого значення, як Його життя, але кожен з нас, як Його учень, має зіграти свою особисту роль. Ми повинні прожити своє життя з вірою в серці. Введені в Божу сімейну раду віруючі мають бути там не спостерігачами, а активними учасниками ([Кол 1:13](#)).

Ісус намагався показати людям, що уявляє собою Едем, і як буде виглядати життя з Богом. У Божій сім'ї та у Божому царстві не буде місця жодній хворобі, і жодній фізичній недосконалості. Ворожі сили зникнуть. В кінцевому підсумку Боже царство буде більшим, аніж сад і ширшим за Ізраїль. Царство охопить весь світ. В його склад ввійдуть всі народи. І воно буде всім, чим був Едем – небесами на землі.

Перед нами стоїть завдання наслідувати Ісуса. Як і Він, ми силі піклуватися про тіло і душу носіїв Божої подоби, які знаходяться поруч з нами. Ми зможемо привести їх до віри в Царя, виплекати їх рішучість проявляти Йому відданість. Необов'язково володіти надприродними здібностями, аби «вилікувати розбитих серцем» і «проповідувати полоненим звільнення», наслідуючи Месію ([Іс 61:1](#)), проте ці вчинки надприродні по своїй суті. Вони потребують стійкості перед темрявою і стратегічного бачення. Будь-який прояв доброти буде використаний Духом, щоб направити чиєсь серце. Будь-яке озвучене слово з Євангелія не залишиться безплідним. Доброта Ісуса відповідала Його посланню. Одне не применшувало інше. Цей образ під силу наслідувати будь-якому віруючому. Це посадові обов'язки для виконання роботи по втіленню бачення царства.

І нарешті, ми повинні пам'ятати, що розумне зло не лише обмежене у своїх діях, воно *беззахисне* перед баченням та діяльністю царства. Ісус вже «перебуває праворуч Бога; Йому підкорилися ангели, влади і сили» ([1Пет 3:22](#)). Ми «вже, хоч і не зовсім» царюємо разом з Ним ([Кол 3:1](#); [2Тим 2:12](#); [Об 2:26](#); [3:21](#)). Ворота пекла не встоять перед розвитком і закінченням будівництва Церкви як Божого царства на землі. Нам самим належить прийняття рішення щодо участі у процесі великих перетворень.

ЧАСТИНА ДВНАДЦЯТА

Той, що скаче верхи на хмарі

Я закінчив попередню частину, зазначивши, що Ісус почав розмову про Свою смерть відразу після того, як кинув наживку темним силам біля воріт пекла поблизу гори Аермон. Виклик призвів до низки подій, які завершаться судом над Ісусом та Його смертю на хресті. Християни читали про суд над Ісусом безліч разів. Але часто непоміченими залишаються надприродні обставини цього дійства.

Проте аби зрозуміти, що ж врешті решт змусило іудейську владу винести смертний вирок і передати Ісуса Понтію Пілату для його виконання, ми маємо повернутися до старозавітної книги пророка Даниїла, де йдеться про зустріч, яку Бог проводить зі Своїм небесним воїнством – Його божественною радою.

Стародавній днями і Його рада

Дивне видіння розпочинає сьомий розділ книги пророка Даниїла. Даниїл бачить чотирьох звірів, які виходять з моря ([Дан 7:1-8](#)). Всі вони були дивакуваті на вигляд, але найгірше виглядав четвертий звір. При тлумаченні снів у Старому Завіті, як предмети, так і живі істоти завжди щось символізують. У сні Даниїла чотири звірі уособлюють чотири імперії. Ми це добре розуміємо тому, що його видіння тематично поєднується з тим, що наснилося Навуходносорові в другому розділі книги пророка Даниїла, а саме: Вавилон і три наступні імперії. Ми зосередимось на тому, що пише Даниїл:

Я дивився аж доки поставили престоли, і сів Стародавній днями, і Його одяг білий, наче сніг, а волосся Його голови, наче чиста вовна, Його престол – полум'я вогню, Його колеса – вогонь, що палає. Вогняна ріка тягнулася перед Ним, Йому служили тисячі тисяч, і десятки тисяч по десять тисяч стояли перед Ним. Суд сів, і книги відкрилися. ([Дан 7:9-10](#))

Нам відомо, що Стародавній днями – то є Бог Ізраїлю. Це досить легко визначити, особливо, якщо ми порівняємо зображення Його престолу із баченням Божого престолу Єзекіїлем ([Єз 1](#)). В його видінні вогонь, колеса і подоба людини на престолі схожі на ті, що бачив у своєму сні Даниїл.

Та чи помітили ви, що престол не один? У сні Даниїла є декілька престолів ([Дан 7:9](#)), достатньо для всіх членів небесного суду – Божої ради ([Дан 7:10](#)).

У видінні відбувається засідання небесного суду по вирішенню долі звірів, тобто імперій. Виноситься рішення: четвертий звір має бути вбитий, а решта позбавляються повноважень ([Дан 7:11-12](#)). Їхнє місце займе інший цар і його царство. І тут все стає ще цікавіше.

Людський Син, Який спускається на хмарах

Даниїл продовжує розповідати про своє видіння:

Я бачив у видінні вночі, аж ось з небесними хмарами, наче людський син, що приходить, наче прийшов до Стародавнього днями, і перед Нього його привели. І йому дано владу, шану і царство, і всі народи, племена, язика йому служитимуть. Його влада – вічна влада, яка не мине, і його царство не буде знищене. ([Дан 7:13-14](#))

Фраза «Людський Син» у Старому Завіті використовується багато разів. Не дивно, що мова йде про людину, вражає інше – те, яким чином описується ця людина в цих віршах. [Даниїла 7:13](#) зображає людину, яка приходить з небесними хмарами до Стародавнього днями.

Чому це так важливо? Тому що у всіх інших місцях в Старому Завіті таким чином описується *лише* Сам Бог ([Іс 19:1](#); [Повт 33:26](#); [Пс 67:32-33](#); [Пс 103:1-4](#)). Однак у сьомому розділі книги Даниїла, Бог вже згадується в якості Стародавнього днями. Тобто складається враження, ніби Даниїл бачить у видінні «другого Бога», який до того ж схожий на людину. Це дещо нагадує те, як Християни вірять в Бога, який має більш ніж одну особу.

В цьому і є вся суть.

Коли Ісус стояв на суді перед Каяфою у [26-му розділі Євангелія від Матвія](#), і Його життя висіло на волосині, Він шокував всіх присутніх, пославшись саме на цю ідею:

А первосвященики [та старші] і весь синедрион шукали фальшивого свідчення проти Ісуса, щоби Його вбити, але не знаходили, хоч виступало багато лжесвідків. Нарешті прийшло двоє і кажуть: Він говорив: Я можу зруйнувати Божий храм і за три дні відбудувати. Первосвященик устав і сказав Йому:

Нічого не відповідаєш на те, що вони проти Тебе свідчать? Але Ісус мовчав. І первосвященик сказав Йому: Заклинаю Тебе Богом Живим, щоб Ти сказав нам: Чи Ти Христос – Син Божий? Ісус йому відповів: Ти сказав! Однак Я кажу вам: відтепер ви побачите Сина Людського, Який буде сидіти праворуч Сили та прийде на хмарах небесних! Тоді первосвященик роздер свій одяг, кажучи: Він сказав богохульство! Яких ще потребуємо свідків? Ось, тепер ви чули богохульство! Як ви вважаєте? Вони ж у відповідь сказали: Він повинен померти! ([Мт 26:59-66](#))

У Своїй, на перший погляд, безглуздій відповіді на чітке запитання Каяфи, Ісус процитував [Даніїла 7:13](#). *Каяфе, ти дійсно хочеш знати, хто Я? Тоді слухай уважно.* Реакція слідує негайно. Каяфа миттєво зрозумів, що Ісус претендував на той другий образ Бога з [Даніїла 7:13](#) – людину, якій приписувались характеристики, властиві у Старому Завіті лише Богам. Він видавав себе за Бога у людській формі. А це було богохульством – підставою для винесення смертного вироку.

Звичайно ж Ісус знав про це. Він не був зацікавлений у своєму захисті, усвідомлюючи, що *мусить* вмерти, щоб відновити Боже царство, привести віруючих у Божу сім'ю та відібрати народи в лихих влад і сил, які контролювали ці народи з часів, коли Бог відмовився від них у Вавилоні.

І Він помер. Добре відомий всім [Псалом 21](#), в якому вустами Давида описуються фізичні наслідки розп'яття, дає нам відчуття того жаху, який не можна було побачити на Голгофі. Страждаючий псалмоспівець оплакує:

Всі, хто бачить мене, насміхаються з мене, розкривають роти, головою хитають! Покладався на Господа він, хай же рятують його, нехай Той його визволить, він бо Його уподобав! Бо з утроби Ти вивів мене, Ти безпечним мене учинив був на персах матері моєї! На Тебе з утроби я зданий, від утроби матері моєї Ти мій Бог! Не віддаляйся від мене, бо горе близьке, бо нема мені помічника! Багато биків оточили мене, башанські бугаї обступили мене, на мене розкрили вони свої пащі, як лев, що шматує й ричить! Я розлитий, немов та вода, і всі кості мої поділились... ([Пс 22:7-15](#), UBІО Біблія в пер. Івана Огієнка, 1962, прим. пер.)

Дивною видається частина уривку, в якій описуються люті бики з *Башану*. Раніше ми зазначали, що в старозавітні часи Башан вважався осередком демонічних богів і царством мертвих. Цей регіон займав лідируюче місце у поклонінні Ваалові, який символізувався з биками та коровами. «Башанські бугаї» – це відсилання до

демонів, сил темряви. Вже в наші часи подібний огидно-відштовхуючий образ був зафіксований у творі К. С. Льюїса «Лев, Відьма і Шафа». Ніхто, з тих, хто читав книгу чи бачив кінофільм, не в змозі забути як Аслан смиренно віддав своє життя на Кам'яному Столі перед тріумфуючими ордами Білої Відьми.

І так само як Ісус абсолютно перехитрив сатану, Аслан пошив у дурні Білу Відьму. Зло не збагнуло, що той короточасний тріумф стане його неповоротною поразкою.

Хоч ви й боги, але вмрете як люди

На Голгофі сатана втратив не лише право над життям нащадків Адама. Його бунтівні війська, надприродні боги народів (*елохім*) будуть спостерігати як зникатимуть їхні володіння.

Надприродні боги отримали ті народи від Всевишнього, Бога Ізраїлю ([Повт 4:19-20](#); [32:8-9](#)). Нам не кажуть, коли вони почали ворогувати з Богом, утім, вони стали ворогами. Вони змусили власний народ Бога, Ізраїль, перестати вклонятися Йому й почати приносити жертви їм ([Повт 17:1-3](#); [29:26-27](#); [32:17](#)). В другій частині [Псалма 81](#) (Пс 82 Біблії в пер. Івана Огієнка, 1962, прим. пер.), де ми ознайомилися з небесною радою, йдеться про те, що ці *елохім* зловжили наданою їм владою і потурали злу. Їм було байдуже до Божого закону і справедливості:

Бог на Божім зібранні стоїть, серед богів Він судить: Аж доки ви будете несправедливо судити, і доки будете ви підіймати обличчя безбожних? ... Розсудіте нужденного та сироту, оправдайте убогого та бідаря, порятуйте нужденного та бідака, збережіть з руки несправедливих! Не пізнали та не зрозуміли, у темряві ходять вони... Всі основи землі захитались...([Пс 82:1-5](#), Біблії в пер. Івана Огієнка, 1962, прим. пер.)

Решта псалма розповідає нам, що Бог скликав цю небесну раду, аби дати тим богам зрозуміти їх безперспективне майбутнє. Їхнє свавільне володарювання скінчиться, після того, як Бог вирішить повернути Собі народи:

Я сказав був: Ви боги, і сини ви Всевишнього всі, та однак повмираєте ви, як людина, і попадаєте, як кожен із вельмож. Устань же, о Боже, та землю суди, бо у владі Твоїй всі народи! ([Пс 82:6-8](#))

Коли ж Бог вирішить повернути Собі народи? Відповідь на це ми знаходили раніше у книзі [Даниїла 7:14](#):

І йому дано владу, шану і царство, і всі народи, племена, язика йому служитимуть. Його влада – вічна влада, яка не мине, і його царство не буде знищене.

Послання книги [Даниїла 7:13-14](#) цілком зрозуміле – коли Людський Син отримує царство, це буде початком кінця надприродних сил темряви. Ісус отримав царство, коли воскрес. Бог «воскресив Його з мертвих і посадив праворуч Себе на небесах, – вище від усякого начальства, влади, сили, панування і всякого імені, яким іменують не тільки в теперішньому віці, але й у майбутньому. ([Еф 1:20-21](#))

Чому це має значення

До подій на хресті Сатана мав вічні права на наші душі. Всі люди помирають, і тому йдуть в царство мертвих, у *його володіння*. І там би ми й zostалися, якби не жертва Ісуса і Його воскресіння. Ми воскресемо разом з Ним через віру в Його подвиг на хресті. Як ми вже дізналися з минулого розділу, Сатана був вигнаний з Божої присутності, коли на землі було започатковано царство ([Лк 10:18](#)). Скінчилися його обвинувачення віруючих перед Богом. Сатана не має більше права на наші душі.

Чому ж ми тоді живемо так, ніби він ще має права?

Ми не отримуємо спасіння завдяки моральній досконалості. Цей подарунок дається нам по благодаті через віру ([Еф 2:8-9](#)). Своєю чергою це означає, що спасіння не *втрачається* через моральну недосконалість. А те, що досягається не завдяки ділам, не може бути втраченим через діла. Суть спасіння полягає у *відданості, яка обумовлена вірою* – в довірі до того, що вчинив Ісус, щоб завдати поразки Сатані й відібрати в нього права власності на людей та у відмові від усіх інших богів і віровчень, які вони сповідують.

Нам доручено звіщати народам це послання Божого царства ([Мт 28:19-20](#)). Щойно ми проявляємо покору, володіння ворожих богів, начальств та влад зменшуються, втрачаючи одну душу за іншою. Ворота пекла – царство мертвих – *не* в змозі протистояти силі воскресіння й *не силі будуть* протидіяти розповсюдженню доброї звістки.

В часи розп'яття Ісуса, все це здавалось учням нездійсненним.

ЧАСТИНА ТРИНАДЦЯТА

Велика зміна

Поруч з такими євангельськими оповідями про Ісуса як історія про Його народження, смерть і Проповідь на Горі, імовірно, найбільш знайомим для нас є уривок в Новому Завіті у другій главі книги Дій Апостолів, в якому на послідовників Ісуса в день П'ятидесятниці сходить Святий Дух. Це дало старт для становлення молодій церкві та стало початком розповсюдження благої звістки в ім'я Ісуса по всьому світу.

Цей, здавалося б, знайомий уривок містить в собі набагато більше інформації, ніж більшість можуть собі уявити. Друга глава Дій, власне, написана для того, щоб повідомити про початок кампанії по зміні поствавилонської космічної географії Старого Завіту, згідно з якою всі народи, крім Ізраїлю, знаходилися під владою менших богів. Те, що сталося в день П'ятидесятниці було своєрідним планом бою по розповсюдженню Євангелія Ісуса серед позбавлених Божого спадку народів у Вавилоні – прадавньою стратегією духовної війни.

П'ятидесятниця

Друга глава книги Дій описує дійсно надзвичайну подію в день П'ятидесятниці:

Коли настав день П'ятидесятниці, усі вони були однодушно разом. Раптом з неба долинув шум, наче подув бурхливий вітер, і наповнив увесь дім, де вони сиділи. І з'явилися їм поділені язики, наче вогняні, і осіли на кожного з них. І всі вони наповнилися Духом Святим і почали говорити іншими мовами, як Дух велів їм промовляти. А в Єрусалимі перебували юдеї та побожні люди з кожного народу, який під небом. Коли ж стався цей шум, зібрався натовп, і були збентежені, коли почули, що кожний говорить до них їхньою власною мовою. Вони в нестямі дивувалися і говорили [один до одного]: Хіба всі ці, які говорять, не галилейці? Як же це, що ми чуємо кожний своєю рідною мовою, в якій ми народилися? ([Дії 2:1-8](#))

Дещо з того, що відкриває нам надприродний світогляд Старого Завіту у цьому вартовому уваги уривку, незрозуміле в англійському перекладі. Вираз

«бурхливий вітер», який пов'язується з приходом Духа, знайомий нам по опису Божої присутності у Старому Завіті ([2Цар 2:1, 11](#); [Йов 38:1; 40:6](#)). Вогонь теж є звичним зображенням Бога ([Єз 1:4](#); [Іс 6:4, 6](#); [Дан 7:9](#); [Вих 3:2; 19:18; 20:18](#)).

З цих посилок стає зрозумілим, що Бог був присутнім під час самого дійства та безпосередньо стояв за тим, що відбувалося. Його наміром було розпочати цю кампанію по поверненню народів від менших богів, яким Він їх колись доручив ([Повт 4:19-20; 32:8-9](#)), але які почали з Ним ворогувати ([Пс 81](#)).

Божим інструментом для виконання цього завдання були слова учнів. Саме тому і був використаний образ з язиками. Бог дав змогу іудейським послідовникам Ісуса говорити з рештою іудеїв, які зійшлися на П'ятидесятницю, але жили у *всіх* народах, що перебували під пануванням ворожих богів. Почувши добру новину і повіривши в неї, вони повернуться до своїх народів і розкажуть іншим про Ісуса.

П'ятидесятниця і Вавилон

Подія біля Вавилонської вежі змусила Бога прийняти рішення розпорошити народи й віддати їх під владу інших богів ([Повт 4:19-20; 32:8-9](#)). На перший погляд, видається, що майже нічого не поєднує ту подію з випадком, який описаний у другій главі Дій Апостолів. Проте на мовах оригіналу простежується чіткий зв'язок між двома епізодами.

Два ключові моменти в другій главі Дій Апостолів пов'язують ті події з Вавилоном. По-перше, вогняні язики, описані як «поділені», а по-друге, натовп, що складався з іудеїв з усіх народів, який, згідно з текстом, «був збентежений». Можливо українською (прим. пер.) мовою це звучить не цілком переконливо. Проте, Лука писав грецькою і саме ці слова, які він тут вживає, і які з грецької були перекладені як «поділений» і «збентежений», були використані у книзі [Буття 11:7](#) та в книзі [Повторення Закону 32:8](#) й описували поділення мов і народів у Вавилоні, і замішання, яке стало результатом цього.

Автор книги Дій Апостолів, Лука, був язичником. Він вмів читати лише грецькою мовою, тому користувався грецьким перекладом Старого Завіту, який був широко відомий в ті часи (та й досі) як Септуагінта. Оскільки мала кількість людей вміла читати древньоєврейською мовою, рання церква використовувала саме цей переклад Старого Завіту. При написанні другого розділу книги Дій Апостолів, Лука розмірковував саме про випадок у Вавилоні.

Утім, який сенс проводити паралелі? Замисліться над тим, що сталося в день П'ятидесятниці. Дух зійшов так, як Бог часто приходив у Старому Завіті – разом з

бурхливим вітром і вогнем. Збентеженню з приводу різноманітності мов (як наслідку подій у Вавилоні) прийшов кінець, коли поділені вогняні язики дали учням можливість заговорити мовами іудеїв, які прибули до Єрусалиму на свято з усіх куточків світу. Три тисячі з них повірили в послання про Ісуса ([Дії 2:41](#)).

Ці нові віруючі, які прийняли Ісуса як месію, понесуть цю звістку у свої рідні країни – в народи, які були розпорошені з часів Вавилону. Тоді, як зазначається в книзі [Буття 11](#), Бог відмовився від народів, і, відразу після того, у книзі [Буття 12](#) Він покликав Авраама, аби створити нових Божих людей і народ. Бог волів зібрати людей з усіх тих народів, від яких Він відмовився і повернути їх до Своєї сім'ї віруючих разом з віруючими іудеями – нащадками Авраама. З часом Боже царство поглине царства ворожих богів.

Вражаючою частиною всього цього є список народів, наведений в другій главі Дій Апостолів, та порядок, в якому вони представлені. Ви знайдете їх на мапі, рухаючись зі сходу – від Вавилону і Персії, де у вигнанні перебували іудеї під кінець Старого Завіту – далі на захід до найвіддаленішого відомого на той час краю. Вони покривають ту саму відстань і межі, в яких знаходились народи, перераховані в книзі [Буття 10](#) – ті, які були колись віддані в управління менших богів.

Наша боротьба не з тілом і кров'ю

Більша частина книги Дій Апостолів присвячена місіонерським подорожам апостола Павла. Він був посланцем до язичників – тим, кого Бог спочатку послав насаджати церкви серед народів по за межами Ізраїлю. Подорожі Павла і життєві обставини на кшталт арешту римлянами, завели його далеко на захід.

У своїх новозавітних посланнях Павло часто згадував про духовні сили, що заважають його служінню і розповсюдженню доброї новини. Слова, які він вживає щодо злих істот, в чій володіння він вдерся відразу після П'ятидесятниці, вказують на те, що він добре розумів космічну географію Старого Завіту. Ви помітили, яка термінологія переважно використовується Павлом щодо невидимих сил темряви?

- Правителі ([Еф 3:10](#); [6:12](#); [1Кор 2:6](#))
- Влади ([Еф 1:20-21](#); [3:10](#); [6:12](#); [Кол 2:15](#); [Кол 1:16](#))
- Начала ([Еф 6:12](#); [Кол 1:16](#))
- Начальства ([Еф 1:20-21](#); [Кол 2:15](#))
- Сили ([Еф 1:20-21](#))
- Панування ([Еф 1:20-21](#); [Кол 1:16](#))
- Володарі ([1Кор 8:5](#))

- Престоли ([Кол 1:16](#))

Всі ці слова вказують на *географічне управління*. Власне, ті самі поняття вживаються в Новому Завіті та іншій грецькій літературі щодо тих, хто має політичну владу в спільноті людей. Мова Павла стосується територіальної влади. Вона відображає як Старий Завіт зображує природу стосунків між духовним та людським світом, згідно з якою народи, які Бог відділив, перебувають під керуванням ворожих до Нього і Його людей духовних істот.

«Я піду до Іспанії»

Книга Дій Апостолів закінчується подорожжю апостола Павла до Риму. Павло був в'язнем і йшов до Риму з двох міркувань: подати апеляцію Цезарю і розповсюджувати благу звістку. Проте він усвідомлював, що аби повернути народи, що знаходилися під впливом ворожих богів, він повинен був дістатися кінця відомого на той час світу. В старозавітні часи ця місцина називалася Таршіш, а в дні апостола Павла – Іспанією. Він мав дійти до Іспанії, щоб завершити свою місію. Перед ув'язненням він звернувся до римлян і його слова підтверджують абсолютний намір йти до Іспанії – на той час найзахіднішої частини землі – щоб повернути Ісусу всі народи:

Як тільки вирушатиму до Іспанії, [я прийду до вас]. Маю надію побачити вас під час подорожі, і що ви будете супроводжувати мене туди після того, як спочатку я хоча би частково задовольню своє бажання... Як тільки це зроблю і вручу їм цей збір, то піду через ваші місця до Іспанії. ([Рим 15:24, 28](#))

Мотивацією для Апостола Павла було розуміння того, що Божий план з відновлення Його царства почав реалізовуватися ще за його життя. Він вірив, що коли «ввійде повнота язичників» тоді «весь Ізраїль спасеться» ([Рим 11:25-26](#)). Він вважав, що повинен був закінчити те, що розпочалося в день П'ятидесятниці.

Чому це має значення

Павло мав надприродний погляд на своє власне життя, вважаючи себе інструментом в руках Бога. Таким він й був. Так само як і всі інші незгадані нові

віруючі, які ще до нього, після П'ятидесятниці вирушили з Єрусалиму, щоб проникнути в демонічні твердині там, де вони жили.

Перед нами стоїть таке саме завдання.

Якщо *ми* є такими самими Божими інструментами, як і апостол *Павло*, то чому він був набагато впливовішим і результативнішим? Різниця в тому, що Павло *розумів* для чого живе. Він *вірив*, що сили, які панували над землею були реальними, а сила, що стояла за ним і діяла через нього, була більш могутньою.

Ви в таке вірите? Біблія каже про це як про даність. Все своє життя Павло відносився до всього цього саме так.

Він не знав точно, наскільки великим був світ. Він не знав про Північну Америку, Південну Америку, Китай, Індію, Норвегію, Австралію, Ісландію і безліч інших територій. Утім, Бог знав. Бог також знав, що завдання по розповсюдженню Євангелія по всьому світові стане зрештою набагато важливішим, ніж апостол Павло міг собі уявити. Бог знав, що задля того, щоб добра звістка досягла всіх куточків землі, інші учні у своєму житті повинні будуть наслідувати ту ж саму мету, що й Павло. Якщо наше бажання полягає лише в тому, щоб Бог задовольнив наші потреби, то ми більш схожі на людей з Вавилону, аніж на Ісуса, Дванадцятьох учнів і апостола Павла.

Ще одним наслідком розглянутих нами уривків Писання є усвідомлення того, що поняття демонічних твердинь є біблійним. Нам не надали повного опису ані демонічних зон, ані меж, на які розповсюджується їх сфера впливу, ані, навіть, духовної ієрархії темних сил. Однак, нам *відомо*, що невидимі сили вважають землю територією, яка знаходиться в їх розпорядженні. Нам відомо, що ці сили чинять опір поширенню Божого царства і не хочуть, щоб люди були задіяні у Божому плані з розповсюдження Його благого панування. Це означає, що нам слід *очікувати* опір, який неможливо пояснити логікою чи зрозуміти за допомогою емпіричного досвіду, і що ми не в змозі побороти його власними силами. Бог дав нам Свій Дух і Своїх невидимих агентів, щоб допомогти нам просувати Його місію ([1Кор 3:16](#); [6:19](#); [Євр 1:13](#); [1Пв 4:4](#)).

Насправді нам треба запитати себе ось про що: яким би було наше життя, якби ми прокидались кожного ранку із баченням світу і розумінням надприродного впливу на нього на кшталт того, яке мав Павло? Що, якби кожного дня наше життя оберталося б довкола усвідомлення нами нашого статусу як членів Божої сім'ї, які отримали завдання вивести своїх братів і сестер з темряви? Що, якби ми свідомо жили, знаючи, що кожне прийняте нами рішення і сказане слово не є чимось випадковим або безцільним? Що, якби ми натомість вірили в те, що оточуючі нас

невидимі розумні сили використовують наші рішення, наші вчинки, наші слова, аби впливати на інших людей (по-доброму чи по-злому), незалежно від того, чи ми їх знаємо або бачимо, чи ні? Наша робота, наші прибутки, наші таланти й, навіть, наші проблеми не мають жодного значення, якщо ми знаємо, хто ми є *насправді*, ким ми станемо і чому ми тут знаходимось. Ми не в змозі бачити надприродний світ, так само як не можемо бачити й мікроскопічний світ, проте ми нероздільно є частиною обох.

Перші віруючі так і думали. Попри те, що їхня боротьба була проти ворожого світу і його сил, вони без зайвого галасу створили те, що ми називаємо християнством, в той час, як Бог і Його невидимі агенти працювали разом з ними. Вони *вірили*, що духовний конфлікт насправді існував, і, що в кінці вони вийдуть переможцями. І ми є живими свідками, що їм це вдалося.

ЧАСТИНА ЧОТИРНАДЦЯТА

Не від цього світу

У добре відомій молитві Ісуса у Гетсиманському саду незадовго до його арешту, він звернувся до своїх учнів з наступними словами: «Вони не від світу, як і Я не від світу» ([Ів 17:16](#)). Насправді віруючі знаходилися у світі, виконуючи дане Богом особливе завдання по донесенню благої звістки до всіх народів ([Мт 28:19-20](#)), але вони були не *від* світу. Цей парадокс – бути у світі, але бути не від нього – передавався першим християнам декількома незабутніми способами.

Священне місце, свята земля і Божа присутність

У [восьмій](#) частині ми торкнулися концепції священного місця. В розумінні старозавітних ізраїльтян, Бог був цілковито *іншим*. Місце, де перебувала Його присутність відокремлювалося від усіляких інших місць, хоч це і не заперечувало Божої всюдисущості – бути одночасно повсюди. Це був скоріш спосіб позначення території, на якій Він вирішував зустрічатися зі своїми людьми. І це було одним з призначень скинії та храму. Концепція священного місця не лише пояснювала безліч ізраїльських законів і обрядів, вона також підтверджувала існування ідеї космічної географії – розподілу світу поміж меншими богами й Всевишнім Богом, Богом Ізраїлю.

В Новому Завіті ідея священного місця відкривається найдивовижнішим чином. Лишається тільки запитати: «А де Бог присутній зараз?» Хоч Бог і є повсюди, Він особливим чином перебуває *всередині кожного віруючого*. Хочете вірте, хочете ні, але *ви* – священне місце! Апостол Павло дуже зрозуміло написав, що «ваші тіла – це храм Святого Духа» ([1Кор 6:19](#)).

Те саме є правдою стосовно місць, де віруючі збирались групами. Звертаючись до віруючих в Ефесі, Павло пише до всіх них разом: «ви – храм Божий». Він каже їм, що ті є «співгромадяни святих і домашні для Бога ... святий храм у Господі, в Якому й ви разом будуєтеся Духом у Божу оселю» ([Еф 2:19; 21-22](#)).

Значення цього є вражаючим. Чимало з нас знайомі з твердженням Ісуса: «Де двоє або троє зберуться в Ім'я Моє, там і Я серед них!» ([Мт 18:20](#)). Але у контексті старозавітного розуміння священного місця, це твердження означає, що де б не

збиралися віруючі, попри те, що вони знаходяться посеред сил темряви, духовна територія, яку вони займають освячується.

В часи Старого Завіту останнім місцем, обраним Яхве для Свого перебування був Ізраїль, а саме Єрусалимський храм. Ізраїль став святою землею завдяки Божій присутності. Однак навколишні народи та їх ворожі боги загрожували святій землі. Схоже до цього сучасні віруючі знаходяться у стані духовної війни. Наразі ми є храмом Бога, особливим місцем, де оселяється Божий Дух, джерелами світла Його присутності. Ми розпорошені по світу, поневоленому силами темряви.

Переданий сатані

Це поняття апостол Павло гарно проілюстрував, відкривши своє бачення на святість помісної церкви. Кожна помісна спільнота віруючих була святою землею, в якій не мало бути місця нерозкаяному гріху.

У [восьмій](#) частині ми розглянули, як Ізраїль боровся з гріхом, аби зберегти святість табору – священного місця. Ми розмовляли про День Спокути (Лев 16), коли гріхи народу ритуально перекладалися на козла – «для Азазела» ([Лев 16:8, 10](#)). Азazel – це демонічна істота, яка, як вважалося, жила в пустелі. Ізраїльтяни виганяли козла в пустелю разом зі своїми гріхами. Цей акт символічно відсилав гріхи людей в місце, до якого вони належали – в пустелю, в місце духовної темряви.

Апостол Павло подібним чином закликає коринтян боротися з гріхом, відправляючи його туди, де йому належить бути. В 1 Коринтян 5, Павло писав до віруючих у Коринті про чоловіка, що жив у статевій розпусті та повинен був покаятися. Він велів: «віддати такого сатані» ([1Кор 5:5](#)). Логіка вчинку була зрозумілою – гріху не має місця на святій землі. Віруючі мали виключати нерозкаяних віруючих з церкви ([1Кор 5:9-13](#)). Виключення з церкви означало вигнання людини у світ, в царство сатани.

Апостол Павло сподівався, що наслідком для нерозкаяної людини стане «погибель тіла, щоби дух спасся в день [нашого] Господа [Ісуса Христа]» ([1Кор 5:5](#)) (Мова йде не про фізичну смерть, а про смерть тілесної хтивості, що спіймала в пастку цього чоловіка [[Гал 5:24](#); [1Кор 11:32-33](#)]).

Хрещення як духовна війна

По цьому питанню в апостола Петра була схожа позиція до тої, яку мав апостол Павло – віруючі знаходилися в протистоянні з силами темряви. Його войовничий спосіб мислення ми знаходимо в одному із найдивніших уривків у Новому Завіті, [1 Петра 3:14-22](#):

А коли й терпите через праведність, то ви – блаженні. Їхнього залякування не бійтеся і не тривожтеся! Господа Христа освячуйте у ваших серцях і будьте завжди готові дати відповідь кожному, хто запитує вас про вашу надію, але з лагідністю і страхом, маючи добру совість, аби тим, чим обмовляють [вас як злочинців], були посоромлені ті, хто кепкує з вашого доброго способу життя в Христі. Адже краще, якщо на те Божа воля, страждати, будучи добродійцем, аніж злочинцем. Тому що й Христос один раз за гріхи постраждав, – праведний за неправедних, аби привести вас до Бога; убитий тілом, але оживлений Духом; Ним Він і духам, які були у в'язниці, прийшов і проповідував; тим, які колись були непокірні, коли їх за днів Ноя очікувало Боже довготерпіння, як він будував ковчег, в якому мало – усього вісім душ – врятувалося від води. Цей прообраз – хрещення – не позбавлення від тілесної нечистоти, а обітниця доброго сумління Богові, – і нині вас спасає через воскресіння Ісуса Христа, Який зійшов на небо і перебуває праворуч Бога; Йому підкорилися ангели, влади і сили.

Я певен ви помітили дивні речі в цьому уривку. Що спільного має хрещення з ковчегом, Ноем і ув'язненими духами? І чи каже цей текст, що хрещення нас спасає?

Те, що Петро тут робить схоже не те, що апостол Павло робить у п'ятому розділі послання до Римлян. Павло розповідав там про Ісуса, маючи на думці й Адама. У певному розумінні Ісус там протиставляється Адамові. Тому Павло так і говорить: «бо як непослухом однієї людини [Адама] багато стали грішними, так і послухом Одного [Ісуса] багато стануть праведними» ([Рим 5:19](#)). Апостол Петро натомість радше має на увазі Еноха, аніж Адама, коли пише про Ісуса в 1 Петра 3. Утім, він не протиставляє Еноха Ісусу. Енох слугує аналогією думки, яку хоче донести Петро про Ісуса.

«Що ж це за думка?», – можете запитати ви. Врешті решт в Старому Завіті є лише декілька віршів, в яких згадується про Еноха ([Бут 5:18-24](#)). З них ми дізнаємося, що жив він до потопу і що «ходив Енох із Богом і раптом зник, бо забрав

його Бог» ([Бут 5:24](#), УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.). Ці вірші насправді мають мало що спільного зі словами апостола Петра про Ісуса в [1 Петра 3](#).

Аби зрозуміти, чому те, що зробив Енох нагадало Петру про Ісуса, нам треба усвідомити, що Петро читав про Еноха в іудейських книгах, які не входили до складу Старого Завіту. Точніше кажучи, апостол Петро був знайомий з древньою іудейською книгою, в якій дуже багато говорилося про Еноха. Передбачувано називалася вона 1-ша книга Еноха. Вона повідомляла багато деталей про події, що відбувалися під час потопу, особливо про епізод в книзі [Буття 6:1-4](#), де сини Божі (Енох називає їх спостерігачами) разом із людськими жінками народили дітей (велетнів нефілімів). Коли Петро і Юда писали про ангелів, що згрішили в дні Ноя ([2Пет 2:4-5](#); [Юд 6](#)), вони посилалися на ідеї, висвітлені в першій книзі Еноха, і які не згадуються в біблійній оповіді потопу. Наприклад, історія потопу, яку ми читаємо в книзі Буття, не розповідає про надприродних Божих синів, ув'язнених в підземному царстві мертвих до кінця днів, а 1 Еноха на них вказує (1 Еноха, розділ II 6:1-4; 7:1-6; 10:4, 11-13, нумерація глав та уривків згідно з перекладом Роберта Чарльза, 1912, прим. пер.).

Те, що сталося з цими «ув'язненими духами» з першої книги Еноха допомогло апостолу Петру краще зрозуміти Ісуса. В цій книзі є оповідь про Еноха, який бачить сон, в якому ув'язнені духи прохають його заступитися за них перед Богом. Врешті решт, Енох ходив з Богом. Чи знайшовся б хтось ліпший, хто зміг би благати Бога про милість й звільнення для них? Енох звернувся до Бога, але отримав погану новину. Бог категорично заперечив. Тоді Енох мав донести до них відповідь Бога. І для цього він спустився до духів у в'язницю. Він сказав їм, що вони все ще залишалися засудженими.

Апостол Петро використав цю історію як аналогію з Ісусом. Він хотів донести думку про те, що коли Ісус помер, Він спускався в царство мертвих й мав послання до тамошніх занепалих божественних істот. Коли вони побачили, що Ісус входить в місце мертвих, вони напевно подумали, що їхні демони-побратими отримали перемогу і що вони незабаром залишать в'язницю. Натомість Ісус повідомив їм, що Він тут надовго не затримується, оскільки воскресне з мертвих. Це все було частиною Божого плану. Вони не перемогли – *вони були досі засуджені й приречені як і раніше*. Ось чому цей уривок має таку кінцівку – з Ісусом, «Який зійшов на небо і перебуває праворуч Бога» і Якому «підкорилися ангели, влади і сили» ([1Пет 3:22](#)).

Чому апостол Петро пов'язує це все з хрещенням? На думку Петра, смерть і воскресіння Ісуса, які супроводжувалися оголошенням демонічним силам про Його перемогу, знаходять символічне вираження в хрещенні. Хрещення символізує смерть, похорон і воскресіння Ісуса ([Рим 6:1-11](#)).

Для апостола Петра хрещення узгоджується з цим всім, тому що це «обітниця доброго сумління Богові ... через воскресіння Ісуса Христа» ([1Пет 3:21](#)). Під грецьким словом «обітниця» розуміється зобов'язання, яке хтось на себе бере.

Грецьке слово «сумління» часто означає можливість розрізнити між правильним і хибним. Але в цьому випадку це не так. Розуміння різниці між правильним і хибним не має безпосереднього відношення до смерті, похорон і воскресіння Ісуса. В грецькій мові це слово також може вживатися для того, щоб позначити взяття на себе зобов'язання. При цьому мається на увазі добре зобов'язання, а не якесь безглузде. Про це апостол Петро і говорить у [1 Петра 3](#). По суті, *хрещення було обітницею вірності й посланням до демонічних сил* (як і до присутніх під час хрещення людей) про те, чію сторону в духовній війні ви займатимете. Перші християни краще розумілися на цьому, аніж ми сьогодні. Опираючись на цей уривок, ритуали хрещення ранньої церкви містили в собі зречення сатани і його ангелів.

Чому це має значення

По-перше, усвідомте, що віруючі є святою землею, місцем перебування Божої присутності – слави Старого Завіту. Чи живемо ми відповідно до цього? Ізраїльтяни та віруючі часів Ісуса мали нагальну потребу відрізнитися від невіруючих. Вони не ставили перед собою ціль бути навмисно дивакуватими, аби невіруючі бажали б уникати будь-якого контакту з ними. Ізраїль повинен був стати «царським священством» і «святим народом» ([Вих 19:6](#)). Якщо Божі діти провадили життя, яке відповідало Його волі, тоді воно було плідним, продуктивним та щасливим. Ізраїльтяни мали тому приваблювати поневолених ворожими богами людей повернутися до істинного Бога.

Якщо наш світогляд узгоджується з планом Бога по спасінню людей з усіх народів, та поверненню їх до Божої сім'ї, то ми не від цього світу. Тих, хто від цього світу поглинають турботи цього світу, через що вони ведуть відповідний спосіб життя. По тому, як ми спілкуємося, поводимо себе, якими моральними принципами користуємось і як відносимось до інших, невіруючі мають зробити висновок про те, що ми не є циніками, егоїстами та жорстокими людьми, що ми не прагнемо кар'єрного зросту та не використовуємо людей. Ми не повинні потурати своїм забаганкам. Ми повинні бути цілковитою протилежністю до того всього. Інакше кажучи, ми мусимо жити так, як жив Ісус. Люди бажали бути поруч з Ним, *тому що Він був несхожий на переважну більшість людей.*

По-друге, наше церковне життя має возвеличувати Бога й Ісуса. В біблійні часи відвідини скинії або храму підкріпляли розуміння Божої досконалості, відмінності й любові до Його дітей. Ці три речі міцно взаємопов'язані. Адже чому Бог, який ні в чому немає потреби та стоїть над усім, воліє мати людську сім'ю? Для чого тому Богіві перейматися створенням нової сім'ї, після того, як Він віддав народи у Вавилоні під управління інших богів? Чому просто не махнути рукою й піти геть? Тому що Він любить нас.

Божя любов набуває для нас ще більшого значення, коли ми розуміємо, що Бог міг вчинити по-іншому, проте, Він так не зробив. Коли церква говорить лише про Божу любов, не звертаючи уваги на іронію тієї любові у світлі інших рис Його характеру, то віруючі приймуть таку любов як даність. Люди, несвідомі Божої святості, можуть недооцінити її.

Третій висновок з того, що ми обговорили в цій главі, полягає в тому, що темні сили знають, чию сторону ми займаємо, судячи з нашої поведінки. Вони не дурні. Вони бачать нашу відданість Богіві, наші рішення наслідувати Ісуса через хрещення і протидію гріху. Однак вони також бачать, коли ми не зберігаємо вірність Богіві та розуміють, наскільки уразливішим тоді стає наше життя. Віримо ми в це чи ні, але за нами спостерігають *обидві сторони*, що ведуть духовну війну.

Це легше зрозуміти, ніж втілити в життя. Хоч ми й викуплені, ми й досі залишаємося зіпсутими. Для того, аби запровадити ці істини у своєму житті, ми маємо налаштувати наш розум і наше серце на розуміння того, чому ми тут знаходимось, проживаючи немовби ми чужинці в нашому власному світі. Як й Ісус, ми не від цього світу – в ньому, але не від нього ([Ів 8:23](#); [1Ів 4:4](#)). Цей контраст і наш статус стане більш очевидним, щойно ми зрозуміємо, що значить бути Божими дітьми.

ЧАСТИНА П'ЯТНАДЦЯТА

Учасники Божої Істоти

Вам відомо ким ви є?

Раніше я вже ставив це запитання, але прийшов час його повторити. Так, ми знаходимося у світі, проте ми не від нього. Правда й в тім, що ми врятовані благодаттю через віру в те, що Ісус вчинив на хресті ([Еф 2:8-9](#)). Однак це лише початок розуміння того, що замислив Бог.

Первісним наміром Бога в Едемі було об'єднати дві Його сім'ї – людей і божественних істот, Божих синів, що були тут, ще до створення світу ([Йов 38:7-8](#)). Він не полишив того плану й при гріхопадінні. Християнине, ти станеш божественним як Божі діти – *елохім*, як Сам Ісус! ([1Ів 3:1-3](#)).

Богослови виражають цю ідею, використовуючи різні поняття. Найбільш розповсюджене з них – *прославлення*. Апостол Петро пояснив це, як прийняття статусу «учасниками Божественної природи» ([2Пет 1:4](#)). Апостол Іван говорив про це таким чином: «Подивіться, яку любов дав нам Отець, щоб ми звалися Божими дітьми! І *такими ми є*» ([1Ів 3:1](#), виділення доданий автором). В цій частині ми розглянемо, як Біблія передає це послання.

Божі сини, насіння Авраама

Коли Бог передавав народи світу під управління менших богів у Вавилоні, Він усвідомлював, що розпочне спочатку з Його новою людською сім'єю. Бог покликав Авраама ([Бут 12:1-8](#)) відразу після вавилонських подій ([Бут 11:1-9](#)). Він повернеться до Свого початкового плану з відновлення Едема з допомогою Авраама і його дружини Сарри.

Божий народ – діти Авраама, ізраїльтяни – все ж таки не спромоглися відновити блага панування Бога на землі. Однак один із тих дітей *матиме* успіх. Бог стане людиною через Ісуса, нащадка Давида, Авраама та Адама. І саме через Ісуса виконається обіцянка Бога благословити народи, які були покарані Ним у Вавилоні. Апостол Павло подекуди писав про це. До вашої уваги пропонується два таких уривки:

Бо мені через об'явлення відкрита таємниця, про що я раніше коротко написав; із чого, коли читаєте, ви можете збагнути моє розуміння Христової таємниці ..., що і язичники є співспадкоємцями, одним тілом і співучасниками обітниць в Ісусі Христі через Євангеліє. ([Еф 3:3-6](#))

Адже через віру в Ісуса Христа ви всі – сини Божі. ... Немає юдея, ні грека; немає ані раба, ані вільного; немає чоловічого роду, ні жіночого, бо в Ісусі Христі ви всі – одно. А якщо ви Христові, то ви є нащадками Авраама і, згідно з обітницею, – спадкоємці. ([Гал 3:26-29](#))

В попередніх частинах я пояснював, що в Старому Завіті люди, які не були ізраїльтянами, жили на території, що знаходилася під пануванням менших богів, яким вони були передані при Вавилоні. Там всі народи, крім Ізраїлю, були позбавлені відносин з істинним Богом. Ізраїль й лише Ізраїль був Божою «часткою» ([Повт 32:9](#)) людства. Ізраїльтяни по-різному називали народи, позбавлені спадку. Вони вживали географічні або етнічні ярлики (наприклад, єгиптяни, сини Моава, або сини Амаліка), але найширша назва в Новому Завіті – це язичники. Вона походить від латинського слова, що означає «народи» (*gens*). Якщо ти не єврей, то ти – язичник.

Суть новозавітної оповіді полягає в тому, що нащадок Авраама – Ісус – помер і воскрес із мертвих, аби викупити не лише етнічних нащадків Авраама (ізраїльтян або євреїв), але й всіх людей з народів, які були офіційно позбавлені спадку істинного Бога. У вищенаведених віршах, апостол Павло назвав включення язичників до Божої сім'ї таємницею. Його вражало те, що люди з народів, які Бог відділив і віддав під контроль інших богів, могли успадкувати обіцянки, дані Авраамові.

У Христі *всі*, хто приймає Євангеліє, називаються дітьми Яхве, істинного Бога, Бога Авраама, Ісака і Якова ([Ів 1:12](#); [Гал 3:26](#); [Рим 8:14](#)). Ось чому, коли в Новому Завіті йдеться про віруючих, використовуються терміни, що зазвичай зустрічаються у сфері родинних стосунків (сини, діти, спадкоємець) і також говориться про «усиновлення» Богом ([Рим 8:15, 23](#); [Еф 1:5](#); [Гал 4:4](#)). Тема спадкових відносин – прозора й обміркована. Вона говорить нам про те, ким ми є: новою божественно-людською родиною Бога. Доля віруючого полягає в тому, щоб стати тими, ким колись були Адам і Єва – безсмертними, прославленими носіями Божого образу, які жили в Божій присутності.

Однак навіть це не повністю виражає нашу сутність. Найнеймовірніше полягає в тому, ким нас вбачає Ісус.

Возз'єднання родини

Перші два розділи послання до Євреїв малюють перед нами драматичну картину Божої об'єднаної сім'ї – божественної та людської. Я вважаю цю оповідь однією з найбільш зворушливих в Біблії.

Послання до Євреїв 1 звертає особливу увагу на те, що Ісус був «кращий за ангелів» ([Євр 1:4](#)). Ніхто не стоїть вище за Ісуса в небесній раді Бога. Зрештою, Він і є Бог. Власне, автор послання хоче донести, що оскільки жоден за ангелів був не здатен стати людиною та успадкувати царство, ангелам треба вклонитися Ісусові ([Євр 5-6](#)). Ісус – цар.

Важливо зауважити, що ставши людиною, Ісус, короткий проміжок часу перебував нижче за ангелів. Він став одним з нас. Люди належать до категорії істот, які за рангом нижчі від божественних істот на кшталт ангелів. Автор послання до Євреїв запитує:

Хто така людина, що пам'ятаєш про неї, або людський син, що навідуєшся до нього? Ти зробив її дещо меншою від ангелів, Ти увінчав її славою і честю; усе підкорив Ти під її ноги. ... А бачимо Ісуса, Який, через те, що витерпів смерть, був увінчаний славою і честю. Він став дещо меншим за ангелів, щоби за Божою благодаттю зазнати за всіх смерть. ([Євр 2:6-9](#))

Що стало результатом вчинку Ісуса? Ми могли б сказати – *спасіння*, і це було б вірно, але це не враховувало б всього того, що автор послання до Євреїв волів нам сказати. Оскільки Бог став людиною в Ісусі Христі, Його смертні послідовники стануть божественними істотами й членами однієї сім'ї.

Коли-небудь по нашій смерті чи по Його поверненні на землю в завершеній формі земного царства – нового Едему – Ісус представить нас решті небесної ради, а раду – нам. Колись Він уподібнився нам, щоби ми могли стати як Він:

Оскільки так і мало бути, щоб Той, задля Якого все і через Якого все, Хто привів багатьох синів до слави, – Того, Хто є Першопричиною їхнього спасіння, через страждання зробити завершеним. Адже і Той, Хто освячує, і ті, які освячуються, – усі від Одного. Через це Він не соромиться називати їх братами, кажучи:

Сповідшу Твоє Ім'я Моїм братам, серед Церкви [дослівно «зібрання», прим. пер.] оспівуватиму Тебе. І знову: Я буду надіятися на Нього! І ще: Ось Я і діти, яких Мені дав Бог. ([Євр 2:10-13](#))

Коли Ісус був людиною, замість того, щоб ніяковіти перед *елохім* з Божої ради – ставши меншим за них – Він натомість веселиться своїм положенням, оскільки все це було частиною величного плану. Стоячи перед радою (посеред зібрання), Він представляє нас: *Ось, погляньте на Мене і на дітей, яких Бог Мені дав. Наразі ми всі разом – навіки.* Таким і був задум від самого початку.

Нашою долею є входження до божественної, прославленої сім'ї Бога. В посланні до [Римлян 8:18-23](#), апостол Павло дуже красиво описує це:

Бо я вважаю, що страждання теперішнього часу нічого не варті порівняно з майбутньою славою, яка має з'явитися нам. Усе творіння з надією очікує з'явлення Божих синів. ... Та не тільки воно, але й ми самі, маючи зачаток Духа, самі в собі стогнемо, очікуючи всиновлення та викуплення нашого тіла.

Таким посланням апостол Павло підбадьорював віруючих. Він сказав римським віруючим, що вони були «визначені наперед, щоби були вони подібні до образу Його Сина, аби бути Йому первістком серед багатьох братів» ([Рим 8:29](#)). До церкви у Коринті він звернувся з такими словами: «ми ж усі з відкритим обличчям, мов у дзеркалі, оглядаємо Господню славу і перетворюємося в той самий образ від слави в славу» ([2Кор 3:18](#)) і наша людськість буде видозмінена: «адже це тлінне має зодягнутися в нетління, і це смертне має зодягнутися в безсмертя» ([1Кор 15:53](#)). Апостол Петро вважав, що приєднатися до ради Божої сім'ї означало стати «учасниками Божественної природи» ([2Пет 1:4](#)). А апостол Іван взагалі надто просто висловився: «ми будемо подібні до Нього» ([1Ів 3:2](#)).

Чому це має значення

Ми, як християни, чули безліч разів, що нам треба бути схожими на Ісуса. Ми дійсно мусимо такими бути. Однак коли ми таке чуємо, ми схильні розуміти це *лише* у тому сенсі, що ми повинні бути добрими, чи, можливо, «менш поганими». Ми перетворюємо насправді майже незбагненну ідею того, що колись ми станемо подібними до Ісуса, у виконання обов'язків.

Замість плекання відчуття провини за те, наскільки ми несхожі на Ісуса, та взяття на себе зобов'язання «чинити краще», нам потрібно дозволити

благословенню від того, що зробив Він, перелаштувати спосіб нашого мислення про подібність до Нього. Ми можемо перетворити Хриstopодібність на завдання, яке ми повинні виконати, щоб не розізлити Бога, проте така теологія є хибною. Вона робить з благодаті обов'язок. Або ми можемо проявляти вдячність за те, що одного дня ми станемо такими, якими Бог *із захопленням бажає* нас зробити – якими Він визначив нам бути ([Рим 8:29](#)) – і жити так, щоб люди, поневолені силами темряви, бажали приєднатися до нас в Божій сім'ї. В одному випадку ми фокусуємося на собі, в іншому ми тримаємося небесної перспективи.

Сутність християнського життя *наразі* не ґрунтується на побоюванні, що нам не вдасться задовільнити Того, Хто полюбив нас ще тоді, коли ми були поневолені темрявою. Справжнє християнське життя полягає в розумінні двох принципів: нашого *усиновлення* в Божу сім'ю, де Ісус стає нашим братом, а Бог любить нас так само як і Ісуса і розуміння нашого призначення в Божому плані з відновлення Його царства на землі. Ми є, і ми будемо *новою божественною радістю Бога*. Він – наш Батько. Ми – Його діти, які приречені жити там, де живе вічно Він. Ми співпрацюємо з Ним, виконуючи завдання по звільненню тих, хто ще належить володарю мертвих і поневолений невидимими силами темряви.

У цьому й полягає вся сутність Біблії – від Едему до Едему. *Це* є наша доля. Метою вашого життя наразі не є заслужити місце в Божій сім'ї. Його не можна заслужити. Воно є подарунком. Своїм життям зараз ви маєте проявити вдячність за усиновлення, насолоджуючись ним і розповідаючи іншим, аби вони могли радіти разом з вами.

ЧАСТИНА ШІСТНАДЦЯТА

Панування над ангелами

Вирішальним для нашої віри є розуміння того, хто ми є як християни. Ми – сини й дочки Бога, переформатована небесна рада, що вже бере участь у діяльності царства нашого Батька. Проте тут йдеться про щось більше. Так, ми є сімейною радою Бога, але заради чого?

Хоч ми вже й в царстві ([Кол 1:13](#)), ми ще не побачили його повного розкриття – світ ще не став Едемом. Це парадоксальне «вже, але поки ні» передається багатьма способами в різних місцях Біблії. В цій частині я хотів би пролити світло на те, що стосується частини «поки ні», і що дає відповідь на питання «заради чого?»

Нинішня участь у царстві

Наша участь в Божому царстві не визначена наперед в сенсі того, що ми не є роботами, які виконують запрограмовані для них функції. Це повністю руйнувало б ідею про те, що ми є носіями Божого образу, Божими представниками. Ми були створені, щоб бути схожими на Нього, а Він – вільний. Якщо ми не матимемо справжньої свободи, ми не зможемо бути подібними до Нього і по визначенню не будемо такими як Він. Ми вільні коритися і вклонятися, або бунтувати й потурати собі. І ми пожнемо те, що ми сіяли. Наша сівба не запрограмована.

Однак Бог могутніший за нас. У нього є план і він буде запроваджений. Успіх виконання плану не залежить від людської свободи та не має на меті пристосовуватись до неї. Ані ми, ані божественні істоти, які теж наділені свободою вибору, несли зруйнувати цей план.

Згадайте про зустріч небесної ради, яку я наводив у [першій](#) частині. Я запитував, чи вірите ви в те, що каже Біблія і потім повів вас на зустріч Бога і Його небесної ради в 1 Царів 22. Однак після цього Бог віддав право духовним істотам вирішувати, яким чином це зробити ([1Цар 22:19-23](#)).

Його задуми ніколи не будуть спростовані або зупинені. Попри гріх та бунт, Бог в змозі все це взяти й звершити те, що забажає, використавши інших вільних представників. Як К. С. Льюїс сказав про Бога (в книзі *Переландра*): «Щоб ми не

робили, Він перетворить це на благо. Проте це буде не те благо, яке Він приготував для нас на той випадок, якби ми проявили покору».

Заради чого, тут і зараз, ми належимо до сімейної ради Бога? Задля того, щоб співпрацювати разом з Богом у справі по визволенню людей з темряви. Щоб показати їм як жити справедливо та милосердно, наслідуючи Бога заради тих, кому потрібен приклад. Щоб захищати й поширювати правду про істинного Бога серед ворожого світу, який знаходиться під владою недоброзичливого божественного інтелекту. Щоб насолоджуватися життям, як і було замислено Богом.

Всі ці покликання – це своєрідна підготовка до приходу царства. Як апостол Павло прохав коринтян, які втратили божественну перспективу, сперечаючись про справи цього світу: «Чи не знаєте, що ми будемо судити [панувати над] ангелів?» ([1Кор 6:3](#)). І він не жартував. Цим твердженням Павло хотів донести дещо конкретне.

Поставлені над народами

Царство набуде своєї остаточної форми згодом. Щойно це відбудеться, темні сили зазнають поразки. Демонічні боги втратять своє панування над народами назавжди – *їм на зміну прийде Божя прославлена людська сім'я та рада*. Прочитаймо, що сказав Ісус у книзі Об'явлення:

Тільки тримайте те, що маєте, аж поки прийду. А переможцеві й тому, хто зберігає Мої діла до кінця, Я дам владу над язичниками, – він пастиме їх залізним жезлом, і вони, як череп'яний посуд, будуть розбиті, – як і Я одержав владу від Мого Отця; і Я дам йому досвітню зорю. ([Об 2:25-28](#))

Коли Ісус повернеться, щоб сісти на престолі на новій землі – в новому, глобальному Едемі – Він розділить його зі Своїми братами й сестрами. Влади та начальства будуть повалені зі своїх престолів, а ми займемо їхні місця. Правом панування не будуть наділені вірні Богові ангели. Це *ми є тими, хто буде стояти вище за ангелів* в едемському Божому царстві в його кінцевому вигляді. Ісус поставить на чолі Своїх братів і сестер із людей.

Вас не дивує останнє твердження в книзі [Об'явлення 2:28](#) – «Я дам йому досвітню зорю»? Це справді дивні слова, проте тут мова йде про наше спільне з Ісусом правління над народами після повалення злих сил. Словосполучення «досвітня зоря» використовується для описання божественних істот ([Йов 38:7](#)). Це

також месіанський термін. Оскільки месія належить до категорії божественних істот, «зіркова» термінологія інколи вживалася для того, аби зобразити Його грядуще царювання. Книга [Числа 24:17](#) каже «Підійметься зірка від Якова, і постане чоловік з Ізраїля». У книзі Об'явлення Ісус описує Себе наступним чином: «Я є корінь і рід Давидів, Зоря рання, досвітня!» ([Об 22:16](#)).

Форма висловлювання в книзі [Об'явлення 2:25-28](#) дуже вражає. Ісус не лише каже, що Він є месіанська досвітня зоря, Він дає нам досвітню зорю – тобто Він розділяє Своє месіанське управління з нами. Уривок із книги [Об'явлення 3:20-21](#) розвиває цю думку, аби віруючі ще краще зрозуміли:

Ось Я стою під дверима і стукаю. Якщо хто почує Мій голос і відчинить двері, то Я ввійду до нього і буду вечеряти з ним, і він зі Мною. Переможцеві дозволю сісти зі Мною на Моєму престолі, – як і Я, перемігши, сів з Моїм Отцем на Його престолі. ([Об 3:20-21](#))

З якою метою ми стали учасниками Божественної природи? Чому Ісус представив нас раді як Своїх братів і сестер? *Задля того, аби Бог зумів передати нам владу над землею, як Він первісно того й бажав.* Небеса повернуться на землю у новому, глобального Едему.

Вічний Едем

З перших розділів книги Буття, Едем був головною метою Божого плану для людини, божественних носіїв Його образу та Його царства. Тому не дивно і не випадково, що останній розділ книги Об'явлення повертає нас в Едем:

І показав він мені [чисту] ріку живої води, прозорої, мов кришталь, що виходила від престолу Бога і Агнця. Серед його вулиць – і з одного, і з другого боку ріки – дерево життя, що приносить дванадцять плодів, щомісяця приносить свій плід. А листя дерева – для оздоровлення народів. І жодного прокляття більше не буде. А буде в ньому престол Бога і Агнця, і Його раби будуть служити Йому; і побачать Його обличчя, а Його Ім'я на їхніх чолах. І ночі вже більше не буде, і не потребуватимуть світла світильника та світла сонця, бо Господь Бог їх освічує, і вони будуть царювати навіки-віків. ([Об 22:1-5](#))

Ви помітили, що Дерево Життя оздоровлює народи? Народи, над якими панували влади та начальства, будуть управлятися новими синами й доньками Бога – *тобою і мною*.

Дерево життя, згадане тут, з'являється в книзі Об'явлення не вперше. Звертаючись до тих, хто збереже віру до кінця, Ісус говорить у книзі [Об'явлення 2:7, 11](#): «...дам [їм] їсти з дерева життя, що є в Божому раю ... [вони] не зазнають шкоди від другої смерті». Посилання на Дерево Життя чітко вказує на Едем. Перша смерть стосується фізичної смерті, яка увійшла в життя людей внаслідок гріха Адама і вилучення з Едему. Оскільки всі люди, віруючі й невіруючі, воскреснуть перед судом, друга смерть буде остаточним судом ([Об 21:8](#)), а ті, хто буде жити з Богом в новому Едемі не постраждають від другої смерті.

Чому це має значення

Більшість християн мають невірне розуміння життя після смерті. Писання розповідає не все про те, яким воно буде, утім, деякі його аспекти очевидні. Ми не гратимемо на арфах і не будемо безкінечно співати, літаючи на хмарах. Ми не сидітимемо на небесних кушетках, розмовляючи зі своїми померлими родичами чи відомими віруючими з минулого.

Ми радше житимемо життям, яке пропонувалось в Едемі – будемо працювати, насолоджуючись і піклуючись про творіння Боже пліч-о-пліч з божественними істотами, які залишилися відданими Богові. Ніщо більше не розділить небеса і землю.

Розуміння нашого призначення тут і тепер має формувати наше мислення. Як каже апостол Павло: «Чого око не бачило й вухо не чуло і що на серце людині не приходило, – те приготував Бог тим, які люблять Його!» ([1Кор 2:9](#)). Знання про такий захоплюючий і славетний результат допомагає нам тверезо оцінювати наші теперішні обставини. Після написання згаданих нами щойно слів, апостол Павло сказав у своєму другому посланні до коринтян наступне:

Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, Отець співчуття і Бог усякої втіхи, Який розраджує нас у всіх наших скорботах, аби і ми могли потішати тих, хто перебуває у різних скорботах, утіхою, якою Бог потішає нас самих. ... Не хочемо, щоб ви, брати, не знали про наші труднощі, що трапилися [з нами] в Азії, бо нам було надзвичайно важко, понад силу, так що й не надіялися вже жити. Але самі в собі ми мали присуд смерті, щоб не

надіятися на себе самих, але на Бога, Який воскрешає мертвих. ([2Кор 1:3-9](#), акцент зроблений автором)

Бог може зберегти нас в житті. Проте навіть в смерті, ми зійдемо, аби сісти з Ісусом на Його престолі ([Об 3:21](#)).

Або ми будемо жити так, немовби тримаємо в полі зору нашу кінцеву мету, або ні. Усвідомлення нами нашого призначення повинно змінювати нашу поведінку. Якби ви знали, що одного дня будете жити в одній квартирі чи працювати в одному й тому ж офісі з людиною, яку критикували, применшували чи, навіть, зневажали, ви б приклали трохи більше зусиль, аби стати миротворцем, натхненником, а, можливо, й другом тій людині. Чому ж ми тоді так погано ставимося до наших братів по вірі? Як так виходить, що ми докладаємо мало зусиль, аби познайомити невіруючу людину з Ісусом, проте частіше ставимося до неї, як до ворога? Ми або живемо з урахуванням вічної перспективи, або ігноруємо її.

Скільки влади ви хочете отримати від Ісуса, щоб бути задоволеними? Питання може здатися дивним, оскільки такий подарунок від Ісуса, отриманий у *будь-якій мірі*, був би чудовим. Чому ж тоді ми змагаємося з іншими віруючими за статус? Чому ми сперечаємося одне з одним за перевагу, увагу чи особистісні здобутки? А чи ми не такі самі, як коринтяни, котрим апостол Павло мав нагадувати про їх призначення? Ми або задоволені правом панувати й царювати з Ним, або ми цим незадоволені.

Християнине, настав час жити так, немов ти знаєш, хто ти і які плани Бог має для тебе.

Висновок

Ми завершуємо нашу подорож. Проте, мабуть, ліпше було б сказати, що ми її лише розпочали. Ми розглянули деякі фундаментальні питання: *Чи існують інші боги? Якщо вони існують, то як вагомо тоді змінюється наше розуміння Біблії? Яке значення для нашої віри матиме реальність описаного в Біблії невидимого світу – не лише знайомих і загально прийнятих уривків, але й таких, які є незрозумілими й часто ігноруються?* Щойно я почав розуміти сутність надприродного сюжету в Писанні, я дійшов висновку, що необхідно змінювати мислення про все. Однак хочу лише підсумувати двома словами: *ідентичність і призначення*. Маю надію, що читаючи цю книгу, ви мали змогу замислитись над обома цими поняттями.

Наша ідентичність – ми маємо дім в Божій сім'ї

Обговорення, яке велося в цій книзі має неабиякий вплив на наше розуміння того, що означає бути християнином чи бути «у Христі», як про це часто згадується у Новому Завіті. Щойно ми усвідомлюємо реальність існування богів в Старому Завіті, ми по-іншому оцінюємо повеління Бога не мати інших богів, крім Яхве – Бога Ізраїлю. Цей наказ не стосується нашої непомірної уваги до грошей, яхт чи автомобілів. Він говорить про ревниву любов Бога до Своїх людей. Іншими словами: *повеління насправді означає те, про що воно говорить*. Важко не помітити, що Писання вважає безумством шанування будь-якого іншого Бога, крім Бога всіх богів.

Доволі очевидно є жахливість життя з наслідками Божого суду над богами і їх людьми («народами»). Колись ми *втратили спадок*, стали невільникми розпусти та експлуатації з боку інших богів. Згідно зі словами апостола Павла, ми були відлучені від Бога і далекі від завітів обітничі ([Еф 2:12](#)). Ми загубилися, наш розум був поневолений темрявою, ми були ворогами Бога в служінні невидимим господарям ([Еф 4:18](#); [Кол 1:21](#)).

Розуміння цього положення надає більшого значення доктринальним концепціям *усиновлення* й *успадкування*. Воно створює для них контекст. Бог не бажав скасовувати план спільного життя зі своєю родиною на землі, насолоджуючись створеним Ним світом. Дійсно у Вавилоні Він відмовився від людства, але відразу ж покликав Авраама для створення нової сім'ї, яка була б

провідником, з допомогою якого позбавлені спадку народи знайдуть шлях повернення до Нього ([Дії 10:26-27](#)).

Прийняття надприродної реальності духовного світу Біблії є запорукою розуміння Біблії. Воно пояснює, з розвитком старозавітних подій, чому гріх ідолопоклонства не зрівняється з будь-яким іншим гріхом. Він стане найстрашнішим гріхом. Ізраїль створювався, аби являти вірність Богові. А коли він повернувся до інших богів, то Бог вислав його у вигнання, відкинув його як і решту народів. Це є головною причиною, чому спасіння в Біблії завжди описується з точки зору *віри*. Бог, зрештою, не очікує кращої поведінки. Він очікує на віру – *відданість, що ґрунтується на вірі*. Коли ми приймемо рішення об'єднати наші серця з Богом богів, Він нас спасе. Коли ми вибираємо інше, ми сіємо те, що одного дня нам належить пожати.

Для нас сьогодні відданість, обумовлена вірою означає прийняття подвигу, що вчинив Ісус на хресті, будучи Богом в тілі. Наша мораль і поведінка (наші справи) не мають нічого спільного з проявом достатньої вірності задля того, аби Бог нас прийняв. Ми виконуємо Його накази, тому що ми вже Його вибрали. А Його повеління приведуть нас до щастя і задоволення, бо не дозволять нам знищити себе й інших. Вони подарують нам розуміння життя в гармонії з Богом і рештою Його сім'ї – нашої сім'ї – видимої та невидимої, в Його царстві, в новому Едемі.

Наше призначення – всі ми відіграємо роль в Божому плані з відновлення Едему

Аби стати членом Божої сім'ї існує лише одна умова: непохитна віра в Бога богів, Який прийшов до нас в особі Ісуса Христа. Це членство надає нам не лише чудові привілеї, але й забезпечує нас чіткою метою в житті.

Члени Божої сім'ї мають місію: бути Божими представниками по відновленню Його благого панування на землі й збільшення кількості членів Його сім'ї. Ми є Божими інструментами для остаточного втілення великої зміни, що розпочалася в [Діях Апостолів 2](#) з народження церкви – тіла Христового, і буде відбуватися доки не повернеться Господь. Бо як зло розповсюдилось інфекційною хворобою серед людства після краху в першому Едемі, так і Євангеліє розповсюджується як протиотрута серед тої самої зараженої юрби. Ми – *переносники* істини про Бога богів, Його любові до *всіх* народів і Його незмінного бажання мешкати зі Своєю сім'єю в земній домівці, яку Він бажав ще з часів створення світу. Едем знову *оживе*.

Науково доведено, що світові континенти з кожним роком віддаляються один від одного. Проте рух материкового дрейфу не помітний для органів чуття людини. Нам лише відомо, що він відбувається завдяки спостереженням, які ми робимо після факту самого дрейфу. Так само відбувається і зі сталим, невблаганним просуванням Божого царства. Ми не можемо побачити своїм неозброєним оком, як кожного дня звужуються зони впливу богів, сил темряви чи як блага звістка звільняє, одного за одним, заручників їхнього панування, проте, це такий самий *непомітний безперечний факт*.

Аби побачити себе частиною цієї картини, ми повинні твердо усвідомити, що Бог й досі працює над Своїм планом попри те, що для нас це непомітно. Ми не можемо по-справжньому вважати, що віримо в невидимий, надприродний світ, допоки *не* повіримо, що Боже мудре провидіння діє як в нашому житті, так і в справах історії людства. *Бог воліє, аби ми жили з метою* – вірячи, що Його невидима рука і вірні Йому невидимі агенти ([Євр 1:14](#)) беруть участь в нашому житті, аби разом рухатися невинно вперед, реалізуючи Божу мету про глобальний Едем.

Кожен з нас важливий для того, щоб привести когось до царства, та для захисту цього царства. Кожен день ми маємо шанс зустрічатися з людьми, що знаходяться під владою темряви та можливість підбадьорювати один одного під час виконання важкого завдання по досягненню нашої мети в цьому недосконалому світі. *Все, що ми робимо, і що кажемо має значення*, хоч ми можемо так і не зрозуміти чому і яким чином. Утім, перед нами стоїть завдання не зрозуміти, а зробити. Життя у вірі – не пасивне, воно сповнене активності по досягненню мети.

Молитва Прощення

Молитва прощення – цінний подарунок

В певний період свого життя молитва прощення є тим, чого ми всі прагнемо. Прощення є цінним подарунком, який нелегко отримати й нелегко віддати. Прощення важливе для життя; воно звільняє нас від гріхів минулого і дарує нам надію на майбутнє. Саме заради прощення Ісус Христос прийшов на землю, аби померти за людство.

Молитва прощення – можливість, що з'явилася завдяки Ісусу Христу

Молитва прощення лине до Бога. Хоч ми можемо прямо кривдити один одного, всі наші гріхи зрештою наносять рани Богові. Можна поставити собі запитання, як це можливо? Як наші недоліки можуть скривдити всемогутнього Творця всесвіту? Чи є Богові до цього хоч якась справа? В книзі Буття 6 ми читаємо, що Бог дійсно засмутився над несправедливостями, які чинили люди у відношенні одне одного: *«Господь побачив, що люди на землі сповнені зла, що думають лише про лихе. І пошкодував Бог, що створив людей на землі. І засмутився Він у серці Своєму»*. (Бут 6:5-6, УМТ Свята Біблія сучасною мовою, прим. пер.)

Всезнаючий Бог сумує навіть з приводу думки про лихе. Отже, кінцеве прощення повинно приходити також від Бога. Проте, в силу Його справедливості, прощення не дається безкоштовно. За кожен гріх потрібно відповісти задля того, аби Бог вчинив справедливий суд. Ісус Христос помер на Голгофському хресті замість нас, аби наші гріхи були прощені. За наш переступ Він заплатив Своїм стражданням. *«Бо це кров Моя [Нового] Завіту, що за багатьох проливається на відпущення гріхів»*. (Мт 26:28)

Зі Своєї милості, Бог розумів, що наше сумління потребує звільнення від провини й засудження. Він знав, що нашою найбільшою потребою було прощення гріхів. У Своїй вирішальній милостивій дії, Бог не лише зазнав болю за наші гріхи, але також заплатив за їх наслідки, щоб ми мали прощення, коли чинимо гріх. Нам залишається лише прийняти Його безкоштовний подарунок всепрощення.

Молитва прощення: просіть Бога про прощення

Можливо ви натрапили на цю сторінку, коли шукали молитву прощення, щоб втішити замордовану душу. Чи, можливо, ви переживаєте складний час, намагаючись простити когось, хто вас боляче скривдив. Всім тим, хто приймає Ісуса Христа своїм Господом і Спасителем, прощення дається безкоштовно. Якщо ми визнаємо свої гріхи й просимо прощення, Бог нас без сумніву простить: *«Якщо ж визнаємо свої гріхи, то Він, вірний і праведний, щоби простити нам гріхи й очистити нас від усякої неправедності»* (1Ів 1:9).

Якщо ми зрікаємося Ісуса, власне кажучи, ми відмовляємося від Божого дару прощення. Ми, по суті, заявляємо, що не бажаємо примирення з Богом (1Ів 1:10). Хоч це і наш вільний вибір не приймати Боже прощення, наприкінці цього життя ми будемо відповідальні за всі гріхи, які скоїли. Бог глибоко бажає примиритися з тобою. *«Бо так Бог полюбив світ, що дав [Свого] Єдинородного Сина, щоб кожний, хто вірить у Нього, не загинув, але мав життя вічне»* (Ів 3:16). Якщо ви дійсно бажаєте отримати прощення, помисліть про те, що сказав Ісус і щиро прийміть Його своїм Господом і Спасителем. Ви будете прощені й Бог розпочне змінювати ваше життя.

Молитва прощення: отримайте нове життя

Молитва прощення дає нам нову надію і новий початок. Бог стирає всі наші гріхи. *«Тому що Я буду милосердний до їхньої неправедності й більше не згадаю їхніх гріхів [та їхнього беззаконня]»* (Євр 8:12).

Якщо ви розумієте, що ви грішник і вірите, що Ісус Христос прийшов як єдиний Спаситель від гріха, тоді ви розумієте молитву прощення. Питання лише в тому, чи готові ви промовити цю молитву, прийнявши Божий дарунок Його Сина, Ісуса Христа? Якщо так, повірте в Христа, покайтеся у своїх гріхах і присвятіть решту свого життя Йому як Господеві:

«Отче, Я розумію, що порушував Твої закони, і що мої гріхи відділяють мене від Тебе. Я справді жалкую про це і наразі хочу відмовитися від свого минулого гріховного життя і повернутися до Тебе. Прошу прости мене і допоможи більше не грішити. Я вірю, що Твій Син, Ісус Христос, помер за мої гріхи, воскрес із мертвих, нині живий і чує мою молитву. Я запрошую Ісуса стати Господом мого життя, панувати й царювати в моєму серці, починаючи з цього дня. Прошу пришли Свого Духа Святого, щоб допомагав

мені коритися Тобі й виконувати Твою волю решту свого життя. Я молюся в Ім'я Ісуса. Амінь.»

«Покайтеся, і нехай охреститься кожний з вас в Ім'я Ісуса Христа на прощення ваших гріхів, і приймете дар Святого Духа!» (Дії 2:38).

Якщо ви вирішили прийняти Ісуса сьогодні, ласкаво просимо до Божої родини. Тепер наше завдання – наблизитися до Нього і Біблія вчить нас, які наступні кроки ми повинні для цього зробити:

- Прийміть хрещення як велів Христос
- Розкажіть іншим про вашу нову віру в Христа
- Кожен день приділяйте час Богові. Це не обов'язково має бути довгий відрізок часу. Розвивайте щоденну звичку молитися Йому і читати Його слово. Просіть Бога збільшувати вашу віру і розуміння Біблії.
- Прагніть спілкування з іншими послідовниками Христа. Майте групу віруючих друзів, щоб отримувати відповіді на запитання й заручатися підтримкою.
- Знайдіть зібрання за місцем проживання, де ви зможете вклонитися Богові.

Ми всі згрішили й заслуговуємо на Божий суд. Бог, Отець, послав Свого єдиного Сина, щоб взяти на Себе засудження тих, хто повірить в Нього. Ісус – Творець і вічний Божий Син, який прожив безгрішне життя – любить нас настільки, що помер за наші гріхи, взявши кару, яку ми заслужили, був похований і воскрес з мертвих згідно з Біблією. Якщо ви дійсно вірите і довіряєте своїм серцем, приймаючи Ісуса як свого Спасителя, заявляючи, що «Ісус є Господь», ви будете врятовані від суду і проведете вічність з Богом на небесах.

Прохання від автора

Книга «Надприродне» – це скорочена версія моєї поглибленої наукової роботи *The Unseen Realm: Recovering the Supernatural Worldview of the Bible* (з англ. *Невидиме царство: відновлення надприродного світогляду Біблії*, Lexham Press, 2015). Книгу *The Unseen Realm* можна придбати на сайті [amazon.com](https://www.amazon.com)

Сподіваюсь, що книга «Надприродне» стала для вас духовним натхненням. Я маю можливість забезпечити безкоштовний доступ до цього твору, завдяки щедрим пожертвам від людей, небайдужих до змісту написаного. Прохання зважити ваші можливості та зробити пожертвування через сторінку miqlat.org, аби уможливити збільшення безкоштовного контенту.

Для отримання більш ґрунтовних біблійних знань, можна відвідати мою домашню сторінку drms.h.com, або підписатися на подкаст «Naked Bible» (з англ. *Гола Біблія*), відвідавши сторінку nakedbiblepodcast.com. Назва відображує мою мету: я хочу дати своїм слухачам біблійний контент в його первісному, стародавньому контексті без деномінаційних фільтрів та припущень, заснованих на західних світоглядних парадигмах.

Відвідавши мій власний сайт, ви дізнаєтесь, що я також пишу наукову фантастику, як засіб для ознайомлення людей з біблійною теологією. Мої романи (наразі – це твір *The Façade* (з англ. *Фасад*) та його продовження *The Portent* (з англ. *Передвістя*) доступні лише англійською мовою на сайті [amazon.com](https://www.amazon.com).